

168505

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜLHANE PARKI İÇİNDEKİ YAPILAR VE
ALAY KÖŞKÜ**

Mimar Özge GÜRKAN

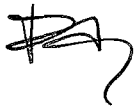
FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve Restorasyon Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Füsun ALİOĞLU

İSTANBUL, 2005

Prof. Dr. E. Füsun ALİOĞLU
Mimarlık Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Neslihan Sönmez

Doç. Dr. Yegân KAHYA Mimar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	iv
RESİM LİSTESİ	vi
ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1 GİRİŞ	1
2 SARAYBURNU BÖLGESİ	2
2.1 Bizans Öncesi Dönem	3
2.2 Bizans Dönemi	4
2.3 Osmanlı Dönemi	7
2.4 Cumhuriyet Dönemi	9
3 GÜLHANE PARKI'NIN TOPKAPI SARAYI BÜTÜNÜNDEKİ YERİ	11
3.1 Önemi ve Gelişimi	11
3.2 Yakın Dönemde Yapılan Düzenleme Çalışmaları	18
3.3 Gülhane Parkı'nda Bulunan Alay Köşkü Dışındaki Yapılar	23
3.3.1 Surlar	23
3.3.2 Gotlar Sütunu	31
3.3.3 Park Sarnıcı	32
3.3.3.1 Tarihsel Gelişimi	32
3.3.3.2 Yakın Dönemde Yapılan Restorasyon Çalışması	33
3.3.4 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası	35
3.3.5 Askeri Bina	38
3.3.6 Ahır Binaları	41
3.3.7 Telgrafhane Binası	43
3.3.7.1 İstanbul'da İlk Telgrafhane-i Amire'nin Projesi	43
3.3.7.2 Bugünkü Telgrafhane Binası	45
4 ALAY KÖŞKÜ	47
4.1 Konumu ve Tarihsel Oluşumu	47
4.2 Mimari Özelliği	51
4.2.1 Taşıyıcı Sistem Özelliği	51
4.2.2 Mekansal Örgütlenme	56
4.2.2.1 Zemin Kat Planı	56
4.2.2.2 Ara Kat Planı	62
4.2.2.3 Normal Kat Planı	65
4.2.3 İç Mekan Dekorasyonu	74
4.2.4 Cephe Özellikleri	84
4.2.4.1 Yapının Alemdar Caddesi Cephesi.....	84
4.2.4.2 Yapının Gülhane Parkı'na Bakan Cephesi.....	87
4.2.5 Diğer Mimari Öğeler	89

4.2.5.1	Pencereler.....	89
4.2.5.2	Kapılar	94
4.2.6	Bozulmalar	96
4.2.7	Yapının Restitüsyonuna Yönelik Kronolojik Değerlendirme	97
4.2.8	Yapının Restitüsyonu	108
4.2.9	Koruma ve Restorasyon Önerisi	108
5	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	110
KAYNAKLAR		111
EKLER		113
Ek 1	Alay Köşkü Rölövesi	113
Ek 2	Alay Köşkü Restitüsyonu	136
Ek 3	Alay Köşkü Restorasyonu	145
ÖZGEÇMİŞ		154

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	Byzantion, ilk ve sonuncu surlar (Kuban,1996,s.20)	4
Şekil 2.2	Constantinopolis tahmini surları (Kuban,1996,s.33)	5
Şekil 2.3	Constantinopolis Planı (450-1453) (Kuban,1996)	6
Şekil 2.4	Eminönü (Pervititch)	10
Şekil 3.1	Sur-u Sultani içinde, Topkapı Sarayı dışında çeşitli devirlerde birbirini takip etmiş yapıları gösteren vaziyet planı (Vakıflar Dergisi, 1958)	12
Şekil 3.2	Gülhane Parkı Vaziyet Planı, 2001 (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	16
Şekil 3.3	Gülhane Parkı Vaziyet Planı, 2005	19
Şekil 3.4	Sur-u Sultani İçinde, Topkapı Sarayı (Vakıflar Dergisi, 1958)	24
Şekil 3.5	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	36
Şekil 3.6	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	36
Şekil 3.7	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Ön cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	36
Şekil 3.8	Askeri Bina, Giriş Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	38
Şekil 3.9	Askeri Bina, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	39
Şekil 3.10	Askeri Bina, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	39
Şekil 3.11	Ahır Binaları, Giriş Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	41
Şekil 3.12	Ahır Binaları, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	41
Şekil 3.13	Ahır Binaları, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	41
Şekil 3.14	1875'e Doğru Çizilen İstanbul Haritasında Telgrafhane-i Amire'nin Yeri (Tarih Dergisi, 1984, s.69)	43
Şekil 3.15	Telgrafhane'nin Fossati Tarafından Çizilen Projesinde Plan (Tarih Dergisi, 1984, s.70)	44
Şekil 3.16	Telgrafhane'nin Fossati Tarafından Çizilen Projesinde Cephe Ettüdü (Tarih Dergisi, 1984, s.71)	44
Şekil 3.17	Telgrafhane Binası, Park Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	46
Şekil 3.18	Telgrafhane Binası, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	46
Şekil 3.19	Telgrafhane Binası, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)	46
Şekil 4.1	Zemin Kat Taşıyıcı Sistem Planı	52
Şekil 4.2	Ara Kat Taşıyıcı Sistem Planı	53
Şekil 4.3	Normal Kat Taşıyıcı Sistem Planı.....	54
Şekil 4.4	Normal Kat Giriş Holünün Tavan Planı.....	77
Şekil 4.5	Normal Kat N01 No'lu Mekanın Tavan Planı	78
Şekil 4.6	Normal Kat Büyük Salonun Tavan Planı	79
Şekil 4.7	Normal Kat Taht SalonununTavan Planı	80
Şekil 4.8	Normal Kat Küçük Salonun Tavan Planı	81
Şekil 4.9	Normal Kat N02 No'lu Mekanın Tavan Planı	82
Şekil 4.10	Normal Kat N03 No'lu Mekanın Tavan Planı	83
Şekil 4.11	N01 ve N02 Mekanlarının Penceresi (Ek Pafta 12)	90
Şekil 4.12	Taht Salonu Penceresi (Ek Pafta 14)	91
Şekil 4.13	Giriş Holü ve Büyük Salonun Pencereleleri (Ek Pafta 15)	92
Şekil 4.14	N03 Mekanının Pencereleleri (Ek Pafta 17)	93
Şekil 4.15	Kapı Tipleri	95
Şekil 4.16	Alay Köşkü'nün 1.Dönem Restitüsyonu	99
Şekil 4.17	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden- Esas Kat Planı	100
Şekil 4.18	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden- Ara Kat Planı	101
Şekil 4.19	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden- I.Bodrum Kat Planı	102

Şekil 4.20	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden- II.Bodrum Kat Planı	103
Şekil 4.21	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden- B-B Kesiti	104
Şekil 4.22	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - Batı Cephesi	105
Şekil 4.23	Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden – Doğu Cephesi	106
Şekil 4.24	Alay Köşkü'nün 2.Dönem Restitüsyonu	107
Şekil 4.25	Alay Köşkü Rölövesi (Vaziyet Planı)	114
Şekil 4.26	Alay Köşkü Rölövesi (Zemin Kat Planı)	115
Şekil 4.27	Alay Köşkü Rölövesi (Ara Kat Planı)	116
Şekil 4.28	Alay Köşkü Rölövesi (Normal Kat Planı)	117
Şekil 4.29	Alay Köşkü Rölövesi (Örtü Planı)	118
Şekil 4.30	Alay Köşkü Rölövesi (Normal Kat Tavan Planı)	119
Şekil 4.31	Alay Köşkü Rölövesi (A-A Kesiti)	120
Şekil 4.32	Alay Köşkü Rölövesi (B –B Kesiti)	121
Şekil 4.33	Alay Köşkü Rölövesi (Batı Cephesi)	122
Şekil 4.34	Alay Köşkü Rölövesi (Doğu Cephesi)	123
Şekil 4.35	Alay Köşkü Rölövesi (Kuzey – Doğu Cephesi)	124
Şekil 4.36	Alay Köşkü Rölövesi (P1 Detayı)	125
Şekil 4.37	Alay Köşkü Rölövesi (P1 Parmaklık Detayı)	126
Şekil 4.38	Alay Köşkü Rölövesi (P2 Detayı)	127
Şekil 4.39	Alay Köşkü Rölövesi (P3/P4 Detayı)	128
Şekil 4.40	Alay Köşkü Rölövesi (Ahşap Pilastr Detayı)	129
Şekil 4.41	Alay Köşkü Rölövesi (P5 Detayı)	130
Şekil 4.42	Alay Köşkü Rölövesi (P6 Detayı)	131
Şekil 4.43	Alay Köşkü Rölövesi (K1 – Normal Kat Giriş Kapısı – Detayı)	132
Şekil 4.44	Alay Köşkü Rölövesi (K2 Detayı)	133
Şekil 4.45	Alay Köşkü Rölövesi (K3 Detayı)	134
Şekil 4.46	Alay Köşkü Rölövesi (K7 Detayı)	135
Şekil 4.47	Alay Köşkü Restitüsyonu (Zemin Kat Planı)	137
Şekil 4.48	Alay Köşkü Restitüsyonu (Normal Kat Planı)	138
Şekil 4.49	Alay Köşkü Restitüsyonu (Örtü Planı)	139
Şekil 4.50	Alay Köşkü Restitüsyonu (A-A Kesiti)	140
Şekil 4.51	Alay Köşkü Restitüsyonu (B –B Kesiti)	141
Şekil 4.52	Alay Köşkü Restitüsyonu (Batı Cephesi)	142
Şekil 4.53	Alay Köşkü Restitüsyonu (Doğu Cephesi)	143
Şekil 4.54	Alay Köşkü Restitüsyonu (Kuzey – Doğu Cephesi)	144
Şekil 4.55	Alay Köşkü Restorasyonu (Zemin Kat Planı)	146
Şekil 4.56	Alay Köşkü Restorasyonu (Normal Kat Planı)	147
Şekil 4.57	Alay Köşkü Restorasyonu (Örtü Planı)	148
Şekil 4.58	Alay Köşkü Restorasyonu (A-A Kesiti)	149
Şekil 4.59	Alay Köşkü Restorasyonu (B –B Kesiti)	150
Şekil 4.60	Alay Köşkü Restorasyonu (Batı Cephesi)	151
Şekil 4.61	Alay Köşkü Restorasyonu (Doğu Cephesi)	152
Şekil 4.62	Alay Köşkü Restorasyonu (Kuzey – Doğu Cephesi)	153

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1	Sarayburnu	2
Resim 2.2	1995 yılında çekilen hava fotoğrafı	2
Resim 2.3	Kent görüntüsünden bir kesit (1557-1561 civarı) (Müller-Wiener, 1998).....	8
Resim 3.1	1999 yılında çekilmiş hava fotoğrafı	11
Resim 3.2	Gülhane Parkı, 2000	14
Resim 3.3	Gotlar Sütunu civarındaki kazı fotoğrafı (Tezcan,1989)	15
Resim 3.4	Harabeler (2000)	15
Resim 3.5	Park İçinden Sur-u Sultani, (Alemdar Caddesi Girişi), 2000	17
Resim 3.6	Çirkin Yapılaşma, 2000	17
Resim 3.7	Tanzimat Müzesi, 2000	18
Resim 3.8	Hayvanat Bahçesi, 2000	18
Resim 3.9	Gülhane Parkı (Alemdar Caddesi Girişinden), 2003.....	20
Resim 3.10	Gülhane Parkı, 2003	20
Resim 3.11	Gülhane Parkı (Gezi Aksı), 2003	21
Resim 3.12	Alay Köşkü Önündeki Havuz, 2003	21
Resim 3.13	Gülhane Parkı, 2003	22
Resim 3.14	Gülhane Parkı, 2003	22
Resim 3.15	Demirkapı, 2005	27
Resim 3.16	Sarraf – Hovannesyanyan’a Göre İkinci Kapı, 2005.....	28
Resim 3.17	Sarraf – Hovannesyanyan’a Göre Üçüncü Kapı, 2005.....	28
Resim 3.18	Soğukçeşme Kapısı (Alemdar Caddesi’nden), 2004	29
Resim 3.19	Soğukçeşme Kapısı (Park İçinden), 2003	29
Resim 3.20	Soğukçeşme Kapısı (Park İçinden), 2003	30
Resim 3.21	Burçlara Genel Bakış, 2005	30
Resim 3.22	Burçlara Genel Bakış, 2005	30
Resim 3.23	Gotlar sütunu ((Müller-Wiener, 1998).....	31
Resim 3.24	Gotlar Sütunu, 2000	31
Resim 3.25	Park Sarnıcı (Tezcan, 1989)	32
Resim 3.26	Park Sarnıcı (Dış cephe), 2000	33
Resim 3.27	Park Sarnıcı (Dış cephe), 2004	33
Resim 3.28	Park Sarnıcı (Yapı içinden), 2004	34
Resim 3.29	Park Sarnıcı (Yapı içinden), 2004	34
Resim 3.30	Sarnıç üstündeki arkeolojik kalıntı, 2004	35
Resim 3.31	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, 2003	37
Resim 3.32	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, 2004	37
Resim 3.33	Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası Giriş Kapısı, 2005.....	38
Resim 3.34	Solda Askeri Bina, Sağda Ahır Binaları, 2003	40
Resim 3.35	Sağda Askeri Bina, Solda Ahır Binaları, 2003	40
Resim 3.36	Resimde Solda Ahır Binaları, 2003	42
Resim 3.37	Resimde Solda Ahır Binaları, 2005	42
Resim 3.38	Ahır Binaları Arka Cephesinde Yapılan Giydirme Cephe, 2005	43
Resim 3.39	Telgrafhanenin Üstüne Kat Çıkıldıktan Sonraki Durumu (Tarih Dergisi)	45
Resim 3.40	Telgrafhane Binası Avlusundan Görünüm, 2003	45
Resim 4.1	Allom’un deseninde Alay Köşkü,19.yy. (DBİA., 1993, s. 177)	47
Resim 4.2	Alemdar Caddesi’nden Alay Köşkü, 2004	49
Resim 4.3	Gülhane Parkı’ndan Alay Köşkü, 2003	49
Resim 4.4	Temizleme Çalışması Öncesinde Alemdar Caddesinden Alay Köşkü, 2003 ...	50
Resim 4.5	Temizleme Çalışması Sonrasında Alemdar Caddesinden Alay Köşkü, 2003 ..	50
Resim 4.6	Gülhane Parkı’ndan Alay Köşkü, 2004	51

Resim 4.7	Zemin Katta Bulunan Dört Ana Dikmeden Biri, 2005	55
Resim 4.8	Burç İçinden Kubbenin Görünüşü, 2004	55
Resim 4.9	Yapının Normal Katına Ulaşan Rampa, 2004	56
Resim 4.10	Zemin Katta Bulunan Ahşap Dikmeler, 2005	57
Resim 4.11	Ahşap Dikmeler Altındaki Taş Ayaklar, 2005	57
Resim 4.12	Tuğla Örgü Baca, 2005	58
Resim 4.13	Tuvalet Taşı, 2005	58
Resim 4.14	Giriş Holünde Tuğla İle Döşenmiş Olan Bölüm, 2005	58
Resim 4.15	Z01 Mekanındaki Ahşap Dikme ve Kiriş, 2005	59
Resim 4.16	Zemin Katta Çelik Putrelle Yapılan Destek, 2005	59
Resim 4.17	Z02 Mekanının Döşemesinde Bulunan Açılır Kapak, 2005	60
Resim 4.18	Z02 Mekanının Sol Yan Duvarı Üzerindeki Dikme, 2005	60
Resim 4.19	Z02 Mekanının Sağ Yan Duvarı Üzerinde Düzenlenen Korkuluk, 2005	61
Resim 4.20	Burç Giriş Kapısı, 2005	61
Resim 4.21	Ara Kata Çıkan Merdiven, 2005	62
Resim 4.22	Zemin Kat Pencereleeri, 2005	62
Resim 4.23	Ara Kattaki Ahşap Kirişlerin Altındaki Payandalar, 2005	63
Resim 4.24	Ara Kattaki Muhdes Ahşap Merdiven, 2005	63
Resim 4.25	Ara Kattaki Ahşap Kirişlerin Altındaki Payandalar.....	64
Resim 4.26	A01 Mekanındaki Pencereleer, 2005	64
Resim 4.27	A01 Mekanına Galeriden Giriş Kapısı, 2005	65
Resim 4.28	Zemin Kat Tavanı, 2005	65
Resim 4.29	Normal Kat Giriş Kapısı, 2005	66
Resim 4.30	N01 Mekanındaki Ahşap Dolaplar ve Ortasındaki Duvar Resmii, 2005	67
Resim 4.31	Büyük Salon'a Açılan Kapılar, 2005	67
Resim 4.32	Lavabo Hacminde Bulunan Kurna, 2005	68
Resim 4.33	Taht Salonu'ndaki Mermer Yükselti, 2005	69
Resim 4.34	Taht Salonu İç Mekanı, 2004	69
Resim 4.35	Taht Salonu Penceresi ve Eklenti Panolar, 2005	70
Resim 4.36	N02 Mekanınının Park Tarafındaki Sağır Duvarı, 2005	71
Resim 4.37	N02 Mekanınının Tavanında Oluşturulan Ahşap Bölme, 2005	71
Resim 4.38	Küçük Salonun Parka Bakan Pencereleeri, 2005	72
Resim 4.39	Küçük Salonda Bulunan Muhdes Ahşap Merdiven, 2005	72
Resim 4.40	Normal Kattaki İlave WC, 2005	73
Resim 4.41	N03 Mekanındaki Pencereleer, 2005	73
Resim 4.42	Zemin Kat Tavanı, 2005	74
Resim 4.43	N01 Mekanınının Duvarındaki Resim, 2005	75
Resim 4.44	N01 Mekanınının Duvarındaki Yaprak Motifleri, 2005	75
Resim 4.45	Taht Salonu Duvarında Bulunan Resim, 2005	76
Resim 4.46	Alemdar Caddesinden Alay Köşkü, 2005	84
Resim 4.47	Alemdar Caddesinden Taht Salonu Pencereleeri, 2005	85
Resim 4.48	Dilimli Kubbe, 2005.....	85
Resim 4.49	Dilimli Kubbenin Bir Hücresi, 2005	85
Resim 4.50	Alemdar Caddesinden Taht Salonunun Sağ Yanındaki Oda, 2005	86
Resim 4.51	Alemdar Caddesinden Taht Salonunun Sağ Yanındaki Oda, 2005	86
Resim 4.52	Gülhane Parkı İçinden Alay Köşkü, 2005	87
Resim 4.53	Alay Köşkü'nün Gülhane Parkı Cephesindeki Pencereleeri, 2005	88
Resim 4.54	N03 Odasının Yan Cephesindeki Pencere Görüntüsü Verilmiş Boşluk, 2005..	88
Resim 4.55	Zemin Kat Penceresi, 2005	89
Resim 4.56	Normal Kat Giriş Kapısı	94
Resim 4.57	Zemin Kat Giriş Kapısı	94

ÖNSÖZ

Sarayburnu'nda, Topkapı Sarayı'nın etrafını çeviren Sur-u Sultani'nin Gülhane Parkı'na bakan köşesinde yer alan "Alay Köşkü"; tarihsel , kültürel ve yapısal özellikleri ile önemli bir yere sahiptir.

Yapının kimliğini ortaya koymak amacıyla; öncelikle Sarayburnu Bölgesi'nin tarihsel süreci incelenmiştir. Geçmişte Topkapı Sarayı'nın dış bahçesi olarak kullanılan ve günümüzde Gülhane Parkı adıyla anılan bahçe, içinde barındırdığı yapılarla birlikte incelenerek konumuz olan köşke kattığı değer ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada; yapının içinde barındırdığı mimari özellikler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Mevcut durumun analizleri yapılarak fotoğraflarla belgelenmiş, bilimsel ölçme yöntemleri ile rölövesi hazırlanmıştır. Ele geçirilen kaynaklar dikkate alınarak yapının ilk durumu ile ilgili restitüsyon önerisi yapılmış, koruma ve restorasyon projesi oluşturulmuştur.

Öncelikle bana bu çalışma sırasında yön verip, destekleyen sayın hocam Prof.Dr.Fusun Alioğlu'na, bilgilere ulaşmamda kolaylık sağlayan ve aynı zamanda rölöve çalışmalarımda bana yardımcı olan, Sega İnşaat A.Ş. bünyesindeki tüm iş arkadaşlarıma, benden her türlü desteği ve anlayışı esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

ÖZET

Haliç ile Marmara Denizi arasında bulunan tarihi yarımadaının ucundaki burun, hemen gerisinde yer alan Topkapı Sarayı yerleşimi nedeniyle Sarayburnu olarak adlandırılmaktadır.

Tezin ana konusu olan “Alay Köşkü”, 400 yıl boyunca Topkapı Sarayı’nın dış bahçesi olarak kullanılan Gülhane Parkı’nın içinde yer almaktadır. Sarayın etrafını çevreleyen Sur-u Sultani, Gülhane Parkı’nı da kuşatmakta ve parkın önemli karakterlerinden birini oluşturmaktadır. Alay Köşkü bu sur duvarının bir köşesindeki burç üzerinde yer almakta olup, tarihsel kimliği ve yapısal özellikleri nedeniyle koruma kavramları kapsamında incelenmesi gereken önemli değerlere sahiptir.

Giriş bölümünde, çalışma kapsamı, izlenen yöntem ve elde edilen bulgular hakkında bilgiler verilmiştir. Alay Köşkü’nün, Sarayburnu Bölgesinde, sarayı çevreleyen sur duvarları üzerinde konumlanmasından dolayı; bu bölgenin yapıya kattığı tarihsel önemi vurgulamak amacıyla ikinci bölümde Sarayburnu’nun, sosyo-ekonomik, kültürel ve tarihsel süreci irdelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; Gülhane Parkı’nın Topkapı Sarayı bütünündeki yeri, park içindeki yapılarla birlikte incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; Alay Köşkü’nün konumu, tarihsel oluşumu ve mimari özellikleri irdelenmiş, bilimsel ölçme ve belgeleme yöntemleri kullanılarak mevcut durum analizi yapılmıştır. Yapının, hem kaynak araştırması hem de yerinde yapılan inceleme sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre kronolojik analizi ve restitüsyonu hazırlanmıştır. Yapılan araştırmalar ve tesbitler sonucunda ise Koruma ve Restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Beşinci bölümde ise çalışmanın bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Alay Köşkü, Gülhane Parkı , Surlar, Topkapı Sarayı, Sarayburnu

ABSTRACT

Both the edge of the historical penninsula cape, located between Haliç and Marmara Sea, and Topkapı Palace settlement ,situated just behind, is named Sarayburnu.

“Alay Pavilion”, main theme of this thesis, is sited at Gülhane Park which has been used as external garden of Topkapı Palace for 400 years. Sur-u Sultani, encircling around the Palace, surrounds Gülhane Park, and forms one of the most important charesteristics of the park. Alay Pavilion, placed at one of the corners of a bastion (tower) on this city wall, has important values that need to be scrutinized under conservation concept approch due to its historical identity and structural features.

Study scope, following method, and acquired findings are given in the introduction part. Since Alay Pavilion is positioned on the city walls surrounding the palace in Sarayburnu region, to emphasize the added historical value of this building to this region, Sarayburnu’s socio-economic, cultural and historical development is studied carefully.

In the third part of the study, position of Gülhane Park in Topkapı Palace is surveyed together with the other buildings in the park

In the fourth part, situation of Alay Pavilion, historical formation and architectural features are exemined, existing condition analisis is made with using scientific measurement and documentation method. Cronological analisis and restitution project of the building are made according to the findings that come out from both written source of information and survey. Conservation and Restoration project is prepared after research and determination.

Evaluation of the study is given in the fifth part.

Key Words: Alay Pavilion, Gülhane Park , City Walls, Topkapı Palace, Sarayburnu

1. GİRİŞ

Tezin ana konusunu oluşturan Alay Köşkü; Sarayburnu'nda, bugün Topkapı Sarayı diye adlandırılan Saray-ı Cedid'in (Yeni Saray) etrafını çeviren Sur-u Sultani denilen duvarın, 90 derecelik dönüş yaptığı köşesindeki bir burç üzerine inşa edilmiştir.

Sur-u Sultani, geçmişte Topkapı Sarayı'nın dış bahçesi olarak kullanılan ve günümüzde Gülhane Parkı adıyla anılan parkı da içine almaktadır. Alay Köşkü'nün kullanımı bu parktan sağlanmaktadır.

Yapıya kattığı önemi vurgulamak amacıyla Sarayburnu'nun tarihsel süreci incelenerek sur duvarlarının gelişimi öncelikli olarak araştırılmıştır. Konumuzun sınırlarını oluşturan Gülhane Parkı'nın etrafını çeviren bu duvarlar, parkın önemli karakterlerinden birini oluşturmaktadır.

Gülhane Parkı'nın Topkapı Sarayı Bütünündeki yeri; çalışmanın üçüncü bölümünde, elde edilen harita ve projelerle ortaya konulmuştur. Parkın günümüze kadar ki gelişimi ve yapılan çalışmalar incelenmiş, park içindeki yapılar da tarihsel kimlikleri ve yapısal özellikleriyle birlikte anlatılmıştır.

Ana konumuz olan Alay Köşkü'nün II. Mahmut döneminde 1819 yılında, daha önce varolan bir köşkün yerine yapılmış olduğu belgelerden anlaşılmaktadır. Padişahların, zafer ve bayram şenliklerinde, sultanların nişan, nikah ve düğünlerinde, ordular sefere çıkarken ve sadrazamlar tarafından kabul edilecek ecnebi sefirleri için tertiplenen alayları bu köşke gelerek Taht odasından seyretmeleri için kullanılmaktaydı. Sonrasında farklı işlevler yüklenen köşkte; yapılan ilaveler 1960 yılında yapılmış rölövesi incelenerek çalışmanın dördüncü bölümünde ortaya konulmuştur. Alay Köşkü yakın zamanda Topkapı Sarayı Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

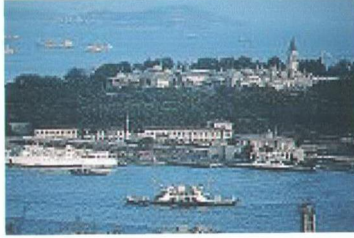
Yapı 1960 yılında geçirdiği esaslı onarım sonrasında, bugünkü halini almış, 1990 yılında Kültür ve Sanat Varlıkları Koruma ve Tanıtma Vakfı'na tahsis edildiği zaman ise basit müdahaleler görmüştür.

2003 yılında parkta yapılan restorasyon çalışmaları dahilinde, yapının bahçe cephesi temizlenmiş, 2004 yılında ise; yapının Alemdar Caddesi'ne bakan mermer levhalarla kaplı dış cephesinde temizleme çalışmaları yapılmış ve tamamlanmıştır.

Alay Köşkü'nün konumu, bilimsel ölçme ve belgeleme yöntemleri kullanılarak mevcut durum analizi yapılmış, yapının, hem kaynak araştırması hem de yerinde yapılan inceleme sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre kronolojik analizi ve restitüsyonu hazırlanmıştır. Yapılan araştırmalar ve tesbitler sonucunda ise Koruma ve Restorasyon projesi hazırlanmıştır.

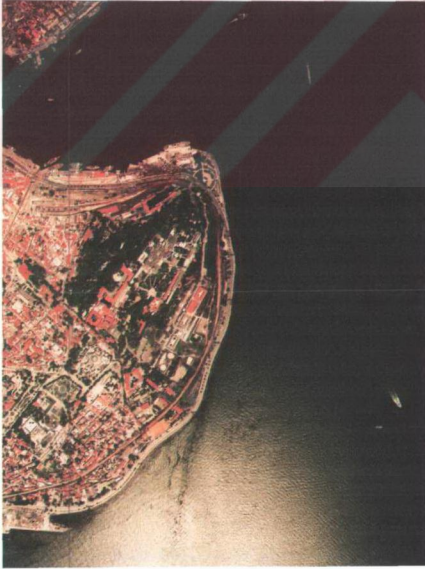
2. SARAYBURNU BÖLGESİ

Topkapı Sarayı'nın sahil bölümünde, Haliç ile Marmara Denizi arasında kalan burun üzerindeki tarihi bölge, Sarayburnu olarak anılmaktadır (Resim 2.1) (DBİA.c.6.s.461).

Resim 2.1 Sarayburnu

Sarayburnu'nun günümüzdeki sınırlarını; batıda Sirkeci Garı, doğuda Marmara sahilinde Ahırkapı Feneri, güneyde Topkapı Sarayı Bahçesi olarak çizmek mümkündür. Sirkeci- Florya sahil yolu, sözkonusu burnu, doğu-batı yönünde keserek Marmara sahili boyunca devam eder (Resim 2.2) (DBİA.c.6, s.460).

Resim 2.2 1995 yılında çekilen hava fotoğrafı

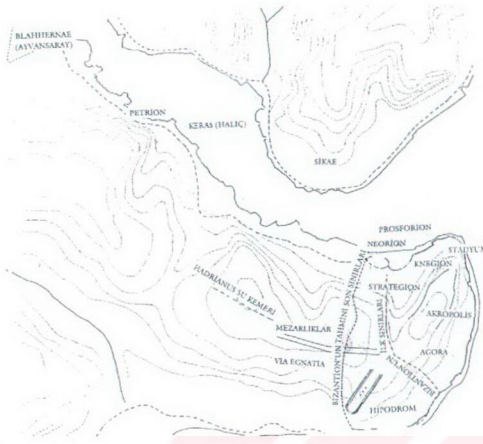
2.1 Bizans Öncesi Dönem

Sarayburnu, tarih öncesi devirlerden itibaren iskan edilmiş bir bölgedir. Burada yapılan kazılarda M.Ö.13-18.yy'lara ait Frig seramiklerine rastlanmıştır. Bu bulgulardan Sarayburnu'nun M.Ö.2000'lerde iskan edildiği anlaşılmıştır (DBİA.c.6,s.460). Ancak; kentin tarihi, Byzantion'un kuruluşuyla başlar (Müller-Wiener, 1998, s.16).

Megara kolonisi Bizantion: Trakya'nın doğu ucunda, Boğaz'ın girişinde son bulan ve hemen eteğinde güvenli bir limana sahip, kolay savunulabilir yüksek bir platonun tepesinde, uluslararası bir ticaret yolunun üzerinde kurulmuş bir kentti. M.Ö. 7.yüzyıl Yunan kolonicileri için güzel Keras (Haliç) limanı ağzındaki tepe ve arkasındaki bereketli topraklar, Pontus Euksinus'a (Karadeniz) ve güneybatıdaki Avrasya bozkırlarına uzanan ticaret yolu üzerinde yeni bir kent kurmak için yeterli verilerdi. Coğrafi konumu antik yazarların günümüze ulaşan gözlemlerinde sözü edilen güçlü surları, kentin uzun süre bağımsız bir politika yürütebilmesini sağlamıştı (Kuban, 1996, s.3).

Bölgenin topoğrafisi, Akropolis surlarının , en azından doğu ve batı yönündekilerin yaklaşık biçimini açıkça gösterir. Birçok bilim adamı için bu alan Topkapı Sarayı'nın iç bölümüne denk düşer. Pseudo-Kodinos'un , Hesykhios'a dayanarak yaptığı tanıma göre; kent surları tepenin kıyıdaki en yüksek noktasından başlıyor, batıya doğru yönelerek Eugenios Kulesi'ne (Haliç'in girişindeki son kule) ulaşıyor, burada yön değiştirerek güneye yönelip Strategion'a doğru yükseliyordu. (Bu yer aşağı yukarı Topkapı Sarayı duvarları batısında Babiali'ye bakan plato'ya denk düşer). Surlar bundan sonra aynı yönde yükselerek, buradan Roma dönemi Milion'una ulaştıktan sonra yön değiştirerek doğuya dönüyor ve Bizans dönemi Topoiden geçiyor. Bugünkü fenerin (Ahırkapı Feneri) bulunduğu yere yakın bir noktada kıyıya inip kuzeye doğru kıyıyı izleyerek Sarayburnu'ndaki kulede son buluyordu (Şekil 2.1). Deniz surları kara surları kadar yüksek olmayıp, dalgakıranlarla korunmuştu. Bu surlarda 27 kule (burç) vardı (Kuban, 1996,s.18-19).

Kentin iki limanı vardı: Batıda Neorion ve hemen bitişiğinde doğuda Bosporion (Kuban, 1996, s.21). Kent Septimius Severus tarafından yakılıp yıkıldıktan sonra (195-196), yeniden, büyük bir olasılıkla daha büyük ölçekte inşa edilmeye başlandığında artık bir Yunan kenti olarak değil, Anadolu'daki birçok Roma dönemi kenti gibi, bir Roma kenti olarak tasarlanmıştı. Topografyanın etkileyici özelliklerinden ötürü bu yeni yapılanmalarda işlevsel bir süreklilik gözlemlenmekteydi: Liman olduğu yerde kalmak zorundaydı, agoranın yerine yeni bir forum yapıldı.; fakat Hippodrom yapılırken topografya Roma kent düzeninin gereksinimlerine göre değiştirildi (Kuban, 1996, s.3).

Şekil 2.1 Byzantion, ilk ve sonuncu surlar (Kuban, 1996, s.20)

258-269 yıllarında tüm Ege'yi kırıp geçiren Gotlar ve Herulianlar, Byzantion'a da çok defa saldırırlar; ancak kent 197'den sonra ve 285-289'da yeniden onarılmış surlarıyla kendini savunur. Buna karşın kent, 4.yüzyıl'da Maximinus- Licinius (312) ve Licinius- Constantinus (324) arasındaki savaşlar sırasında yapılan kuşatmalarda oldukça zarara uğrar. Bu nedenle Constantinus 324'te surların yeniden inşasına girişir ve aynı yıl kente kendi zaferlerini hatırlatacak olan, Constantinopolis adını verir (Müller-Wiener, 1998, s.18).

2.2 Bizans Dönemi

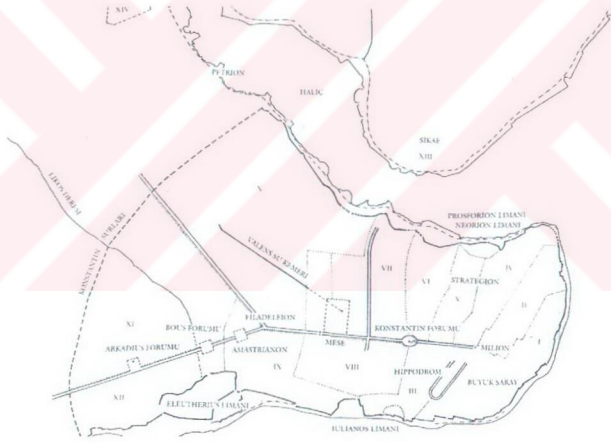
Kent 328 yılında yeni yönetim merkezi ilan edilir ve görkemli bir yapılanma süreci başlar. Havariyyun Kilisesi ve Büyük Forumlar gibi önemli yapılar kentin engebeli yapısından yararlanılarak inşa edilir. Büyük ana caddelerin- iki sahil yolu ve kentin ortasında çatallaşan Mese, iki meydan (Augusteion ve Forum Constantinus), kenti çevreleyen sur, Büyük Saray ve piskoposluk kilisesi Aya İrini, Rhea ve Tykhe tapınakları- yapımının yanı sıra, Septimius Severus tarafından başlatılan Hipodrom ve Zeuksippos Hamamı gibi büyük yapıların inşası da tamamlanır. Ayrıca Senato, Milion, Praetorium, Capitol gibi birçok resmi daire inşa edilir ve bu arada Roma'nın büyük ailelerine mensup kişiler, göçe teşvik edilerek kentte yaptırılan yeni saraylara yerleştirilir.

Roma'yı en ince ayrıntılarına kadar örnek alarak inşa edilmiş kentin 11.05.330 tarihinde görkemli bir dini merasimle açılışı kutlanır. "Nea Roma" kısa zamanda eski başkentün ününü

aşacak duruma gelecektir (Müller-Wiener, 1998, s.19).

Kentin kuruluş evresi II.Constantius dönemini de kapsar. Yeni kentin surları eskisinden yaklaşık 2.5 km. (15 stadia) daha batıda inşa edilmişti. 5.-6. yüzyılda yaşamış olan tarihçi Zosimos'tan edinilen bu bilgi kentin geometrisine ilişkin tek güvenilir bilgidir.

Nekropolisler (mezarlık), Constantinus Surları'nın inşasından önce Via Egnatia'nın Byzantion kent kapısının dışında uzanan bölümünün iki yanında yer alıyordu. Constantinus'un kentinde Via Egnatia, Mese adını aldı. Mese ,Byzantion agorasından (Severus Tetrastoon'u) başlar, Geç Roma döneminin Tauri Forumu'na (bugün Beyazıt Meydanı) kadar batı yönünde ilerler, birkaç yüz metre ötede Constantinus dönemi Kapitol'unu geçtikten sonra ikiye ayrılır. Bir kol Haliç'e paralel uzanan tepeyi izleyerek Polyandri Kapısı'nda sona erer. Daha güneydeki öbür yol ise batıya yönelerek Bous Forumu'na (bugün Aksaray Meydanı) ulaştıktan sonra, yedinci tepeyi tırmanarak kentin ana kapısına, Porta Aure'ya ulaşır (Şekil 2.2) (Kuban, 1996, s.31-34).

Şekil 2.2 Constantinopolis tahmini surları (Kuban, 1996, s.33)

Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında, I. Theodosios'un (379-395), İmparatorluğu iki oğlu arasında paylaşmasıyla ikiye ayrılmasından sonra Constantinopolis, Doğu Roma'nın (Bizans İmparatorluğu) başkenti olarak kaldı. Theodosios I. döneminde patrik Eugenius Sarayburnu'nda bir sur kalesi yaptırmıştır. Burada aynı isimle tanınan bir de kapı vardır.

Bir yandan Got ve Hunlar'ın tehdidi, diğer taraftan kavimler göçü ve nüfus artışı nedeniyle eski sınırların yetersiz kalması ve Gotların saldırılarına karşı önlem olarak II.Theodosius (408-450) döneminde, Constantin sur hattı terk edilmiş ve şehrin surları, vali Anthemius tarafından 413 yılında 1300-1400 metre batıya alınmıştır (Şekil 2.3) (Tezcan, 1989, s. 40).

Şekil 2.3 Constantinopolis planı (450-1453) (Kuban, 1996)

VI. Leon'un çıkardığı kanunlar ve bürokrasinin merkezileştirilmesi, yönetim merkezi olan Constantinopolis için büyük önem taşır. Ekonomik ve kısmen politik hayatın taşıyıcıları, çok sayıdaki loncalardır. 11.yüzyılın ikinci yarısında, Makedonya Hanedanı'nın çökmesi üzerine eyaletlerdeki asker kökenli soylular ile başkentteki memur aristokrasisi arasında yaşanan çatışmalara, bu loncalar yoğun biçimde katılırlar (Müller-Wiener, 1998, s.25).

Bizans'ın son yüzyılında imparatorluk toprakları giderek küçülür, iç savaşlar, depremler ve veba salgını yaşanır.

Aya Sofya çevresindeki eski kent merkezi, Hipodrom ve İmparatorluk Sarayı uzun zaman ihmal edilmiş ve bu nedenle bazı bölümleri zamanla yıkılmıştır. Aya Sofya'nın 1346'da göçen kubbesinin onarımı ise ancak dışardan sağlanan mâli destek ve yıllar süren bir çalışma sonunda gerçekleşebilmiştir. 15.yüzyıl başlarının gezginleri, Constantinopolis'i surlar tarafından bütünlüğü sağlanan dağınık köylere dönüşmüş bir kent olarak betimlerler.

1440-1450'lerde sağlam kalmış 18 manastır arasında en önemlileri:Studios Manastırı, batıdaki Theotokos, kuzeyde geniş yer kaplayan Prodromos Manastırı, Akropolis'in güney yamacında ise Mangan Manastırı ve Theotokos'dur (Müller-Wiener, 1998, s.26-27).

14.yüzyılın sonlarına doğru, hızla genişleyen Osmanlıların baskısı artar. Kent 29.05.1453'teki büyük taarruzda düşer. Romanos Kapısı ve Kharisios Kapısı'na kadar uzanan sur hemen hemen tümüyle yıkılır. 1 Haziran'da sultan büyük bir törenle kente girerek Aya Sofya'yı yeni başkentin başcamisi olarak ilan eder (Müller-Wiener, 1998, s.28).

2.3 Osmanlı Dönemi

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u 29 Mayıs 1453 yılında fethettiğinde şehir bir harabe durumundaydı. Bu dönemde kentin Bizans döneminden kalan sokak sistemi pek değişmemiş, arazinin topografik yapısından kaynaklanan teraslar da aynen bırakılmış ve bunlara yenileri de eklenmiştir. Fatih, oldukça kötü durumda olmalarına rağmen, Bizans döneminden kalan eserlere dokunmamıştır (Tezcan,1989,s. 19).

Kentin merkezinde ve 1453'de hala kalabalık olan Forum Tauri'de Fatih, yüksek duvarlarla çevrili Eski Saray'ın inşasını 1457'de başlatır. Sarayın hemen güneyinde ise sonraki yıllarda Sırmakeş Hanı olarak adlandırılan Darphane vardır. Sarayın doğusunda, Forum Tauri'de ve şimdiki Uzun Çarşı'nın her iki tarafındaki ticaret merkezi, işlevini yeni iktidarın hakimiyeti altında devam ettirir. Burada 1455-1461'de Büyük Bedesten inşa edilir ve etrafında de ilk büyük han olarak Kürkçüler Hanı'yla daha basit bir çarşı oluşur.

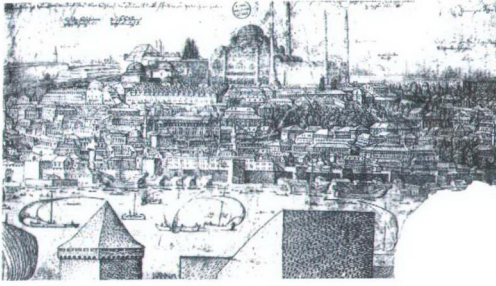
Yeni hükümdarın en anlamlı eseri ise yıkılmış Havariyyun Kilisesi'nin tam üzerine 1463-1470'de inşa ettirdiği Fatih Camii Külliyesi'dir.

Bugünkü Topkapı Sarayı'nın inşaatı, 1465-1470 yıllarında başlar. Sultan, bu sarayı kalın bir surla kentin diğer bölgelerinden ayırır (Müller-Wiener, 1998, s.29).

Fatih Sultan Mehmed'in göç politikasını hem II.Bayezid (1481-1512), hem de I.Selim sürdürmüştür. Eski Saray ve Kapalı Çarşı (Bazar-Bedesten) arasındaki kent merkezi, Bayezid'in vakıf külliyesi sayesinde yeni bir ağırlık merkezi kazanır. 1509'daki deprem kente büyük zarar verir. Pek çok yapının yanı sıra surların büyük bir kısmı da yıkılır.

1518'de sultanın emriyle pek çok kilise ve kubbeli yapı camiye çevrilir. I.Selim'in kent planlaması açısından aldığı en önemli önlem, 1514'den sonra donanmanın temelini meydana getirecek olan bir tersanenin yapılışıdır.

16.yüzyılın en önemli mimarlarından biri Sinan'dır. Kısa zamanda ard arda camiler inşa edilir: Sultan Selim Camii, 1543-1548'de Şehzade Camii, 1550-1557'de Süleymaniye Camii (Müller-Wiener, 1998, s.29).

Resim 2.3 Kent göruntüsünden bir kesit (1557-1561 civarı) (Müller-Wiener, 1998, s.34)

16.yüzyılın ortalarından itibaren yoğun yapılanmanın sonucu olarak kentte sık sık büyük yangınlar çıkar. 17.yüzyılın ikinci yarısında yeni konutların taştan yapılması için emirnameler yayımlanmasına rağmen yine de kentte hakim olan yapı tarzı ahşaptır. Hatta 1665'teki büyük yangına kadar sultanın sarayı bile ahşaptır (Müller-Wiener, 1998, s.31).

Bu saraylar, sultana ait iki sarayın çevresinde yer alırlar (Hippodrom'dan, daha sonraki adıyla Bâbüâli'ye kadar olan bölgede ve Eski Saray'ın güneyinde). 17.yüzyılın ikinci yarısında Bâbüâli vezirin resmi makamı olur (Müller-Wiener, 1998, s.33).

Fatih Sultan Mehmet önce Harbiye Nezareti'nin bulunduğu yerde oturdu. Daha sonra Sarayburnun'da bir kasır inşa ettirerek oraya geçmiş, buraya Yeni Saray (Saray-ı Cedid-i Amire) adı verilmiştir (Eldem, 1982, s.7). I. Mahmut'un (1730-1754) saray bahçesinde, Sarayburnu noktasında yer alan ve Topkapı adlı kapının yanında, deniz kıyısında yaptırılan ve bir yüzyıl boyunca giderek büyüyen büyük ahşap saray Topkapısı Sarayı (Topkapı Sahil Sarayı) adını taşıyordu (Kuban, 1994, s.280). Günümüzdeki Yeni Saray da (Topkapı Sarayı) bu isimle anılmaktadır. Yeni Saray'ın (Topkapı Sarayı) yapımından sonra ölen sultanların haremlerine ve eski kalfalarına konut olan Eski Saray (Topkapı Sahil Sarayı) 1862/1279 H. yılında yanmıştır (Eldem, 1982, s.7).

Fatih ve onu takip eden diğer padişahların yaptırdıkları çeşitli köşk ve dairelerle Bab-ı Hümayun'dan sahile kadar olan saray içi alanında Saray oluşmuştur. Saray içi alanında yer alan binalardan Balıkhane Kasrı, Şevkiye, Serdap ve Silahtar Köşkleri, Gülhane Kasrı, Telhis Köşkü, Sinan Paşa Kasrı, Yalı Köşkü, Topkapı Sahil Sarayı, Kalfa Köşkü, Kağıt Emimi Kulesi, Bostancıbaşı Köşkü, Hamlacılar Ocağı, Tabhane, Has ve Harcı fırınları, Aslanhane, Mezbelcekaşan Ocağı ve diğerleri yüzyıllar boyunca yangınlar, bakımsızlık gibi nedenlerle yok olmuş; bazıları da bakımı fazla masraf gerektirdiği için yıktırılmıştır; Sirkeci demiryolunun

yapımı sırasında ise pek çoğunun kalıntıları da yok olduğundan buldukları yerler ile ilgili izler de kaybolmuştur.

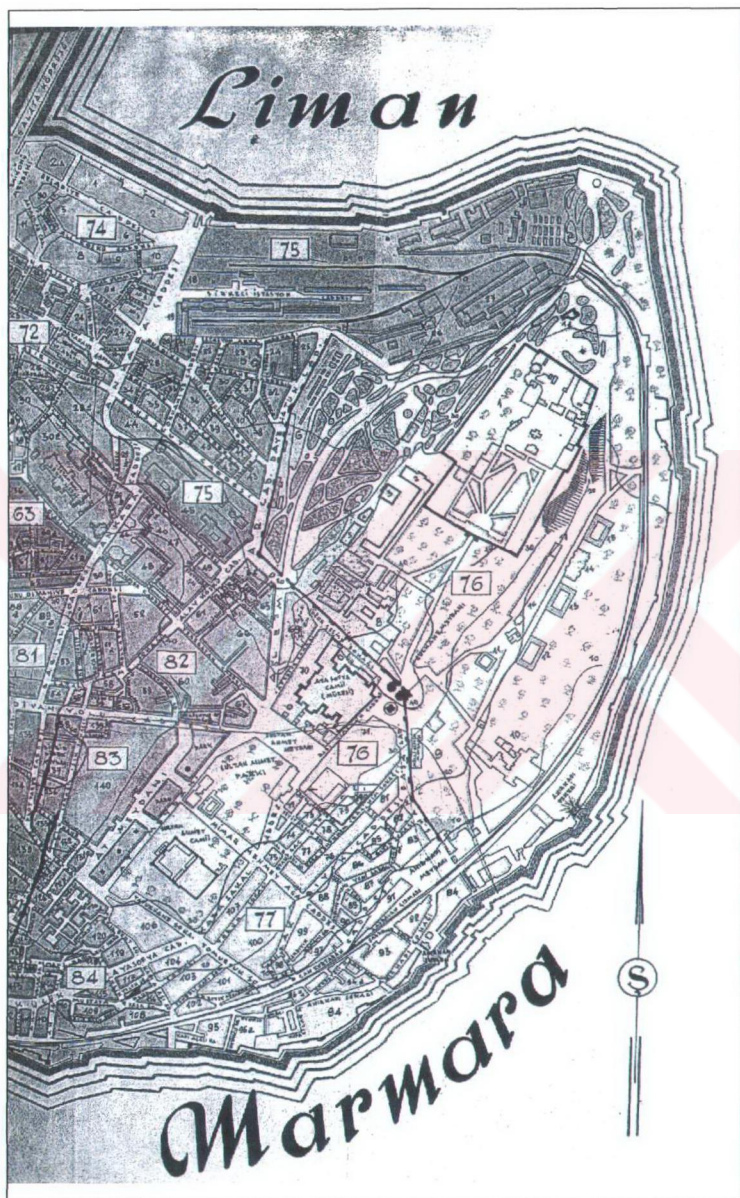
Sahildeki İncili Köşk ile Sepetçiler Kasrı ise günümüze kalabilen yapılardır (Emler, s. 212).

2.4 Cumhuriyet Dönemi

Sarayburnu bölgesi açısından Cumhuriyet döneminin ilk önemli olayı, Atatürk'ün Samsun'a gitmek üzere Sarayburnu Rıhtımı'ndan hareket etmiş olmasının anısına, 1926'da Sarayburnu Parkı'nda bir Atatürk heykelinin yapılmasıdır. Türkiye'deki bu ilk Atatürk heykeli bugün de aynı yerde bulunmaktadır.

Menderes dönemi imar hareketleri Sarayburnu'nu da etkilemiş ve kıyı şeridini doldurarak kazanılan alanda açılan sahil yolu Sarayburnu'nu ve burada bulunan parkı ortadan bölmüştür. Bu yol 1960'lı yıllarda Kennedy Caddesi adını almıştır (Şekil 2.5) (DBİA, Cilt 6, s.461).

Topkapı Sarayı, Sarayburnu ve Alay Köşkü arasındaki kesim, Gülhane Parkı olarak düzenlenmiştir (Büyük Larousse, cilt 16, s.10178).

Şekil 2.5 Eminönü (Pervitich)

3. GÜLHANE PARKI'NIN TOPKAPI SARAYI BÜTÜNÜNDEKİ YERİ

3.1 Önemi ve Gelişimi

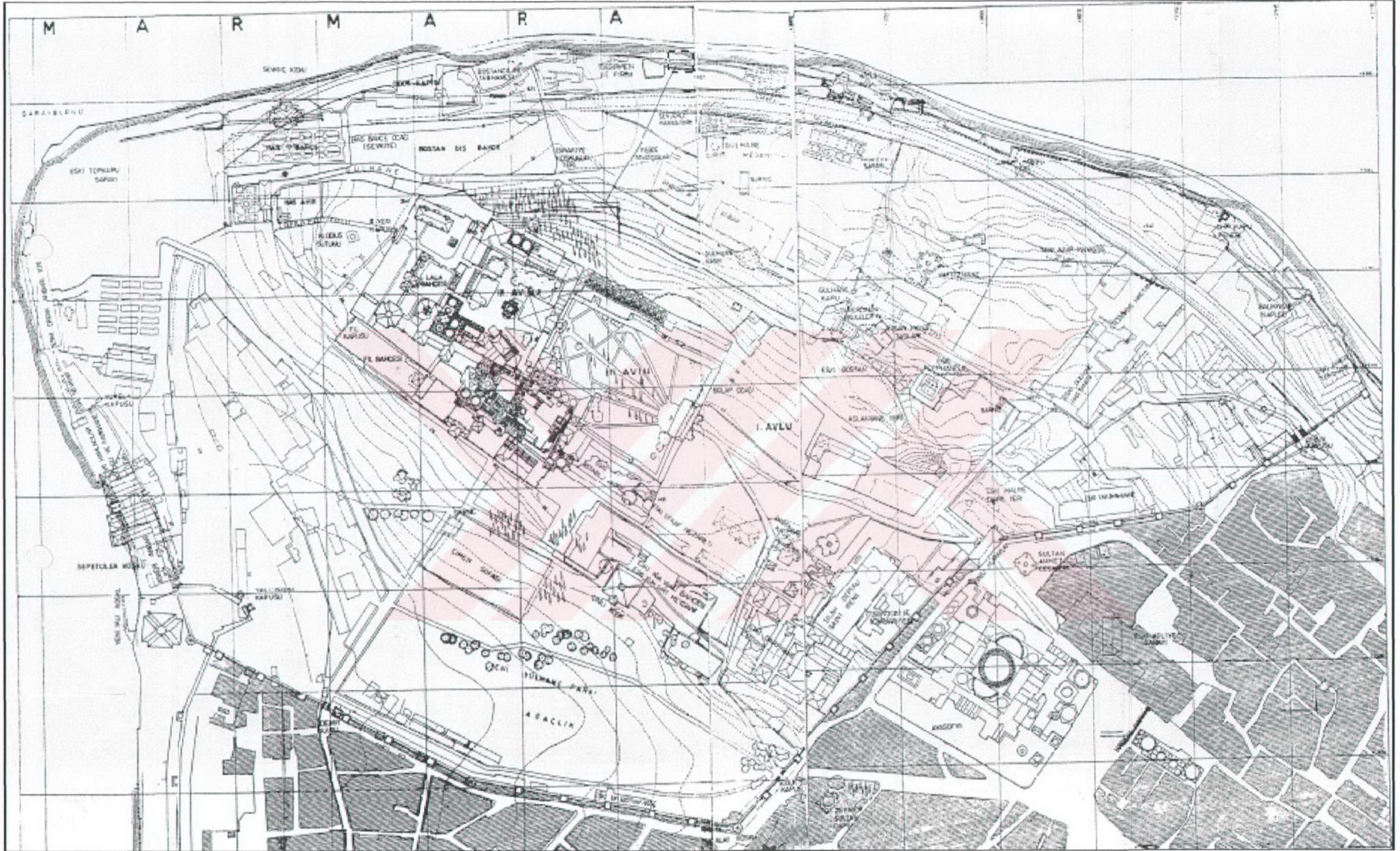
Gülhane Parkı; Topkapı Sarayı, Alay Köşkü ve Sarayburnu arasında yer alan parktır (DBİA, c.3, s.439).

Resim 3.1 1999 yılında çekilmiş hava fotoğrafı

Osmanlı devrinde İstanbul'da her ev veya konakta olduğu gibi padişahlara ait saray, kasır ve köşkların de birer bahçesi olduğu bilinmektedir. Topkapı Sarayı'nın bahçesi'ne "Hasbahçe" denilmektedir. Hasbahçe içindeki binalarda, ilim ve sanat öğretilmekteydi (Erdoğan, 1958, s.152).

Topkapı Sarayı'nın bahçesi olan dördüncü avlusunda köşklar ve ana yerleşim binaları tepenin üstünde, bahçeler ise eteklerde yer alırdı. Yeşillikler arasında tek tek köşklarle bağ kurulmuş ve kıyı saraylarıyla denize kadar bu ilişki uzatılmıştır. Eğitim ise sedleme yöntemi ile çözülmüştür. Saraylar topluluğunun kuzey, batı ve doğuda çevreleyen Hasbahçe bugün Gülhane Parkı olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 3.1 Sur-u Sultani içinde, Topkapı Sarayı dışında çeşitli devirlerde birbirini takip etmiş yapıları gösteren vaziyet planı (Vakıflar Dergisi, 1958)

Fatih zamanında başlayan çiçek sevgisi, diğer padişahlar zamanında da devam etmiştir. Çiçek türlerinin en iyileri seçilmiş olup Edirne'den gül, Halep'ten zambak, Maraş'tan sümbül soğanı, Kırım'dan lüle soğanları getirtilmiştir.

Safa bahçelerinin içinde ve deniz kıyısında padişahların yazlık olarak yaptırdıkları köşkler ve küçük saraylar yer alıyordu. Bu yapılar topluluğunun genel konumu, çeşitli devirlerdeki eklemeler sebebiyle düzensizlik gösterir. Konum bağdaşmazlığıyla beraber, Avrupa'dan alınan yapı stillerinin uyumsuzluğu da göze çarpar. Saray yapıtlarının ve bahçelerinin düzenlenmesinde tam bir Türk niteliği yoktur. Köşk ve diğer pavyonların yapımından önce, bahçe düzeni barı etkisinin henüz sokulmadığı Türk özelliklerini taşıyordu. Önemli bir Türk peyzaj ögesi olan su ise, sonraki devirlerde de olduğu gibi, her yerde cömertçe kullanılıyordu. 1819'daki planlara göre, Topkapı Hasbahçesi'nin doğal stilini (Türk benliğini) kaybetmediği anlaşılır. Fakat bir süre sonra Hasbahçe Avrupalı mimarların etkileri ile yeniden düzenlenmiştir. 1840'larda Hasbahçe mimarı bir Alman'dı. 1855'teki plana göre ise artık doğal stilde değil, klasik stilde düzenlenmiş durumdaydı. Yani Türk niteliklerinden uzaklaşıp Avrupa'ya dönmüştür. Sultan Reşat devrinde de Gülhane Parkı ile Fransız bahçıvan başı Deroin uğraşmıştır. Buna rağmen Avrupa etkisinin girdiği yerler yalnızca safa bahçeleri olmuş, bunun dışındaki kısımlar aynı özelliklerini sürdürmüştür.

Bağ ve sebze bahçeleri gibi fonksiyonel bahçelerin varlığı ise, güzellik ve kullanışlığı birleştiren, Türk bahçesinin özelliğidir.

Fonksiyonel bahçelerin, safa bahçelerinin yanında yer alması Avrupa bahçelerinde de görülür. 17.ve 18.yüzyılda da örneklerini veren sebzeliği, bağı, meyvalığı ve koruluğuyla kendine yeterli park ve bahçeler bir yönden Topkapı gibi Türk saray topluluklarıyla paralellik gösterirler. Fakat Avrupa örneklerinde yapı, geniş arazinin içinde, arazi ile fazla ilgi kurmaksızın yapılırken, Türk örneklerinde bahçeler, saray yapıtlarını izlemiş olup, önce yapıt, sonra bahçe gelmiştir (Evyapan, 1972, s.17).

17.yüzyılda bahçe planı geometrik bir esas eksen veya ona dik ikinci bir eksene dayanmaktadır. Bahçe bu eksenler etrafına kurulmuştur. Parterler yükseltilmiş, mermer veya taş kaldırımlı yollar ile çevrilmiştir. Eksenler su oyunlarıyla zenginleştirilmiş olup, iki eksenin kesiştiği nokta çoğu zaman bir havuz ile belirtilmiştir. Eksenler köşk, kamelya veya sel sebül motifleri ile sonuçlandırılmıştır. Bu motifler yükseltilmiş teraslar üzerine oturtulmuş olabilirler. Parterler dört köşe ve taştan çerçeveler içine alınmış, çiçek sandıkları ile süslenmiştir. Mimari unsurlar klasik Türk stilindedir.

18.yüzyıl başında, su oyunlarının zenginleşmesi ve dantele şeklinde kıvrılmış tekne etekleri ile kendini ayırt etmektedir. Genel bahçe düzeni gene aynıdır. Yalnız plan belki biraz daha serbest olmuştur.

18.yüzyıl ilerledikçe, Avrupa ve bilhassa İtalyan etkileri görülmektedir. Özel olarak su oyunlarında, teknelerin dantele gibi kıvrılmış ve dalgalanmış kenarları açık bir biçimde istiridye kabuğu ve rokayı andırmaya başlamıştır. Ancak temel kompozisyonda büyük değişiklikler yoktur. Taş ve teras bölümleri azalmış, çemenzer ve parterler büyümüştür.

Yüzyılın sonuna doğru yabancı etkilerin kökleşmiş olduklarını görüyoruz. Barok hatlar ve biçimler, özellikle taş kısımları ve havuzlar köşkler üzerinde görünüyor. Gittikçe büyüyen çiçek ve parter tarlaları arada bir, fakat ölçülü bir şekilde bu hareketleri izliyor. Planda ise aksiyalite bırakılmamak şartıyla biraz daha serbesttir.

19.yüzyılda kompozisyonun eski berraklığı yavaş yavaş bozulmaya başlar. Avrupalı bahçıvanların yanlarında getirdiği yeni bahçe elemanları yanında eski motifler hala terk edilmemiş olmakla beraber anlayışsız bir şekilde uygulanmaktadır (Evyapan, 1972, s.20).

1913 yılında Gülhane Parkı Sultan V. Mehmed tarafından halka açılması için Şehremaneti'ne verilir (Müller-Wiener, 1977,s.504).

Resim 3.2 Gülhane Parkı, 2000

Topkapı Sarayı'na ait olan bahçe Sultan V. Mehmet tarafından kente armağan edildiği zaman, Park'ın halka açılabilmesi için tüm bu alanda inşaat faaliyetleri başladığında Gotlar sütununun altındaki yamaçta, o zamana kadar bilinmeyen bir sarnıcın yanında yapı grubunun zemin katı kalıntıları ve çok sayıda yapı elemanı ortaya çıkmıştır (Wiener-Müller, 1977, s.40).

Gülhane Parkı'nın Şehremini (Belediye Başkanı) Dr. Cemil Topuzlu Paşa tarafından, halka açık bir bahçe olarak düzenlenmesi amacıyla başlatılan hafriyatın üç dönemde yapılması planlanmıştı. Söz konusu kalıntılar hafriyatın 2. döneminde ortaya çıkmıştır. Cemil Paşa söz konusu yerde, Saray'ın Gülhane Bahçesi'ne açılan 4. Kapısı önünde, Sultan Hamit'in yaptırdığı 4 büyük kışlayı ve Saray'ın etrafındaki set, set duvarlarını yıktığını, bu duvarlardan birini yıkarken eski bir kilise harabesi ile, 10 sütunlu büyük bir sarnıca rastladığını belirtmektedir (Resim 3.3).

Resim 3.3 Gotlar Sütunu civarındaki kazı fotoğrafı (Tezcan,1989)

Resim 3.4 Harabeler (2000)

Bu hafriyat sırasında pek çok eski eser ve bahçe zarar görmüştür.

Kalıntının bilimsel yayımını yapan Unger, hafriyatın üç devrede gerçekleştiğini, 1913 yılında Soğukçeşme Kapısı – Demirkapı arasında kazı yapıldığını ve Park Sarnıcı'nın bulunduğunu, Kasım 1913'ten sonra Sarayburnu ve Gotlar Sütunu'nun bulunduğu yokuşu içine alan

bölgenin park haline getirildiğini, çıkan antik buluntulardan birinin, Gotlar Sütunu'nun batısında, Bizans ve Türk karışımı temellerin Türk saray kalıntılarıyla örtülmüş olarak bulunduğu yerde, diğerinin Sarayburnu'ndaki surların yıkıntısı ve önündeki molozun kaldırıldığı yerde olduğunu anlatır (Tezcan, 1989, s. 26).

Şekil 3.2 Gülhane Parkı Vaziyet Planı, 2001 (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Parkın iki giriş kapısı vardır. Parkın Sarayburnu kısmı eskiden Sirkeci demiryolu hattı üstünden bir köprü ile bağlıydı. Bu kısım sonradan sahil yolunun açılmasıyla (1958) parktan ayrılmıştır.

1950'lerde parkta yapılmaya başlanan "bahar ve çiçek şenlikleri"nden bir süre sonra vazgeçilmiştir. 1987'den itibaren de Büyükşehir Belediyesi çeşitli etkinliklerin yer aldığı "Gülhane Şenliği"ni düzenlemeye başlamıştır.

Resim 3.5 Park içinden Sur-u Sultani, (Alemdar Caddesi girişi), 2000

Resim 3.6 Çirkin Yapılaşma, 2000

2001 yılı Temmuz ayında başlanan yeniden düzenleme çalışmaları öncesinde ; parkın ortasından geçen ağaçlı yolun sağında ve solunda çeşitli gazinolar, dinlenme yerleri, yazın kukla-Karagöz temsilleri veren bir tiyatro, çocuk bahçesi, küçük bir hayvanat bahçesi, kahvehaneler, Tanzimat müzesi, botanik bahçesi, Aşık Veysel Şatıroğlu'nun heykeli ve akvaryum olan sarnıç yer almaktaydı. (DBİA.cilt3,s.439).

Resim 3.7 Tanzimat Müzesi, 2000

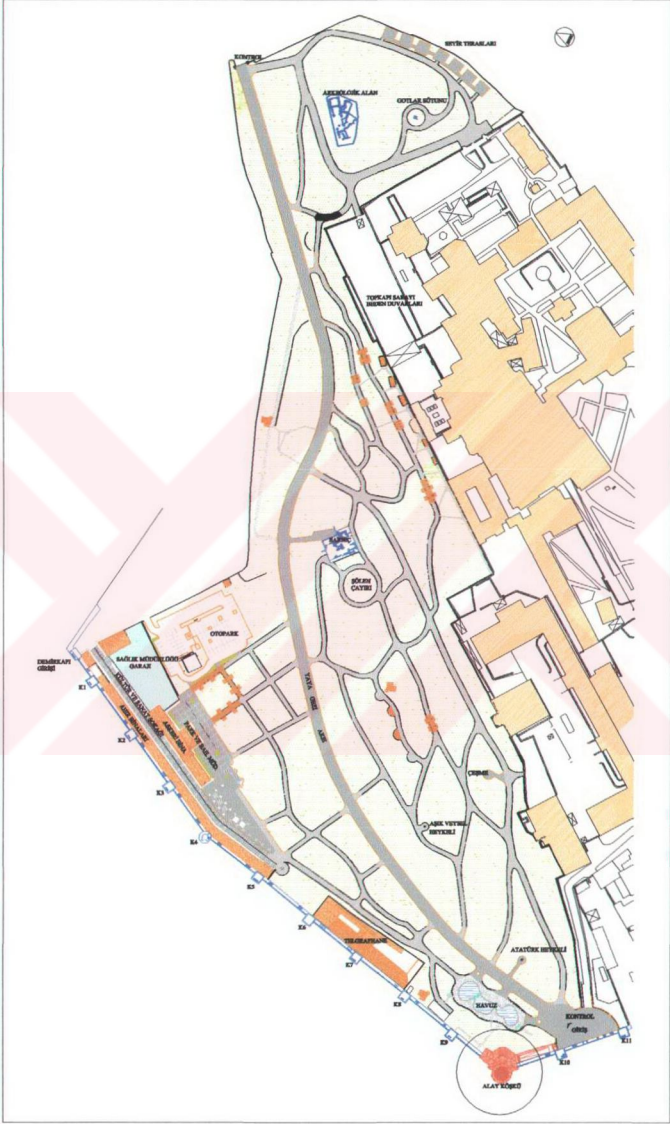

Resim 3.8 Hayvanat Bahçesi, 2000

3.2 Yakın Dönemde Yapılan Düzenleme Çalışmaları

“Gülhane Parkı Yeni Düzenleme I. Etap İnşaatı İşi” Belediye encümenininin 27/06/2000 tarih ve 745-563 sayılı kararı ile Segâ İnş.Taah.A.Ş.’ne ihale edilerek; 27/07/2000 tarihinde sözleşmesi imzalanmış, 31/07/2000 tarihinde Sayıştay tescili yapılarak 08/08/2000 tarihinde yer teslimi yapılmıştır.Yer teslimini müteakip Rölöve- Restitüsyon –Restorasyon Projeleri hazırlanmıştır.

I.Derece Arkeolojik sit alanı olan Gülhane Parkı, 2 ada, 88 parselde 163.000m2 alanlı İstanbul’un yaya- taşıt trafiği açısından en merkezi bölgelerinden biri olan Eminönü İlçesi’nde yer almaktadır.

Şekil 3.3 Gülhane Parkı Vaziyet Planı, 2005

Tarihi açıdan önem taşıyan Gülhane Parkı, günümüze dek yapılan niteliksiz ve yoğun ilaveler, araç ve insan trafiği, çeşitli sosyal ve kültürel etkinlikler sebebiyle harap olmuştur. Bitki dokusunun bakımsızlık nedeniyle bozulmuş olması parkın özgün yapısını kaybetmesine neden olmuştur.

Düzenleme çalışmalarıyla; parkın iki kapısını birbirine bağlayan ana arter trafiğe kapatılarak yayalaştırılmış ve bir gezi aksı haline getirilmiştir. Yaya yolları, parkın fiziki yapısı değiştirilmeden, mevcut hatlar korunarak kaplama malzemeleri ve bordürleri yenilenecek düzenlenmiştir.

Resim 3.9 Gülhane Parkı (Alemdar Caddesi Girişinden), 2003

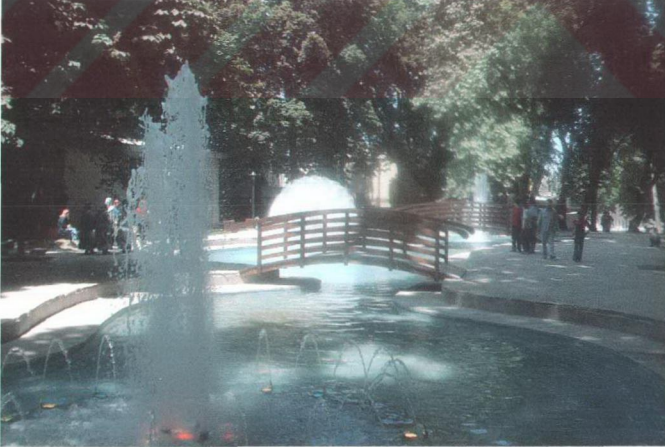

Resim 3.10 Gülhane Parkı, 2003

Resim 3.11 Gülhane Parkı (Gezi aksı), 2003

Parkta bulunan; Hayvanat Bahçesi, Park ve Bahçeler Yemekhanesi, Gülhane Şefliği, Tanzimat Müzesi, mevcut yapılarda konumlanmış idari fonksiyonları içeren birimler ve bunlara bağlı muhdes yapılar kaldırılmıştır. Alemdar Caddesi'nden girildiğinde solda, Alay Köşkü önünde fiskiyeli havuz yapılmıştır.

Resim 3.12 Alay Köşkü Önündeki Havuz, 2003

Bitki envanteri çalışmalarında 1796 adet ağaç, ağaçcık ve çalı tespit edilmiş olup, bunların 449 adedi anıt aday ağaç olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na tescil edilmiş. Bitkilendirme çalışmalarında fidan, lale soğanı ve mevsimlik çiçek dikilerek parkın çim ekimi de tamamlanmıştır.

Düzenleme çalışmaları yapılmış olan Gülhane Parkı, 30.05.2003 tarihinde halka açıldı.

Resim 3.13 Gülhane Parkı, 2003

Resim 3.14 Gülhane Parkı, 2003

3.3 Gülhane Parkı'nda bulunan Alay Köşkü Dışındaki Yapılar

3.3.1 Surlar

Deniz surları Ahırkapı'dan başlayarak Sirkeci İstasyonu civarında, bugün var olmayan Yalı Köşkü'ne kadar devam eder ve Marmara Sahil Surları adını alır. Burada, gene Ahırkapı'dan başlayıp karadan devam ederek, Saray'ı çeviren Fatih devri suruyla (Sur-u Sultani) birleşir. Bu surlar çok göz önünde ve şehrin savunmasında çok önemli bir rol oynadığından, yapıldıkları devirden bu yana zaman zaman onarılmış ve yenilenmiştir. Zamanla ihtiyaca göre üzerinde birtakım kapılar açılmış, onarılmış, bunu belirten kitabeler konmuştur.

Osmanlı döneminde Marmara Sahil Surları zaman zaman onarılmış, üstlerine, önlerine ve gerilerine yazlık harem deneni köşkler yapılmıştır. Saray ve çevresinde bulunan pek çok Bizans eseri kalıntısından kullanılabilir durumda olanlar kullanılmış, enkaz halinde olanlar da zaman içerisinde kaldırılmıştır (Tezcan, 1989, s.19).

Kaynaklara göre Fatih, Marmara Sahil Surları'nı karadan birleştiren ve yarımadaı bir üçgen şekline sokan "Sur-u Sultani" veya "Sultaniye" surunu, daha sonra ikinci avluyu içine alan ve yer yer kulelerle takviye edilmiş bir ihata duvarı ve en içte Saray'ı çeviren bir üçüncü duvarı yaptırmıştır (Tezcan, 1989, s.16).

Fatih Sultan Mehmet, 1465-70 yılları arasında saray inşaatına başladığında, Akropolis bölgesinde kalan yapılar ile bu bölgedeki bahçeler ortadan kaldırılmıştır. Antik Bizantion'un yayıldığı alanın hemen hemen tamamı, 28 tane kule ile güçlendirilmiş olan Sur-u Sultani ile çevrilmiştir (büyük bir olasılıkla antik Bizans'ın sur kalıntıları üzerine yapılmıştır). Yaklaşık 70 hektar büyüklüğündeki Saray alanına, üç büyük (Demirkapı, Bab-ı Hümayun, Otlukapı) ve üç küçük kapıdan girilebiliyordu. Her iki yönden deniz suruna bağlanan Sur-u Sultani'nin yapımı, 883 H. tarihli bir yazmaya göre 1478-79 tarihlerinde tamamlanmış olmalıdır. Deniz tarafında sahil surları ve kapılar da yapılan onarım ve takviyelerle güçlendirilmiştir. Burada, hala o zamanlar Hagios Dimitri bölgesi olarak adlandırılan burunda bir batarya kurulmuş, Saray da Topkapı Sarayı adını buradan almıştır. E. Chishull'e göre 1699 yılında burada eski bir Yunan kilisesinin (Hagios Demetrios) kalıntıları hala varlığını sürdürmektedir (Müller-Wiener, 1998, s. 495-496).

Şekil 3.4 Sur-u Sultani İçinde, Topkapı Sarayı (Vakıflar Dergisi, 1958)

Marmara Surları'nın yapımında dört yapım dönemi tesbit edilmiştir:

1. Dönem: ilk Byzantion şehrine aittir. Birinci tepe üzerinde (Topkapı Sarayı'nın üzerinde bulunduğu Akropolis tepesi) ve civarında gelişen kentin etrafını 27 kuleli bir sur çeviriyordu. İlk sur üzerinde varlığı kesin olarak bilinmeyen bazı kapılar olduğu söylenir. Müller-Wiener; bunları "Trakisches Tor" (Trakya Kapısı), "Khalkoprateia" (Bakırcılar Kapısı), "Tzykalareia" kapıları, olarak adlandırır. Byzantion surlarına ait olduğu ileri sürülen sur kalıntılarının bir kısmı da sahilde, Demirkapı'nın güneyi ile demiryolu arasında bulunan bir sarnıcın içinde tespit edilmiştir (Tezcan, 1989, s.38). Bu sarnıçtaki sur kalıntıları ile aynı olduğu tahmin edilen diğer erken duvarlar Rumeli Demiryolu inşaatının hafriyatında ortaya çıkanlardır. Paspates, tren yolunun doğudan gelip güneye döndüğü noktada denize doğru uzanan, zeminden 8 ayak aşağıda bulunan büyük kiklopik duvardan söz etmektedir. Bu duvar Severus veya erken imparatorlar döneminden kalmış olabilir. Kalınlığı yer yer değişen duvar tren yolunun sağında kara tarafına doğru devam eder ve yükselen zeminin tepesine doğru uzanır. Bu duvar zaman içinde çeşitli imparatorlar ve sultanlar tarafından yenilenmiştir (Tezcan, 1989, s.38).

2. Dönem: Septimius Severus (MS 193-198) dönemi surlarıdır. Surlar, bugünkü Bahçekapı (Neorion) limanından başlayarak Constantinus Forumu'nun doğusundaki tepeye tırmanır buradan birinci tepenin zirvesinin alt kısmından doğu yönünde inerek kentin batısına doğru 400 m. uzatıldığı ve şehrin ortasının dikdörtgen şeklinde yeni bir meydan haline getirildiği tahmin edilmektedir (Tezcan, 1989, s.39).

3. Dönem: İmparator Constantinus (324-337), iktidar mücadelelerinde Byzantion'un desteklediği rakibi Licinius'u 324'te Üsküdar'da yenince ceza olarak şehrin surlarını yıktırdı. 325 yılında, imparatorluğun merkezini taşımaya karar verdiği, Haliç ile Marmara arasındaki yarımada başlanan imar çalışmaları 330 yılında tamamlandı. Zamanla eski surlar içine sığmayan kentin etrafına yeni bir sur yapıldı (Tezcan, 1989, s. 39). Surlar 13 Stadion ölçüsünde genişletildi. 1 Stadion'un 185 m.'ye karşılık geldiği düşünülürse, bu büyümenin 2405 m. olarak kabul edilebilir (Mayer, 1943, s.73).

4. Dönem: Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra 395 yılında Constantinopolis Doğu Roma'nın başkenti olarak kaldı. Kavimler göçü ve dış güçler tehdidi altındaki kentin Constantin sur hattı II. Theodosius (408-450) döneminde terk edilerek surları batıya doğru 1300-1400 m. ileri alındı. Surlar 413 yılında Vali Anthemius zamanında inşa edilmiştir (Tezcan, 1989, s.40).

Bu dönemlerde, surun sahil kısmında bulunan kapılar, civardaki manastıra izafeten Odiyitria, ufak kapı anlamında Parapilis ve Aya Varvara adlarını taşırdı.

Saray bölgesindeki sahil surları, fetihten sonra, çeşitli köşkerin ve daha sonra demiryolunun yapımı yüzünden değişikliğe uğramış ve büyük bir kısmı yıktırılmış olduğu için bu kısmın topoğrafyasını tesbit etmek hemen hemen olanaksızdır. İncicyan, Bizans belgelerinden ve yapılan hafriyattan elde edilen sonuçlara göre, surun bu bölümündeki eski kapıların adlarını şöyle belirtiyor:Aya Varvara (Sainte-Barbe-Topkapı). Bu kapı, Bizans müelliflerinin yazılarında, yerine göre “Ark Kapısı, İmparator Kapısı” ve “Adalar Kapısı” adları ile belirtilmiştir.

Değirmenkapı'nın Bizans dönemindeki adı bilinmiyor. Kapı'nın üstünde İmparator Theofilos'a ait bir kitabe bulunmuştur.

Demirkapı'nın Mangana Kapısı olması muhtemeldir. Sinan Paşa Köşkü'nün güneyinde tesbit edilen dört kapının da adları bilinmiyor (İncicyan, 1976, s.29).

Yalı Köşkü kapısının eski bir Bizans kapısının yerini aldığı söylenmektedir. Janin bu konuyu şöyle açıklamaktadır: “Eugenios, Büyük Theodosius zamanında yaşamış bir patriktir. Deniz kenarında, birinci tepenin kuzey batısında aynı isimle bir kule yaptırmıştır ve burada dışarı açılan bir kapı vardır. Bu kule ile Galata arasında Haliç'i koruyan bir zincir gerilirdi. Bu kapının yerini Türkler'in Yalı Köşkü kapısı almıştır” (Tezcan, 1989, s.40).

1453 İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet “Sur-u Sultani” surunu 1478-79 tarihlerinde, daha sonra ikinci avluyu içine alan ve yer yer kulelerle takviye edilmiş bir ihata duvarı ve en içte Saray'ı çeviren bir üçüncü duvarı yaptırmıştır (Tezcan, 1989, s.16).

Saray, sahilde sahil surları, kara tarafında ise kara surları ile sınırlıdır. Çevresi 3.5-4 mil uzunluğunda olan saray surlarının farklı adlar taşıyan 7 kapısı vardır. Bunlar, Bab-ı Hümayun, Soğukçeşme Kapısı, Demirkapı (Saray'ın, saray mensuplarının kullandığı, kara tarafındaki ilk kapısıdır), Yalı Köşkü Kapısı veya Yalı Kapısı, Topkapısı (Kapının yanında bulunan toplardan dolayı bu adı almıştır), Balıkhane Kapısı, Otluk Kapısı'dır.

Bunlardan başka, 5. ve 6. Kapıların arasında, bostancılara mahsus Hastane Kapısı ve İncili Köşk veya İncili Kapısı adlarını taşıyan iki ufak kapı da vardır. Ancak bunlar padişah tarafından kullanılmazdı (İncicyan, 1976, s.27).

Eldem'e göre, Kara tarafındaki kapılar: Otluk Kapısı, Bab-ı Hümayun, Soğukçeşme Kapısı ve Demirkapı; deniz kıyısındakiler ise: Topkapı, Değirmen Kapısı ve Balıkhane Kapısı'dır. (Eldem, Topkapı Sarayı, s. 8).

Sarrafi- Hovannesyan ise sur kapılarını aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

Sahil kısmında saray surundaki kapılar:

İlk kapı Balıkhane Kapısı'dır. Balıkçıbaşı saray bahçesine buradan girerdi.

İkinci Kapı'dan bostancılar işlerdi. Bu kapının yanında sahil suruna bitişik İncili Köşk vardır.

Üçüncü kapı Hasırcılar Kapısı'dır. Biraz ilerisinde, iki tekerlekli ve üstü kapalı arabalara yerleştirilmiş ve namluları denize döndürülmüş bir sıra top vardır. Surun buradaki kısmı 1250 H. yılında yıkıldı ve III. Selim'in annesine güzel bir köşk yaptırıldı.

Dördüncü kapı Topkapısı'dır. Yanında bir çeşme vardır. Eskiden burada ahşap bir köşk, Topkapısı'nın iki yanında birer mermer kule, surun bir açığı teşkil ettiği yerde I. Mahmut'un 1252 H. yılında yaptırdığı mermer sütunlara oturtulmuş güzel bir bina vardır.

Beşinci kapı olan Kayıkhane Kapısı'ndan padişah deniz gezisine çıkardı. Kapı Has bahçeye açıldığı için Hasbahçe Kapısı adını da taşır. Kapının iç tarafında bostancı odaları, yeniçerilere ait Ortasofa, bir de cami, üst tarafta Harem Dairesi'nin önünde Sinan Paşa Köşkü, yakınında da saray surunun üzerinde Sepet veya Sepetçiler Köşkü vardır. Bu binaların aşağısında, sahildeki düzlükte Yalı Köşkü denilen kubbeli, güzel bir mermer köşk vardı.

Saray'ın kara tarafındaki kapılar:

İlk kapı Saray mensuplarına mahsus olan Demirkapı'dır. Bu bölgede sur dışında ekabir konakları ve daha küçük rütbeli kimselerin evleri vardır.

Resim 3.15 Demirkapı, 2005

İkinci Kapı'nın yanında, halkın "Ayırd Ayazması" dediği bir kuyu vardır. Hristiyanlar, sıtmaya deva olan bu su ile yıkanmak için burayı ziyaret ederlerdi (Bugün PTT giriş kapısı olarak kullanılmaktadır).

Resim 3.16 Sarraf- Hovannesyan'a göre İkinci Kapı, 2004

Üçüncü kapı Alay Köşkü denilen yerdedir. Sokollu Mehmet Paşa'nın saraya istediği zaman girip çıkabilmesi için açılmış olduğundan Mehmet Paşa Kapısı adını taşır.

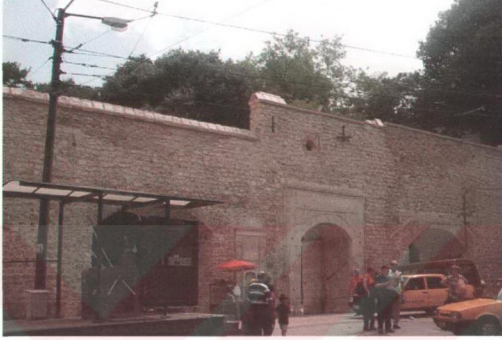
Resim 3.17 Sarraf- Hovannesyan'a göre Üçüncü Kapı, 2005

Dördüncü kapı Meyit Kapısı'dır. Sarayda ölenlerin cenazeleri bu kapıdan çıkardı. Kapının yanında Soğukçeşme denilen bir çeşme vardır.

Beşinci Kapı Bab-ı Hümayun'dur. Daima açık olan bu kapıdan asker, zabıt, paşa ve halk girip çıkardı.

Altıncı Kapı Bab-ı Hümayun'un aşağısında olup Hasbahçe'ye açılır. Bu kapıdan Hasbahçe'ye girilir ve Ahırkapı'dan çıkılırdı (İnciyan, 1976, s.28).

Çalışma konumuzu kapsayan bölgede, Demirkapı- Alay Köşkü- K11 burcu arasında yukarıda adı geçen kapılardan dördü bulunur: Demirkapı, Soğukçeşme Kapısı ve Sarraf-Hovannesyan'nın bahsettiği ikinci ve üçüncü kapı.

Resim 3.18 Soğukçeşme Kapısı (Alemdar Caddesi'nden), 2004

Resim 3.19 Soğukçeşme Kapısı (Park İçinden), 2003

Sur-u Sultani'nin çalışma konumuzu kapsayan; Demirkapı ile K11 burcu arasında 2003 yılında başlayan restorasyon çalışmalarının büyük bir bölümü tamamlanmış, Gülhane Parkı'nın sınırlarını oluşturan Topkapı Sarayı Beden Duvarları'ndaki çalışmalar ise halen devam etmektedir.

Resim 3.20 Soğukçeşme Kapısı, (Park İçinden), 2003

Resim 3.21 Burçlara Genel Bakış, 2005

Resim 3.22 Burçlara Genel Bakış, 2005

3.3.2 Gotlar Sütunu

Gotlar Sütunu, Topkapı Sarayı'nın kuzeyinde, Sarayburnu tarafında, parkta kesin olarak tanımlanamayan Bizans kalıntılarının yakınında yer alır. 4. yüzyıla tarihlenen bir dikilitaştır. Yapıldığı dönemde üzerinde muhtemelen Byzas'ın heykeli bulunuyordu. Üç kademeli yüksek bir kaide üzerinde 15 m. yükselen mermer sütunu bir Korent sütun başlığı taçlandırmaktadır (Müller-Wiener, 1998, s.53). Üsküdar' a bakan cephesinde üç satır olarak yazılmış ve bugün kazınmış olan Latince kitabede “Gotlara galebesinin şükranı olarak yardımcı talih’e “anlamına gelen bir yazı vardır. Kitabe taşın ne zaman ve hangi İmparator adına yapıldığını açıklamaya yetmez. Nikephoros Gregoras (13.sonu 14. yy. başı) Başlık üzerinde şehrin kurucusu Byzas' ın bir heykeli olduğunu yazar. Bugün ise dikili taşın üzeri boştur (Resim 4.11, 4.12).

Resim 3.23 Gotlar sütunu ((Müller-Wiener, 1998)

Resim 3.24 Gotlar Sütunu, 2000

İnciyan, İmparator Iustianos 'un döneminde Genaral Narses (aslen Ermeni) tarafından 553'te İtalya'da Gotlara karşı kazanılan zaferin anısına dikildiğini, Ata Tarihi, bu dikilitaşın tepesinde bir rasathane olduğunun rivayet edildiğini, A. Şeref, Theodosius'un Gotlara karşı kazanılan zafer anısına şükran olarak Ayos Simeon adına bu sütunu diktirdiğini ve üzerine kendi heykelini koydurduğunu, Ata Tarihi'nde söz edilen, üzerinde rasathane bulunduğu görüşünün doğru olduğunu, Mamboury ise, bu sütunun Septimius Severus'un inşa ettirdiği Theatrum Majus (Büyük Tiyatro) nun spinasına ait olması gerektiğini söylerler.

Genel olarak Gotlar Sütunu'nun IV. yüzyıla ait olduğu kabul edilmiştir (Tezcan, 1989, s. 165).

3.3.3 Park Sarnıcı

3.3.3.1 Tarihsel Gelişimi

Park Sarnıcı Arkeoloji Müzesi'nin kuzey batısındadır. 1913 yılında Cemil Topuzlu yıkımları sırasında sarayın etrafındaki set set duvarlar yıkılırken ortaya çıkmıştır. Kendisi de anılarında, duvarlardan birinin yıkımı sırasında eski bir kilise harabesi ile 10 sütunlu, üzeri topraklarla doldurulmuş bir sarnıç çıktığını, sarnıcı temizleterek yanına eski bir çeşme taşı koydurduğunu ve Şehremaneti tarafından yapıldığını belirten bir yazı yazdığını anlatır.

Sarnıcın plan ve fotoğraflarıyla ilk yayımı Wulzinger tarafından yapılmıştır (Tezcan, 1989,s. 226).

Resim 3.25 Park Sarnıcı (Tezcan, 1989)

Wulzinger yapıyla ilgili şu bilgiyi verir:

“Bizans dönemine ait 12 sütunlu bir sarnıç, 17.37 x 12.37 m. ölçülerinde 7 m. derinliktedir. Üç sütun dizisi ile dört nef ayrılmıştır. Ziyaretçilerin ulaşabilmesi için merdivenli bir giriş yapılmıştır. Suyun seviyesi sütunlar üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır. Sarnıcı boşaltmak için kuzey batı tarafında yerden 1.03 m. yüksekte ve 1.87 m. genişlikte bir delik açılmıştır. Bir manastır alt yapısı veya hamama ait olabilir “. Makalede sütunlar, başlıklar ve kaideler üzerinde rastlanan taşçı işaretleri de verilmiştir.

Wulzinger, aynı sarnıcı daha sonraki kitabında plan ve fotoğraflarıyla yeniden yayımlamış ve burada, sarnıcın büyüklüğüne ve doğu yönünde uzamasına neden olarak, bunun üstteki kilisenin avlusunu taşıdığını ve yine sarnıcın doğusundaki 4 konsoldan birinin in situ, üçünün ise kırıldığı için sonradan tamamlandığını söylemektedir.

Sarnıç örtüsü kubbemsi tonoz, sütun başlıkları, işlenmeden yarım bırakılmış kompozit tiptedir.

3.26 Park Sarnıcı (Dış cephe), 2000

Dışta 5 kemer açıklığı şeklinde görülen payandaların araları demir bölmeli, cam kapılarla kapanmış, sarnıcın üstüne de beton atılmıştır. Giriş cephesinde duvar örgüsü içinde iyon tipinde bir sütun başlığı kullanıldığı ve sarnıcın önünde, dış mekanda yapıyla ilgisi olmayan, kesik piramit şeklinde bir sütun başlığı görülmektedir (Tezcan,1989, s. 227).

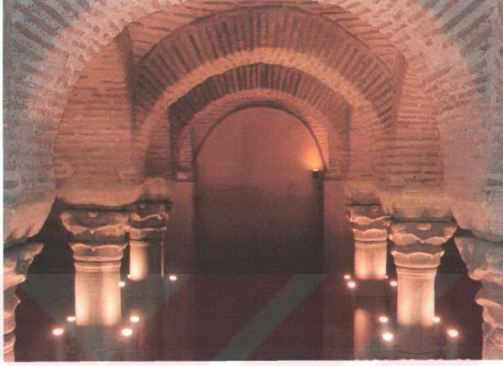
3.3.3.2 Yakın Dönemde Yapılan Restorasyon Çalışması

Sarnıç yapısı restorasyon çalışmaları, “Gülhane Parkı Tarihi Yapıların Onarımı İle I. Etap Çevre Düzenlemesi Tamamlama İnşaatı İşİ” kapsamında 25.02.2003 tarihinde başlamış ve sonlandırılmıştır.

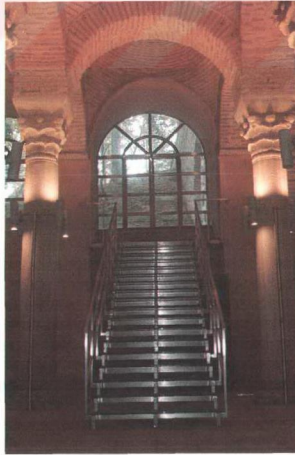
Resim 3.27 Park Sarnıcı (Dış cephe), 2004

Çok amaçlı sergi salonu işlevini üstlenen bu yapı içindeki akvaryumlar ve özgün olmayan yapı elemanları restorasyon projesi esas alınarak kaldırılmış, duvar sıvaları horasan harcı ile yenilenmiş, kemer ve kubbelerdeki tuğla yüzeylerinde temizlik yapılmış ve eksik tuğlalar aynı boyuttaki malzeme ile tamamlanmıştır. Yapıdaki oniki sütun da temizlenmiştir.

Resim 3.28 Park Sarncı (Yapı içinden), 2004

Çalışma öncesinde yapı içine girmek için kullanılan merdiven kaldırılmış, yerine paslanmaz çelikten tek kollu merdiven, dışta ise; 5 kemer açıklığı şeklinde görülen payandaların aralarına paslanmaz çelikten kapılar yapılmıştır.

Resim 3.29 Park Sarncı (Yapı içinden), 2004

Sarnıç üstünde; yapıdan zemin sularının uzaklaştırılması amacıyla arkeolojik kazı çalışması yapılmış ve kazı sonucunda tabanı kare formu ve zamanla aşınmış tuğla döşemeli, muhtemelen dörtgen planlı bir yapı kalıntısı ortaya çıkarılmıştır.

Arkeoloji Müzesi Uzmanları tarafından, bu yapı kalıntısı ile ilgili olarak şu bilgi verilmiştir: Üç değişik evre saptanmıştır. Tuğla döşeme üzerinde yer alan ince tuğlalardan horasan harcı ile örülü duvarların güneyinde bulunan horasan harç ile kısmen düzgün olmayan taşlarla örülü 2. evreye ait duvar ile daha sonra basit ihtiyaçlara karşılık vermek amacı ile çamurla yapılan duvarlar 3. evreyi oluşturmaktadır. Kazı çalışmaları sırasında bu alanın daha önce kazıldığı, dolgunun karışık olarak alana doldurulduğu, kazı sırasında elde edilen küçük buluntuların tasnifinden anlaşılmıştır.

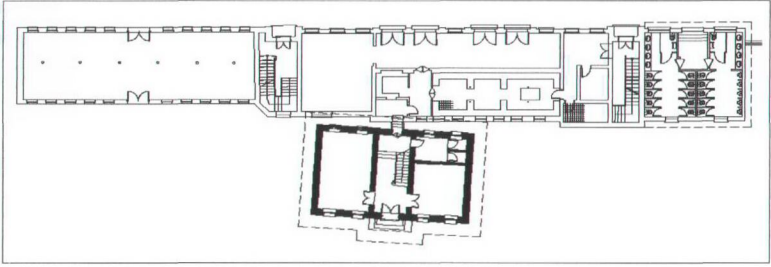
Resim 3.30 Sarnıç üstündeki arkeolojik kalıntı, 2005

Kazı sonrasında, sarnıç yapısından suyu uzaklaştırmak amacıyla perde duvar ve arkasında bir drenaj sistemi oluşturulmuştur.

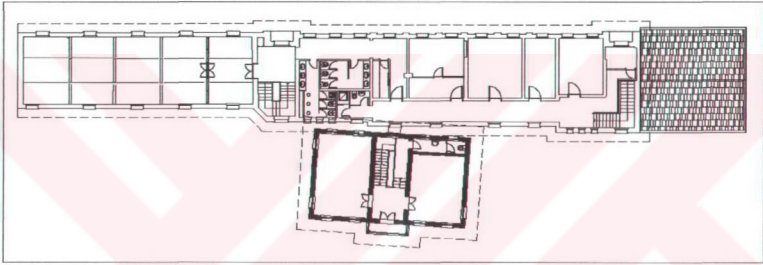
3.3.4 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası

Gülhane Parkı'nın kuzey batısında ve Sirkeci yönünde, Askeri İdare Binası'nın arkasında yer alır. Önündeki meydana yönlendirilmiş iki katlı bina, restorasyon çalışmaları öncesinde Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası olarak kullanılmaktaydı. Günümüz de ise bina; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir birim olan İstanbul Turizm Atölyesi (İTA) hizmet binası olarak kullanılmaktadır.

İki katlı kagir yapının zemin kat tavanı volta döşemedir. Birinci kat tavanı ise ahşap kaplamalı olarak yapılmıştır. Ahşap çatı Marsilya tipi kiremitle örtülmüştür. Dış cephe sıvalıdır.

Şekil 3.5 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.6 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.7 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, Ön cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Yapının plan şemasında; her iki katta da, orta aksta yer alan merdiven çekirdeğinin iki yanında birer oda ve arkada bir WC bulunmaktadır. Üst katta merdiven holünün önünde ise bir balkon bulunmaktadır. Üst kattaki odaların tavan kaplamaları ahşap, alt kattakilerin ise volta üzeri sıvalıdır.

Alt ve üst kattaki odaların döşemesi ahşap, giriş holünün ve üst kat merdiven holünün döşemesi çini karodur. Restorasyon çalışması öncesinde yağlı boya ile kaplı mermer

merdiven üzerindeki boyalar sökülerek özgün haline getirilmiştir. Korkulukları ise yerinde korunmuş, küpeşesi ise yeniden yapılmıştır.

Resim 3.31 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, 2003

Resim 3.32 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası, 2004

Binanın sağ yan cephesinde üst katta bir adet, sol yan cephesinde ise iki adet giyotin pencere bulunmaktadır. Arka cephesinde ise; üst kattaki odaya açılan iki adet giyotin pencere, alt ve üst kattaki tuvaletlerin de ikişer adet penceresi vardır. Alt kattaki odanın pencere yerleri niş olarak bırakılmıştır.

Üst kat balkonundaki seren direkleri ve korkuluklar aynı malzemeye yeniden yapılmıştır. Balkon döşemesi çini karodur.

Binadaki tüm iç kapılar ve giyotin pencereler yenilenmiş, yalnızca giriş kapısının üzerindeki yağlı boya sökülerek korunmuştur.

Resim 3.33 Park ve Bahçeler Müdürlüğü Binası Giriş Kapısı, 2005

Bu binadan arkasına bulunan Askeri Bina'ya geçiş, giriş holünden mermer basamaklarla sağlanmıştır. Askeri Bina'ya ait bir bölüm, İstanbul Turizm Atölyesi'nin kullanımına verilmiştir.

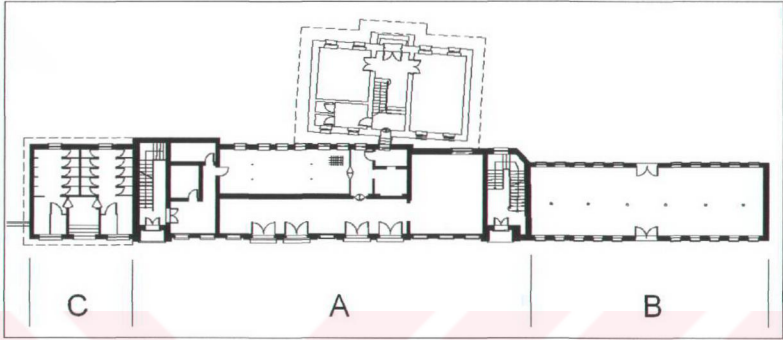
3.3.5 Askeri Bina

Gülhane Parkı'na, Demirkapı'dan girildiğinde surlara paralel giden sokağın solunda yer alır. 2003 yılında yapılan restorasyon projelerine bakıldığında; alt katlarında pastane, yemekhane, Tanzimat Müzesi, üst katlarında ise, idari birimlerin yer aldığı görülür. Ancak restorasyon çalışması sonlandırılan bu yapı, bugün İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin alt birimi olan "Mahalli İdareler Koordinasyon Merkezi" olarak kullanılmaktadır.

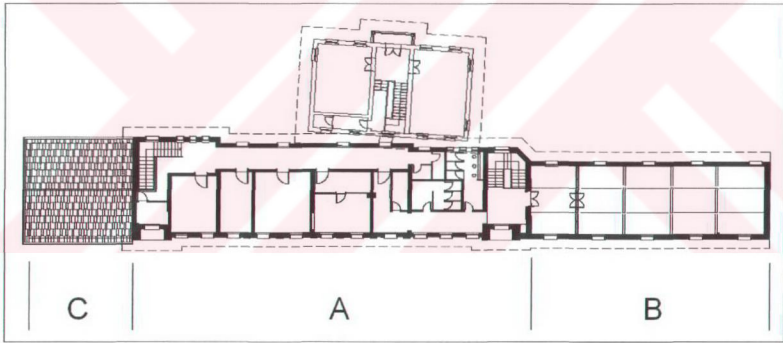

Şekil 3.8 Askeri Bina, Giriş Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Yapı grubu, yapım süreci gözetilerek üç dönemde incelenebilir. “A” olarak tanımlanan ortadaki ana bina, ana binanın solunda ve ona bitişik tek katlı WC yapısı ile “B” olarak tanımlanan, ana binadan sonra yapıldığı düşünülen yapıdan oluşmaktadır.

Şekil 3.9 Askeri Bina, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.10 Askeri Bina, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Yapı grubu, yığma yapı tekniğinde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Kagir yapı volta döşemelidir. Ahşap çatı Marsilya tipi kiremitle örtülmüştür. Yapı grubunun ön cephesi sıva ile kaplanmıştır. Cephedeki plastrlar ise yapıya düşey etki vermektedir.

“C” yapısı dediğimiz WC’leri barındıran yapıya, restorasyon çalışması sonrasında rampa ve mermer merdivenlerle giriş verilmiştir. Ana yapıyla bağlantısı olmayan WC, çalışma öncesinde de olduğu gibi dışarıdan kullanılmak üzere yapılmıştır.

“A” yapısı iki yandan kuleli, plastrlar arasında düzenlenmiş olan merdiven evleriyle sınırlanmaktadır. Merdiven kulelerinde, alt katta birer kapı ve üst katlarında ise pencereleri vardır. İki kulenin orta bölümlerinde ise alt katlardan kullanılan kapılar ve yanlarında pencereler, üst katlarda da yine bir dizi pencere bulunmaktadır. Yapının tüm alt kat pencereleri kemerli olarak, üst kat pencereleri dikdörtgen boşluklar içinde düzenlenmiştir.

Çatı ve cephe üzerindeki farklılıklardan da görüldüğü gibi, “A” yapısından sonra inşa edilmiş olan “B” yapısı dışarıya, binanın ortasında yer alan karşılıklı iki kapı ile açılır. Yapı, kapının her iki yanında simetrik olarak beşer; üst katta da beş pencereyle aydınlanır.

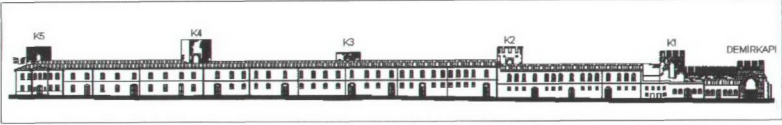
Resim 3.34 Resimde solda askeri bina, sağda ahır binaları, 2003

Resim 3.35 Resimde sağda askeri bina, solda ahır binaları, 2003

3.3.6 Ahır Binaları

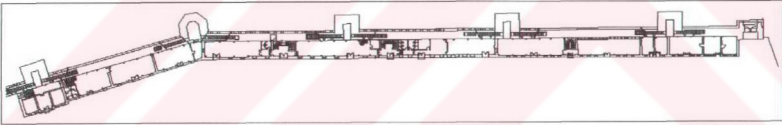
Demirkapı'dan Gülhane Parkı'na girildiğinde, yolun sağındaki sur duvarına paralel olan sokakta, K1-K5 burçları arasında Ahır yapıları yer alır. Yapıların bir cephesi sur duvarına bitişik, diğer cephesi ise sokağa açılmaktadır. Uzun bir cephesi bulunan binanın restorasyon çalışmaları halen devam etmektedir.

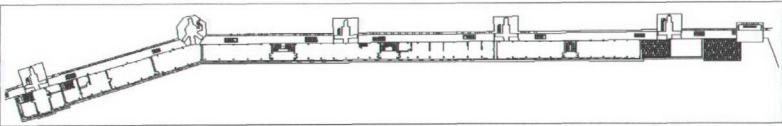
Şekil 3.11 Ahır Binaları, Giriş Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Çalışmalar öncesinde hazırlanan restorasyon projesine göre; alt katlarda içlerinde yer yer yalaklar ve aynı zamanda hayvanların bağlanması için kullanılan halkaların bulunduğu bir kısım bölüm kaldırılarak sergi amaçlı kullanıma açılmış, yalnızca tek bir bölüm ise; özgün haliyle bırakılmıştır.

Alt katlarda belirli aralıklarla, üst katla sirkülasyonu sağlayan üç adet merdiven bulunmaktadır. Merdivenlerin betonarme olarak yapımı devam etmektedir.

Şekil 3.12 Ahırlar Binaları, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.13 Ahır Binaları, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Plan şemasına bakıldığında sağda tek katlı üç birim tesisatların yer aldığı teknik birimlerdir ve bu yapılar muhdestir. K1-K5 burçları arasındaki bölümler sergi amaçlı kullanım için, K5 burcuna bitişik son bölüm ise kitaplık ve satış birimini içermektedir.

Resim 3.36 Resimde solda Ahır Binaları, 2003

Resim 3.37 Resimde solda Ahır Binaları, 2005

Yapılar yığma yapım tekniğinde inşa edilmiştir. K1- K4 arasındaki yapılar volta döşemelidir. Çelik kirişler üzerine ahşap kaplama ve marsilya kiremitle çatı sistemi kurulmuştur. Üst kat tavanları ahşap kaplamadır.

Yapı içinde çelik kolon ve kirişlemelerle güçlendirme yapılmıştır. Ahır binaları arka cephesi surların seyirdim teraslarına bakmakta ve burası alüminyum kompozit levhayla giydirilmiştir.

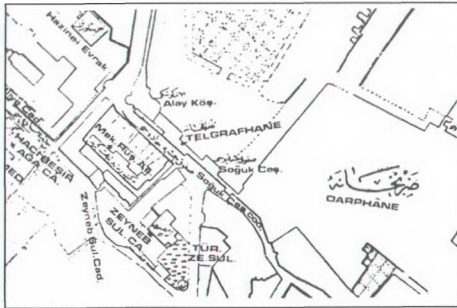

Resim 3.38 Ahır Yapıları arka cephesinde yapılan giydirme cephe, 2005

3.3.7 Telgrafhane Binası

3.3.7.1 İstanbul'da İlk Telgrafhane-i Amire'nin Projesi

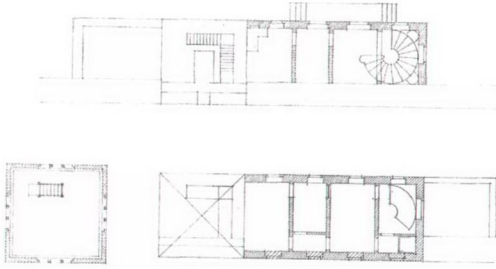
İlk telgraf merkezi 1855'de mimar Fossati tarafından Sur-u Sultani denilen, Topkapı Sarayı'nı çeviren sur duvarının bitişiğinde ve Alay Köşkü ile Soğukçeşme Kapısı arasında yapılmıştı. Gerek İstanbul telgraf evi gerekse Telgraf Genel Direktörlüğü uzun zaman burada bulunmuş ise de 1866-67 yılına doğru Telgraf İdaresinin ihtiyacına yetmediğinden Telgrafhane bitişiğinde bulunan Alay Köşkü'nün de Telgraf evine eklenmesine müsaade edilmiş ve evvelki merkez binasının üzerine bir kat daha ilave edilmek suretiyle Telgraf Merkezi ve İdaresi Dairesi genişletilmiştir.1868-69 yılında da Posta ve Telgraf işleri birleştirilmiş olduğundan bu binalar da genel olarak bir iki daire daha eklemeye sureti ile genişletilmiştir.

Şekil 3.14 1875'e Doğru Çizilen İstanbul Haritasında Telgrafhane-i Amire'nin Yeri

(Tarih Dergisi, 1984, s.69)

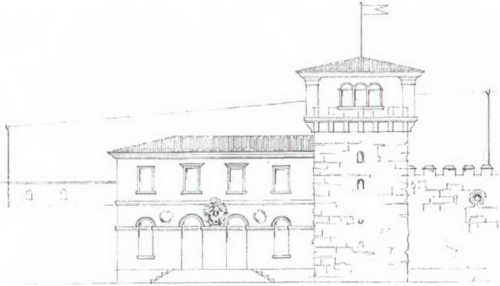
1855 'de İstanbul'da yapılması tasarlanan Osmanlı Telgrafhane Binası'nın projesi mimar Fossati tarafından yapılmıştır.

Şekil 3.15 Telgrafhane'nin Fossati Tarafından Çizilen Projesinde Plan

(Tarih Dergisi, 1984, s.70)

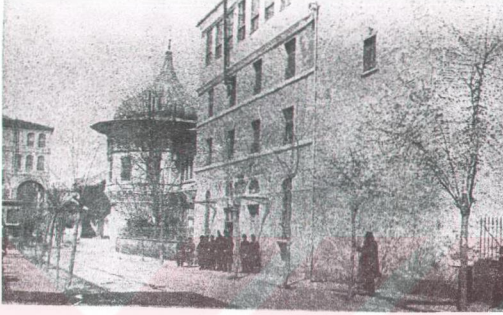
Fossati'nin ilk tasarladığı Telgrafhane-i Amire, Soğukçeşme Kapısı ile Alay Köşkü arasında Sarayın sur duvarına bitişik bir yapı idi. İki katlı olan bu küçük yapının bir kenarında bitiştiği burç ile de bağlantısı vardı ve Fossati bu burcun üstüne konsollara oturan çıkmalı biçimde bir kat ilave etmeyi düşünmüştü. Yandaki iki katlı bina, zeminden dört basamakla çıkılan çifte merdivenli bir girişe sahipti. İçeriye yan yana ve kemerli iki kapı geçit veriyor. Alt katta yanlarda da kemerli birer pencere bulunuyordu. İki kapının arasına cephenin tam ortasında Fossati bir devlet arması yerleştirmişti. Kapı kemerleri ve pencere kemerleri arasındaki yuvarlakların ise ne oldukları anlaşılamıyor. Üst kat dört pencere ile belirtilmiştir. Fatih Sultan Mehmet devrinde yapılan burcun üstüne oturtulan çıkmalı kat ise, köşelerde plasterleri ve cephesindeki kemerli üçüz penceresiyle daha gösterişlidir.

Şekil 3.16 Telgrafhane'nin Fossati Tarafından Çizilen Projesinde Cephe Etüdü

(Tarih Dergisi, 1984, s.71)

Telgrafhane 1855'de burada kurulduktan sonra uzun yıllar aynı yerde gelişerek hayatını sürdürmüştür. 1866-67'den sonra kat ilavesiyle büyütülen Telgrafhane Binası, sonraları hiçbir iz kalmamacasına ortadan kaldırılmıştır. Bugün Sur-u Sultani'nin ne iç ne dış yüzünde ne de burçta evvelce burada böyle bir binanın bulunduğuna işaret edecek bir iz, bir kalıntı görülebilir (Eyice, 1984, s.63-68).

Resim 3.39 Telgrafhanenin üstüne kat çıkıldıktan sonraki durumu

(Tarih Dergisi, 1984, s.72)

3.3.7.2 Bugünkü Telgrafhane Binası

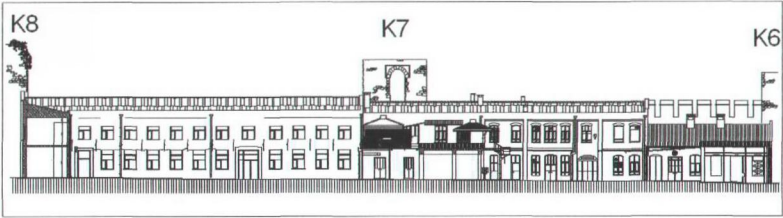
Bugün hangi tarihte yapıldığını bilemediğimiz yapı; Gülhane Parkı'nın kuzey-batı sınırındaki sur duvarına (K6-K8 burçları arası) bitişik bulunmaktadır.

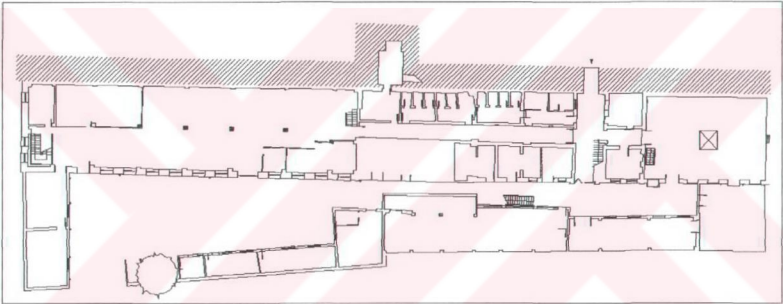
Resim 3.40 Telgrafhane Binası Avlusundan Görünüm, 2003

İki katlı inşa edilen yapının günümüzde taşıyıcı sistemi betonarmedir. Ancak bazı

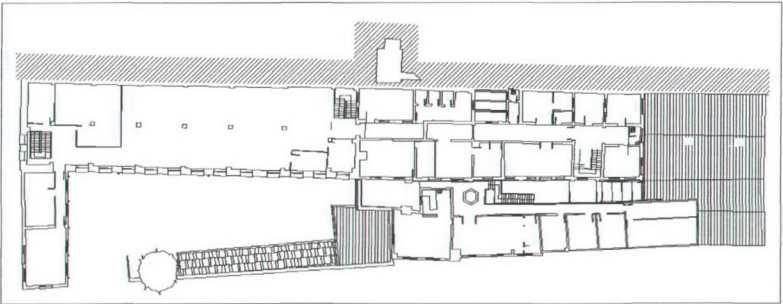
bölümlerdeki veriler, yapının kagir yığma yapı tekniğinde ve volta döşemeli olarak yapılmış olduğunu gösterir. Yapının planlarda görülen parka açılan kapısı, çevre düzenlemesi çalışmaları sırasında taşıt trafiğini kesmek amacıyla kapatılmıştır.

Şekil 3.17 Telgrafhane Binası, Park Cephesi (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

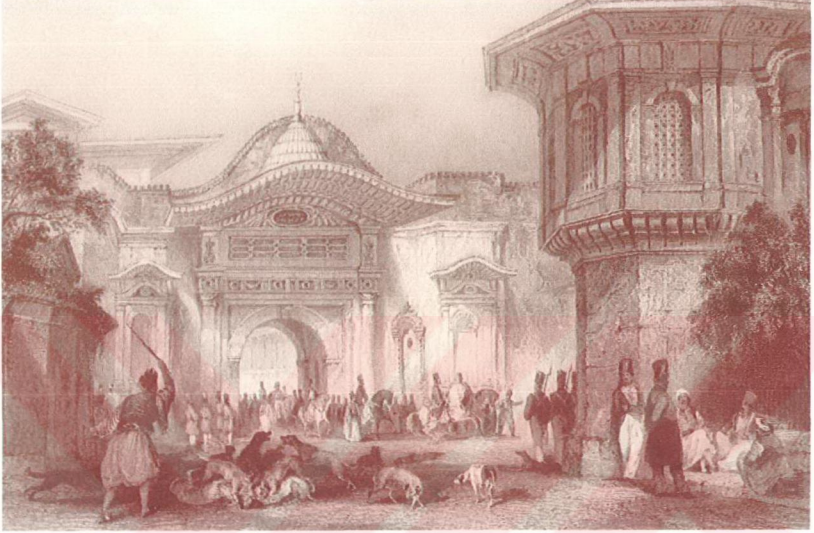
Şekil 3.18 Telgrafhane Binası, Zemin Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.19 Telgrafhane Binası, Üst Kat Planı (Akant Tasarım tarafından hazırlanmıştır)

4. ALAY KÖŞKÜ

4.1 Konumu ve Tarihsel Oluşumu

Resim 4.1 Allom'un deseninde Alay Köşkü,19.yy. (DBİA., 1993, s. 177)

Alay Köşkü, bugün Topkapı Sarayı olarak adlandırılan, Saray-ı Cedid'in (Yeni Saray)etrafını çeviren Sur-u Sultani denilen duvarın bir köşesinde yer alır (Ek Pafta 1). 18.yy'dan beri Sadaret makamı olan Babiali'nin, yalnızca sadrazamların girip çıkmalarına mahsus olan geniş saçaklı Paşa Kapısı'nın tam karşısında bulunur. Yapı, saray surununun 90 derecelik dönüş yaptığı köşede bir burç üzerine inşa edilmiştir. Söz konusu burç, diğerlerinden daha itinalı malzeme ile yapıldığı için Fatih zamanında da burada bir köşkü taşımak üzere tasarlandığı tahmin edilmektedir (Eyice, 1993, c.1, s. 177).

16. yüzyılda burada ahşap bir köşk vardı. Günümüzde, pencere kemerlerinde bulunan kitabeye göre, daha önceki bir köşkün yerine 1810 / 1225 H. veya genellikle kabul gördüğü gibi 1819 / 1235 H. yıllarında II. Mahmut döneminde yapılmış olmalıdır. Mimarı hakkında kesin bir bilgi olmamakla beraber, Eyice, yapının Avrupa üslubunda oluşuna dayanarak Kırkor Amira Balyan (1764-1831) tarafından yapılmış olabileceğini belirtmektedir.

Padişahların; ordular sefere çıkarken, zafer ve bayram şenliklerinde, sultanların nişan, nikah, düğünlerinde ve sadrazamlar tarafından kabul edilecek ecebî sefirleri için tertiplenen alayları

bu köşke gelerek Taht odasından seyretmeleri adetti. Alay Köşkü bu gibi merasim için inşa edilmiş bulunmakla beraber bazı kanlı olaylara da sahne olmuştur.

- Osmanlı tarihine Çınar Vak'ası diye geçen 1656 Mart 1 Kul taifesinin isyanında IV.Mehmet ayak divanına davet olunmuş, saray ağaları da genç padişaha bu divanı yaptırmamaya gayret etmişlerse de nasihat ve vaidlerle dağılmayan askerin ısrarı üzerine Sultan Mehmet Alay Köşkü'ne gelmişti. Ayaklanan yeniçerilerin ayarı düşük akçe ve ulufelerinin verilmesine sebep olanların idamını istemeleri üzerine, bunların, çaresiz kalan padişah emriyle boğdurularak cesetlerinin Alay Köşkü surundan sokağa atıldıkları tarihler kaydederler.

- 1657 senesinde Girit seferi nedeniyle tertiplenen büyük ordu alayının Alay Köşkü önünden geçişi, İmparatorluğun en muhteşem merasimi olarak bilinir.

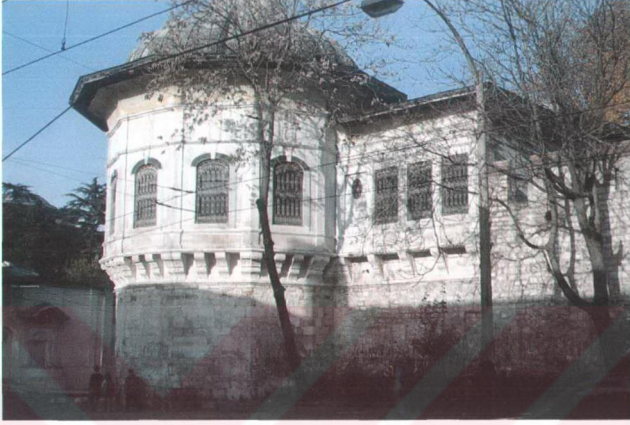
- 1661 senesi sonlarında Halep Valisi Haseki Mehmet Paşa ile kethüdasının, divan katibinin ve sarrafının boyunları Alay Köşkü önünde vurulmuş, Padişah IV.Mehmet de bunların idamını taht odasından seyretmiştir.

- Aynı sene ramazanında gaipten haber verme suçu ile İstanbul Kadısı Sadrettinzade Ruhullah Efendi ve divan katiplerinden Beğlikçi Vecihi ve Baki efendiler, kapıcıbaşlarından Mehmet Ağa, Alay Köşkü'nde sorguları yapıldıktan sonra, IV.Mehmet'in gözleri önünde boğularak, cesetleri sur duvarından sokağa atılmıştır.

- Cevdet Paşa, Sadaret dairesine kapanan Alemdar Mustafa Paşa'ya karşı harekatın Alay Köşkü karşısındaki Paşa Kapısı'nın üzerinde bulunan Sadaret kethüdası dairesinin sokağa taşan şahnişleri altında çıkarılan yangınla nasıl başladığını uzun uzun hikaye eder. Bir kayıt bulunmamakla beraber Alemdar vakasında Sadaret dairesinde çıkan yangının, Alemdarın cephaneliği ateşlemesiyle meydana gelen patlamanın yakınlığı dolayısıyla, Alay Köşkü'ne hasar vermiş olması muhtemeldir (Orgun, 1962, no:309, s.153-160).

1855 yılında Fossati kardeşlerin projesi uyarınca, Köşk ve Soğukçeşme Kapısı yanındaki burç arasına Telgrafhane-i Amire binasının yapılması ve Dolmabahçe Sarayı'nın bir köşesine yeni bir Alay Köşkü (Pembe Köşk) inşa edilmesi ile birlikte konumuz olan Alay Köşkü, fonksiyonunu yitirmiş ve makam olarak telgrafhane nazırlarının kullanımına verilmiştir. Telgrafhane'nin buradan çıkması ve cadde kenarındaki binasının yıkılmasından sonra Alay Köşkü uzun bir süre boş kalmış; Cumhuriyet'in ilk yıllarında Güzel Sanatlar Birliği'nin kullanımına verilmiştir. Bir süre sonra Eminönü Halkevi'nin oyun salonu ve 1945-1946 yıllarında İstanbul Eski Eserler Tescil Bürosu olarak kullanılmıştır. 1938 yılında Topkapı

Sarayı Müdürlüğü' ne bağlanmış, 1959-1960 yıllarında geniş kapsamlı bir onarım geçirmiştir. Bu onarım sırasında, geç tarihlerde yapılmış bazı ahşap katlar ve bölmeler kaldırılmıştır (Eyice, 1993, c.1, s. 177).

Resim 4.2 Alemdar Caddesi'nden Alay Köşkü, 2004

Yapı, 1990 yılında Kültür ve Sanat Varlıklarını Koruma ve Tanıtma Vakfı (KÜSAV)'na tahsis edilmiştir. Bu dönem içinde yapıda birtakım onarımlar olmuştur. Zemin katta; normal kat döşemesinin taşınması için çelik putrellerle destek yapılmış, ara katta kapı ve pencereler yenilenmiş, normal katta parkeler ters-yüz edilmiş, ilave wc yapılmıştır. Bu dönemde Alay Köşkü, sergi amaçlı kullanılmıştır.

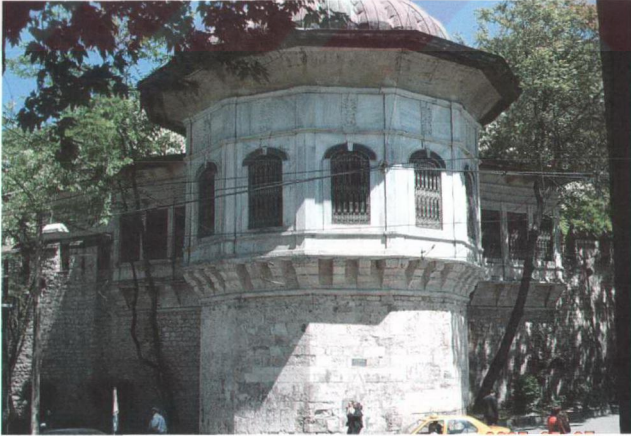
Resim 4.3 Gülhane Parkı'ndan Alay Köşkü, 2003

2003 yılında parkta yapılan restorasyon çalışmaları dahilinde, yapının bahçe cephesi temizlenmiş, 2004 yılında ise; yapının Alemdar Caddesi'ne bakan mermer levhalarla kaplı dış cephesinde temizleme çalışmaları yapılmış ve tamamlanmıştır.

Alay Köşkü yakın zamanda yine Topkapı Sarayı Müdürlüğü'ne bağlanmıştır.

Resim 4.4 Temizleme Çalışması Öncesinde Alemdar Caddesi'nden Alay Köşkü, 2003

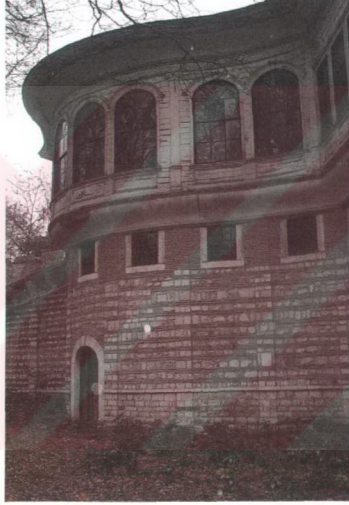
Resim 4.5 Temizleme Çalışması Sonrasında Alemdar Caddesi'nden Alay Köşkü, 2004

4.2 Mimari Özelliği

4.2.1 Taşıyıcı Sistem Özelliği

Yapının normal katı ahşap karkas olarak inşa edilmiş olup, zemin katta kagir yığma yapım tekniğiyle örülmüş duvarlar üzerine oturmaktadır.

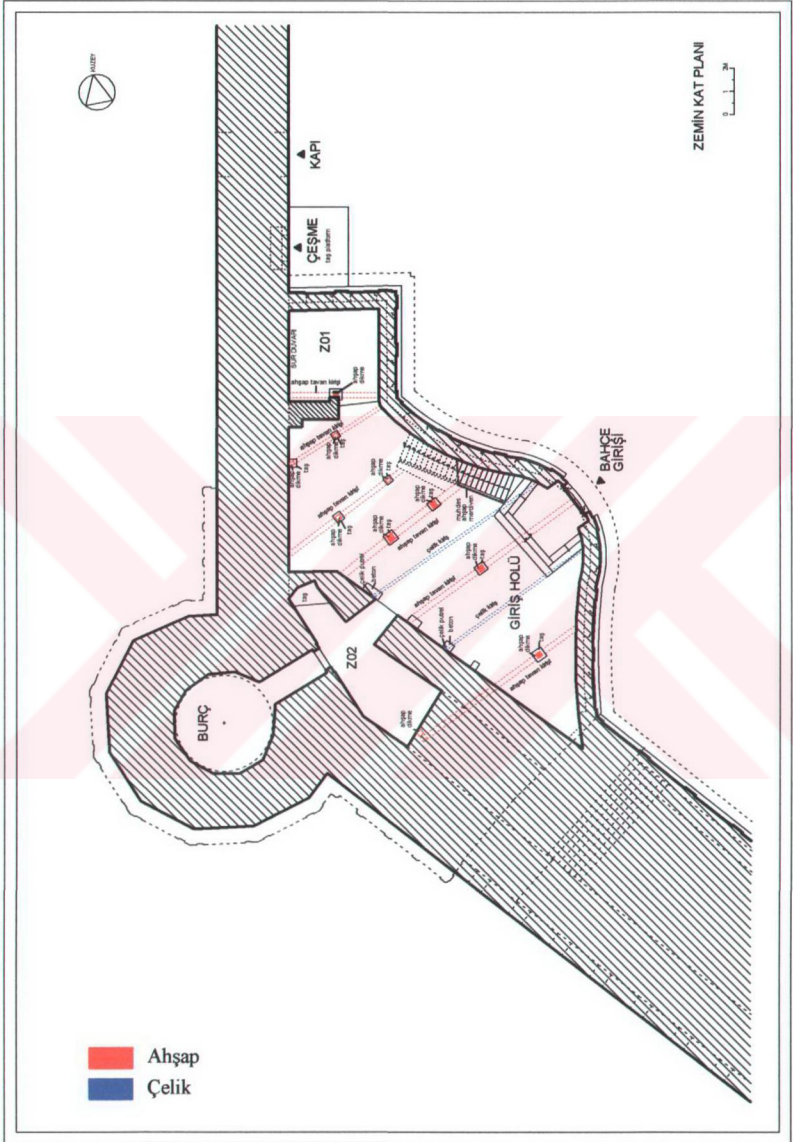
Zemin kat taşıyıcı dış duvarları ortalama 7.76 m. yüksekliğindedir. Bu duvar kesitte de görüldüğü gibi (Ek Pafta 7) yerden 4.65 m.ye kadar almalı örgü duvar tekniği ile 73 cm. kalınlıkta, ara katın hizasında ise incelerek 38cm. kalınlıkta tuğla örgü duvar tekniğiyle yükselmektedir. Bu duvarların taş temellere oturması muhtemeldir.

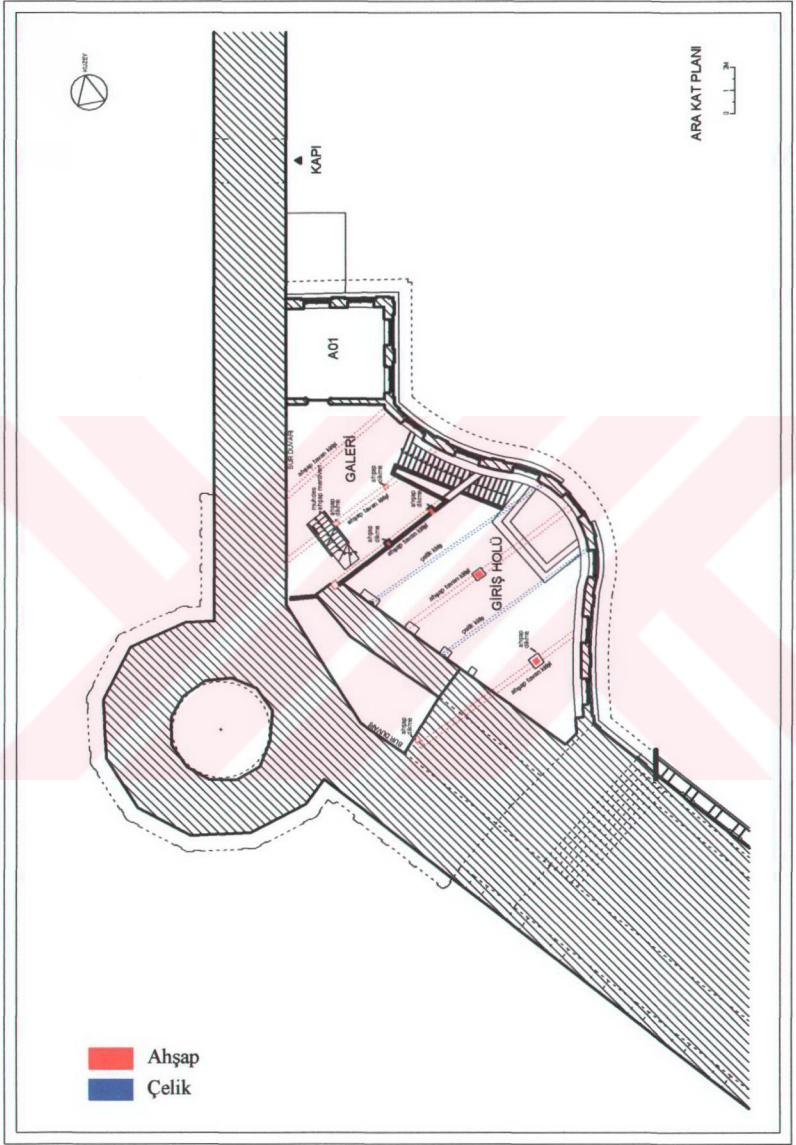
Resim 4.6 Gülhane Parkı'ndan Alay Köşkü, 2004

Zemin katın giriş mahallinde binanın ana girişlerini taşıyan ve eliböğründelerle takviye edilmiş, taş ayaklar üzerine oturan dört ana dikme bulunmaktadır (Resim 4.7). Bunların yüksekliği yaklaşık 7.20 m.dir (Şekil 4.1). Ayrıca yine bu katta Z01 mahalinde bir dikme ve daha sonraları ihtiyaca göre yapılmış oldukları anlaşılan dört dikme daha bulunmaktadır.

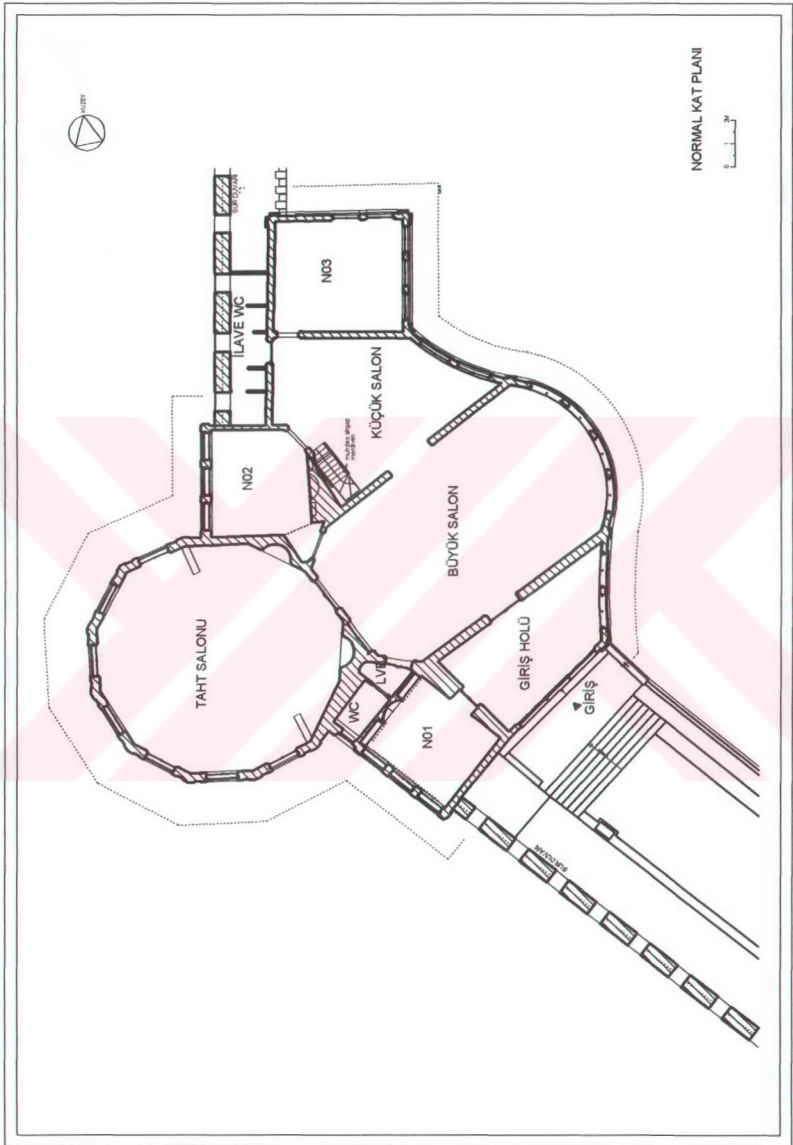
Z02 mahalini çevreleyen duvar kagir yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Sol yan duvar üzerinde binanın ana girişini taşıyan bir dikme bulunmaktadır. Bu duvar 4.28m. yüksekliğindedir ve orta bölümünde 74x121cm. boyutunda bir niş yer alır.

Şekil 4.1 Zemin Kat Taşıyıcı Sistem Planı

Şekil 4.2 Ara KatTaşıyıcı Sistem Planı

Şekil 4.3 Normal Kat Taşıyıcı Sistem Planı

Resim 4.7 Zemin Katta Bulunan Dört Ana Dikmeden Biri, 2005

Z02 mahalinden demir kapı ile binanın taht odasını taşıyan köşe burca geçilir. 12 köşeli bu burcun duvarları kagir yığma tekniğiyle yapılmış, üzeri ise klasik tuğla örgülü kubbe ile örtülüdür.

Resim 4.8 Burç İçinden Kubbenin Görünüşü, 2004

Zemin kat ve ara katın tavanı çıtalı olarak yapılmıştır.

Yapının normal katına Gülhane Parkı'ndan kagir yığma yapım tekniğiyle yapılmış olan geniş bir rampa ile ulaşılır.

Resim 4.9 Yapının normal katına ulaşan rampa, 2004

Normal kat, ahşap karkas yapım tekniğiyle yapılmıştır. Zemin kat duvarlarından 80cm.konsol çıkma yapılarak oluşturulmuş bu kattaki duvarların yüksekliği her odada farklılık göstermekle birlikte yaklaşık 4.50 m.dir. Kalınlıkları ise 24-30cm. arasında değişmektedir.

Yapının rölövesinde de görüldüğü gibi, Taht odası tamamen köşe burcuna denk gelmekle birlikte, N01ve N02 odaları sur duvarın a, diğer odalar ise park tarafındaki duvarlar üzerine oturmaktadır. Taht odası burçtan taş konsollarla dışa doğru genişletilmiştir.

Köşkün Alemdar Caddesi cephesinde, ahşap karkas olarak yapılan duvar dış yüzeyleri mermer levhalarla kaplanarak yapının Gülhane Parkı cephesinden farklılık göstermektedir.

Yapının çatısı yine ahşap karkas yapım sistemiyle yapılmış, örtüsü ise kurşun kaplamadır. Köşe burcun üzerindeki Taht odasının üstünü örten kubbe dilimli olarak inşa edilmiş ve yapının önemli özelliklerinden birini oluşturmuştur.

4.2.2 Mekansal Örgütlenme

4.2.2.1 Zemin Kat Planı

Yapının zemin katına Gülhane Parkı'ndan ahşap, kemerli bir kapıyla girilir. Mermer basamaklarla yükseltilmiş giriş holü, taşıyıcı sistemin rahatça izlenebildiği bir mekan

halindedir. Daha önce de değinildiği üzere burada binanın ana kirişlerini taşıyan ve elibögründelerle takviye edilmiş, taş ayaklar üzerine oturan dört ana dikme bulunmaktadır (Resim 4.10, 4.11). Bunların yüksekliği yaklaşık 7.43 m.dir ve meşe ağacından yapılmıştır. Bu dikmelere zaman zaman takviyeler olmuştur. Giriş holünde ara katı taşımak için yapılmış olan dört dikme daha bulunmaktadır.

Resim 4.10 Zemin Katta Bulunan Ahşap Dikmeler, 2005

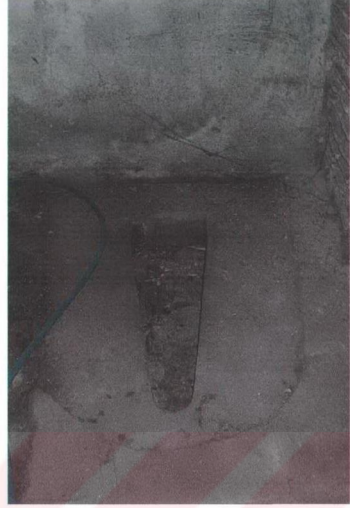

Resim 4.11 Ahşap Dikmeler Altındaki Taş Ayaklar, 2005

Bu bölümün sol tarafında 3.98 m. yüksekliğinde tuğla örgü bir baca bulunmakta ve hemen yanında da bir tuvalet taşı yer almaktadır (Resim 4.12, 4.13). Moloz taş ile döşenmiş olan bu geniş mekanda konu olan bu kısım 40x40cm.boyutlarında tuğla ile döşenmiştir (Resim 4.14).

Resim 4.12 Tuğla Örgü Baca, 2005

Resim 4.13 Tuvalet Taşı, 2005

Resim 4.14 Giriş Holünde Tuğla İle Döşenmiş Olan Bölüm, 2005

Bu geniş ve yüksek mekanın sağ arka bölümünde mermer basamakla yükseltilmiş Z01 mekanı bulunmaktadır. Burada bulunan ahşap tavan kirişi, ara kattaki A01 mekanının iç duvarı altına denk gelmektedir. Bu kiriş altında bir de ahşap dikme bulunmaktadır (Resim 4.15). 4.21m. yüksekliğinde, sur duvarına bitişik olarak yapılan bu mekanın tavanı ahşap çıtalı, döşemesi ise yine moloz taş olarak yapılmıştır.

Resim 4.15 Z01 Mekanı'ndaki ahşap dikme ve kiriş, 2005

Yapı 1990 yılında Kültür ve Sanat Varlıklarını Koruma ve Tanıtma Vakfı'na tahsis edildiğinde bazı onarımlar görmüştür. Bunlardan biri de bu kattan tavana destek amacıyla yapılan çelik putrellerdir (Resim 4.16).

Resim 4.16 Zemin Katta Çelik Putrelle Yapılan Destek, 2005

Giriş holünün karşısında, köşkün inşası sırasında yapılmış olduğu düşünülen kagir yığma tekniğiyle yapılmış duvar bulunmaktadır. Bu duvarda bulunan 2.16m. yüksekliğindeki açıklıktan mermer basamakla Z02 mekanına geçilir. 40x40cm. boyutlarında tuğla ile yapılan döşeme üzerinde açılır bir kapak bulunmaktadır. Bu kapak kaldırıldığında yapı altından tünel olarak gittiği düşünülen bir mekana rastlanmıştır. Ancak içine girildiğinde bu bölüm moloz ile kapalı olduğundan devamı araştırılamamıştır (Resim 4.17).

Resim 4.17 Z02 Mekanı'nın Döşemesinde Bulunan Açılır Kapak, 2005

Z02 mekanının 4.28m. yüksekliğindeki sol yan duvarı üzerinde, üst katın taşıyıcısı olan ahşap bir dikme bulunur. Yapının ana taşıyıcılarından olan bu bölümdeki ahşap kiriş, sur duvarından ve diğer duvardan payandalarla desteklenmiştir (Resim 4.18).

Resim 4.18 Z02 Mekanı'nın Sol Yan Duvarı Üzerindeki Dikme, 2005

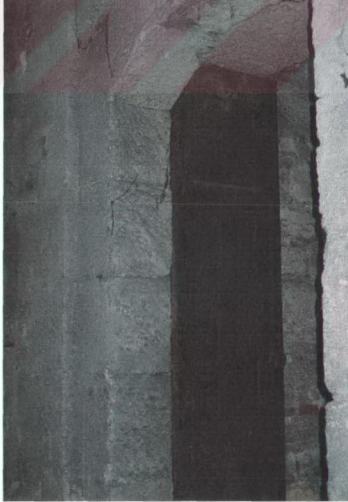
7.27 yüksekliğindeki bu ara mekanın sağ yan duvarı üzerinde ara katın ahşap korkulukları düzenlenmiştir (Resim 4.19).

Resim 4.19 Z02 Mekanı'nın Sağ Yan Duvarı Üzerinde Düzenlenen Korkuluk, 2005

Bu mekandan 2.37m. yüksekliğindeki kemerli açıklıkla burç içine girilir. Giriş kapısı demirdendir ve paslanmış durumdadır (Resim 4.20).

Fatih devrinden kalma bu tarihi mekan 12 köşeli ve kubbelidir. Bu köşe burç, yapının en önemli mekanı olan Taht odasını taşımaktadır.

Resim 4.20 Burç Giriş Kapısı, 2005

Duvarlar 4.05m. yükseklikteki üzengi noktasına kadar taş ile örülmüştür. Yerden 6.21m. yükseklikteki kubbe ise tuğla ile örüldür. Döşeme yine 40x40cm. boyutundaki tuğla ile yapılmıştır.

Alay Köşkü'nün Zemin Katı'ndaki mekansal oluşuma bakıldığında; bu katın normal kattan bağımsız bir servis mahali olarak kullanılmış olabileceği düşüncesi oluşmaktadır. Giriş hölündeki baca ve tuvalet taşının bulunduğu yerde kapalı bir mekan yaratılmış olabileceği düşünülmektedir.

Toplam 7 adet pencere ile aydınlanan bu mekandan, giriş kapısının hemen solunda muhdes olarak yapılmış olan ahşap tek kollu bir merdivenle ara kata çıkmaktadır (Resim 4.21,4.22).

Resim 4.21 Ara Kata Çıkan Merdiven,2005

Resim 4.22 Zemin Kat Pencere,2005

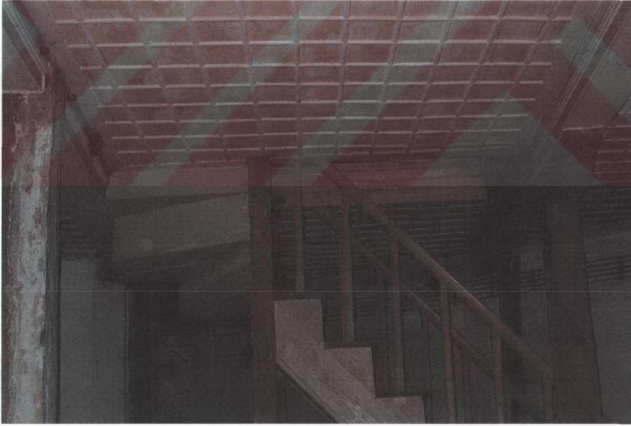
4.2.2.2 Ara Kat Planı

Zemin kattan 21 adet ahşap basamakla çıkılan Galerî bölümü, 2.81m. yüksekliğindedir. Yapının ahşap kirişlerini taşıyan ana 2 dikme bu katta devam etmekte ve bunların arası 80 cm. yüksekliğinde ahşap korkulukla çevrilmiştir. Bu dikmeler haricinde 3 dikme ahşap kiriş altlarında bulunmakta ve bu kirişler sur duvarından payandalarla desteklenmektedir (Ek Pafta 7.8).

Resim 4.23 Ara Kattaki Ahşap Kirişlerin Altındaki Payandalar, 2005

Normal kata ulaşmak için yapılan ahşap merdiven ve taşıyıcı 2 dikmesi muhdestir (Resim 4.24).

Resim 4.24 Ara Kattaki Muhdes Ahşap Merdiven, 2005

Galeri katın döşemesini oluşturmak için, taşıyıcı dış duvarda belirli bir yükseklikten sonra incelererek yükselen duvar yüzeyinin iç mekanda oluşturduğu çıkıntı üzerine 20x20cm.'lik ahşap kiriş oturtulmuştur. Galeri katın döşemesi de bu kirişten 16 cm. yüksekte düzenlenmiştir (Resim 4.22,4.25).

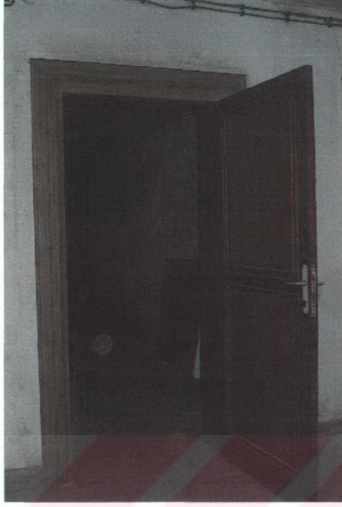
Resim 4.25 Ara Kattaki Ahşap Kirişlerin Altındaki Payandalar, 2005

Zemin kattaki giriş holü ve mekanı ile Ara kattaki tüm mekanlar, yapının yalnızca Gülhane Parkı cephesine bakmaktadır. Ara kattaki A01 mekanı, küfeki söveli ve demir parmaklıklı 4 adet pencere ile parka açılmaktadır (Resim 4.26). Bu odanın galeriden giriş kapısı 90x210cm. açıklıkta ve yapının onarımı sırasında yapılmış olduğu anlaşılmıştır (Resim 4.27)

Resim 4.26 A01 Mekanındaki Pencere, 2005

Zemin ve Ara kattaki tüm pencere doğramaları yapının geçirdiği onarım esnasında yenilenmiş, şu an tüm camlar kırık durumdadır.

Resim 4.27 A01 Mekanına Galeri'den Giriş Kapısı, 2005

Zemin ve Ara katın tavanı ahşaptır ve çıtalı olarak yapılmıştır (Resim 4.28).

Resim 4.28 Zemin Kat Tavanı, 2005

4.2.2.3 Normal Kat Planı

Yapının plan şemasına bakıldığında; ortada büyük bir sofa ve ona açılan salon ve hizmet odaları ile Türk Evi plan şemasını oluşturmaktadır. Alay Köşkü'nün en önemli mekanı,

padişahın alayları izlemek için kullandığı, köşe burcun üzerine inşa edilmiş olan ve Alemdar Caddesi'ne bakan Taht Salonu'dur. Bu mekanın sağında ve solunda sur duvarlarının mazgal dişleri kesilerek yapılmış olan ve yine aynı caddeye bakan N01 ve N02 mekanı bulunmaktadır. Köşkün diğer odaları ise Gülhane Parkı'na bakmaktadır (Ek Pafta 4).

Taht Salonu 12 köşeli, yanındaki iki oda ise dikdörtgendir. Park tarafına bakan odalar, kıvrımlı dış duvara yaslanmaktadır.

Yapıya park tarafından geniş bir rampa ile ulaşılır. Taş konsollarla dışarı doğru taşan bu yol, üstünde mermer basamakları ve yine mermer levhalarla döşenmiş giriş bölümünü taşımaktadır. Bu kısımdan K10 burcu ile Alay Köşkü arasındaki seyirdim terasına 2 basamakla ulaşmak mümkündür.

Resim 4.29 Normal Kat Giriş Kapısı, 2005

Köşkün karşılama mekanı olan Giriş Holü'ne, yapının geçirdiği onarımlar sonrasında yenilenerek özgünlüğünü yitiren ahşap kapı ile geçilir (Ek Pafta 19). 4.54m. yüksekliğindeki bu mekanın duvarları sıvalı, döşemesi ahşap kaplamadır. Tavan ve kapı üstlerinde alçı üzerine yapılmış olan kalem işleri bulunmaktadır. Bu holden N01 mekanına özgünlüğünü kaybetmemiş ahşap kapıdan girilir.

N01 mekanı, köşkün Alemdar Caddesi'ne bakan küçük iki odasından biridir. Bu odanın diğer mekanlardan farkı; duvarlarında yapılmış olan yaprak motifli kalem işi tezyinatıdır. Aynı zamanda odanın sağ duvarında ahşaptan gömme olarak yapılan iki dolap ve bunların ortasındaki nişte ise resimli duvar yüzeyi bulunmaktadır (Resim 4.30).

Mekanın sağır olan ve girişe bakan sol duvarında bir baca deliği bulunmaktadır. Bu odadaki giyotin pencereler düz atkılidir. Mevcut durumda iki pencerenin alt camları kırıktır.

Resim 4.30 N01 Mekanı'ndaki Ahşap Dolaplar ve Ortasındaki Duvar Resmi, 2005

Plan şemasında ortada görülen sofayı Büyük Salon diye adlandırdık. Yalnızca Gülhane Parkı'na cephesi olan bu mekana 2.99 m. yüksekliğinde 6 adet kapı açılmaktadır. Ancak bu kapılardan ikisinde kapı kanadı mevcut değil, Taht Salonu'na açılan kapının yanındakine ise aynı görüntü verilmiş ancak hiçbir mekana açılmamaktadır (Resim 4.31).

Resim 4.31 Büyük Salon'a Açılan Kapılar, 2005

Yüksekliği 5.20 m. olan mekanın tavanı, diğer odalardan farklı ve çıtalı olarak yapılmıştır. Koltuk silmesi ve tavan arasında, diğer oda tavanlarında da olduğu gibi kalem işleri bulunmaktadır.

Bu salonun yalnızca Gülhane Parkı'na cephesi vardır. Mekan içinde 4 adet kemerli, giyotin pencere bulunmaktadır.

Alay Köşkü, Kültür ve Sanat Varlıklarını Koruma ve Tanıtma Vakfı tarafından kullanıldığı dönemde sergi salonu işlevini yürütmekteydi. Bununla beraber yapı içinde bu işlevi yürütmek amacıyla birtakım değişiklikler yapılmıştır. Elektrik tesisatı yeniden elden geçirilmiş ve bu işleve uygun olarak düzenlenmiş. Tavandan ara aydınlatma elemanları konulmuş ve duvar yüzeylerinin neredeyse tamamı panolarla kapatılmıştır. Bu panoların her biri, kendi içinde bulunan floresan lamba ile aydınlatılmıştır (Resim 4.31).

Yapı içindeki tek ıslak hacim olan tuvalet, mermer kurnası olan ayrı bir bölme ile Büyük Salon'a açılmaktadır (Resim 4.32). Bu hacmin döşemesi yükseltilmiştir.

Resim 4.32 Lavabo Hacminde Bulunan Kurna, 2004

Yalnızca Alemdar Caddesi'ne cephesi olan bu bölümde elips şeklinde demir parmaklıklı bir pencere bulunmaktadır ve camı kırıktır.

Yapının çatısına, lavabo hacminin tavanında bulunan bir açıklıktan çıkılır.

Ortadaki geniş bölümden köşe burcun üzerinde konumlanmış olan Taht Salonu'na geçilir. Bu mekanda sağda ve solda yer alan mermer yükseltilerin, seki altı- seki üstü oluşturmak için bir hat olduğu düşünülmektedir (Resim 4.33).

Resim 4.33 Taht Salonundaki mermer yükselti, 2005

Birçok tarihi karara tanıklık etmiş olan bu mekan, yapının asıl köşk mahalini oluşturmaktadır. Taht Salonunun 7.64 m. yüksekliğindeki kubbesi, kısmen kalem işi süslemeyle, daha çok da levha kurşunların kalıplara göre kesilip oyulması ve kubbeye çivilerle tutturulması ile hazırlanan kurşun tezyinatla kaplıdır.

Resim 4.34 Taht Salonu İç Mekanı, 2005

Bu salon 7 adet kemerli, giyotin pencere ile Alemdar Caddesi'ne bakmaktadır. Pencereleer de altın yıldızlı demir parmaklıklar bulunmaktadır. Mevcutta; bu pencereleerden 4 tanesinin önüne panolar eklenerek içteki görüntü yok edilmiştir. Yine aynı şekilde bu mekanın sağır olan iki duvarına da panolar yapılmıştır (Resim 4.35).

Resim 4.35 Taht Salonu Penceresi ve Eklenti Panolar, 2005

Mekanın duvarında nişler oluşturulmuş ve peyzajlar resmedilmiştir. Pencere ve kapı üstlerinde kalem işleri bulunmaktadır (Ek Pafta 4).

Taht Salonu'nun diğer yanında yer alan oda N02'dir. 3 adet düz atkılı giyotin pencere ile caddeye bakmaktadır (Ek Pafta 12). Bu odadaki pencere boyutları N01 mekanınındakilerle aynıdır.

N02 mekanının üç sağır duvarı da panolarla kaplanmıştır. Kapı ve pencere üstlerinde kalem işleri bulunmaktadır. Odanın park tarafına bakan sağır duvarında mevcut izlerden anlaşıldığı üzere, N01 mekanında olduğu gibi 2 dolap ve ortada belki de bir niş olabileceği düşünülmektedir (Ek Pafta 4).

Odaya Büyük Salon'dan girildiğinde N02 mekanının tavanını düzgün bir şekilde oluşturmak amacıyla küçük mekanın tavanı ile konu olan oda tavanı arası ahşap bir bölme ile kesilmiştir (Resim 4.37).

Resim 4.36 N02 Mekanı'nın Park Tarafındaki Sağır Duvarı, 2005

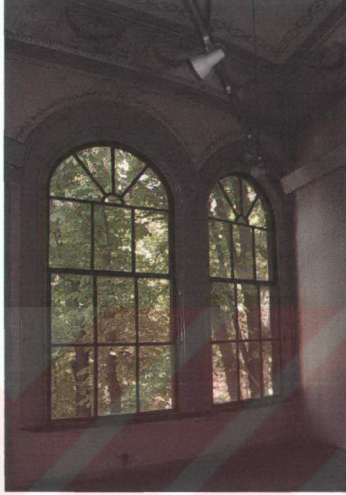

Resim 4.37 N02 Mekanı'nın Tavanında Oluşturulan Ahşap Bölme, 2005

Büyük ve Küçük Salon'dan eşikle girilebilen bu mekânın döşemesi, diğer odalarla aynı ve ahşaptır. Bu odaya giriş kapılarının kanatları mevcut değildir.

Küçük Salon diye adlandırdığımız mekân, zemin kat ile ilişkiyi sağlayan muhdes ahşap merdivenin bulunduğu odadır (Ek Pafta 4). Küçük bir sofa şeklinde planlanmıştır.

Gülhane Parkı'na cephesi olan bu mekanın kemerli, 2 adet giyotin penceresi bulunur (Ek Pafta 15). Kat yüksekliği 4.61 m. olan odanın tavanında ve duvarlarında kalem işleri görülmektedir.

Resim 4.38 Küçük Salon'un Parka Bakan Penceresi, 2005

Resim 4.39 Küçük Salon'da Bulunan Muhdes Ahşap Merdiven, 2005

Küçük Salon'da, surun seyirdim terası ile bağlantısını sağlayan bir kapısı bulunmaktadır. Ancak son kullanım sırasında ilave edilen ıslak hacim nedeniyle bu bağlantı kesilmiştir. Bu ilave bölüm seyirdim terası döşemesi 34cm. yükseltilerek oluşturulmuştur (Ek Pafta 11). Bu mekan içinde sur duvarlarının dandanelerinin arası ahşap doğrama ile kapatılmıştır.

Resim 4.40 Normal Kattaki İlave WC, 2005

Küçük Salon dediğimiz bu mekandan kapı kanadı mevcut olmayan N03 odasına eşikle geçilir. Yine bu odada da duvarlar panolarla kapatılmıştır. Parka bakan bu köşe odada 5 adet düz atkılı pencere bulunur. Tavanının bir bölümü çıtalı olarak yapmıştır (Ek Pafta 6).

Resim 4.41 N03 Mekanındaki Pencereler, 2005

4.2.3 İç Mekan Dekorasyonu

Yapının iç mekan dekorasyonu incelendiğinde; mekanlardaki duvar ve tavan tanzimlerinde benzer koltuk silme ve ahşap çita profilleri görülmektedir. Kalem işleri ise tüm odalarda aynı teknikle yapılmıştır. Yalnızca Taht Salonu'nun tavanında kullanılan teknik farklılık göstermektedir.

Alay Köşkü'nün tavan tanziminde üç farklı teknik kullanılmıştır.

1. Bağdadi taşıyıcı altına yapılan alçı üzerine kalem işi uygulaması,
2. Ahşap taşıyıcı altına çakılan çitalı tavan,
3. Bağdadi taşıyıcı altına yapılan alçı üzerine kalem işi uygulamasıyla birlikte aynı zamanda kurşun levhaların kalıplara göre kesilip oyularak ve kubbeye çivilerle tutturularak hazırlanan kurşun tezyinat kaplaması yapılması.

Yapının duvar dekorasyonu ise; sıva üstüne uygulanmıştır.

Duvar ve tavan dekorasyonu olan mekanları incelerseniz;

Zemin ve ara katın duvarları sıvalıdır ve hiçbir bezeme bulunmamaktadır. Tavanları ise ahşap çitalı olarak yapılmıştır (Resim 4.42).

Resim 4.42 Zemin Kat Tavanı, 2005

Normal kattaki mekanların duvar ve tavan dekorasyonlarını ayrı ayrı inceleyerek;

Giriş Holü: Odanın tavan dekorasyonu, alçı üzerine yapılan kalem işi tezyinatıdır. Duvar dekorasyonu ise siva üzerine yapılmıştır (Şekil 4.1).

N01 nolu mekan: Tavanda yine alçı üzerine yapılan kalem işleri bulunmaktadır (Şekil 4.2). Odanın sağ duvarında daha önce de konu edildiği üzere, ortada peyzaj resimlenen bir niş ve iki yanında ise ahşap dolaplar bulunmaktadır. Resimde renk kaybı ve aşınma görülmektedir. Odanın duvarlarında yaprak motifleri işlenmiştir.

Resim 4.43 N01 Mekanının Duvarındaki Resim, 2005

Resim 4.44 N01 Mekanının Duvarındaki Yaprak Motifleri, 2005

Büyük Salon: Tavan dekorasyonu ahşap taşıyıcı altına çakılan çıtalarla oluturulmuştur. (Şekil 4.3). Duvar dekorasyonu ise, sıva üzerine yapılmıştır. Kapı üstlerinde ve koltuk silmesi üstünde kalem işi tezyinatı vardır

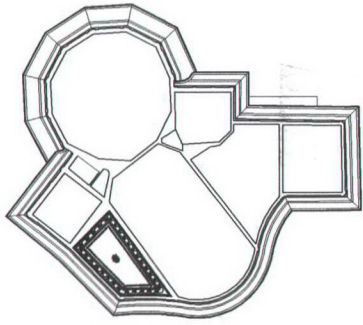
Taht Salonu: Daha önce mimari özelliklerine değinilen bu mekanın tavan dekorasyonu kısmen kalem işi süslemeyle, daha çok da yukarıda anlatılan 3. teknik uygulanarak yapılmıştır (Şekil 4.4).

Bu odanın giriş kapısının sağında ve solundaki sağır duvarlardaki nişlere yapılan resimler sıva üzerindedir. Duvar dekorasyonu da yine sıva üzerine yapılmıştır (Resim 4.45).

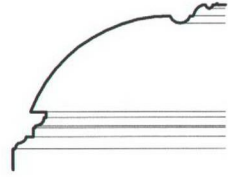

Resim 4.45 Taht Salonu Duvarında Bulunan Resim, 2005

Küçük Salon, N02 ve N03 mekanlarının tavan ve duvar dekorasyonları aynıdır. Duvardaki kalem işleri sıva üzerine, tavadaki kalem işi tezyinatı ise alçı üzerine yapılmıştır (Şekil 4.5,4.6,4.7).

NORMAL KAT PLAN KROKİSİ

KOLTUK SİLME PROFİLİ

GİRİŞ HOLÜ TAVANI

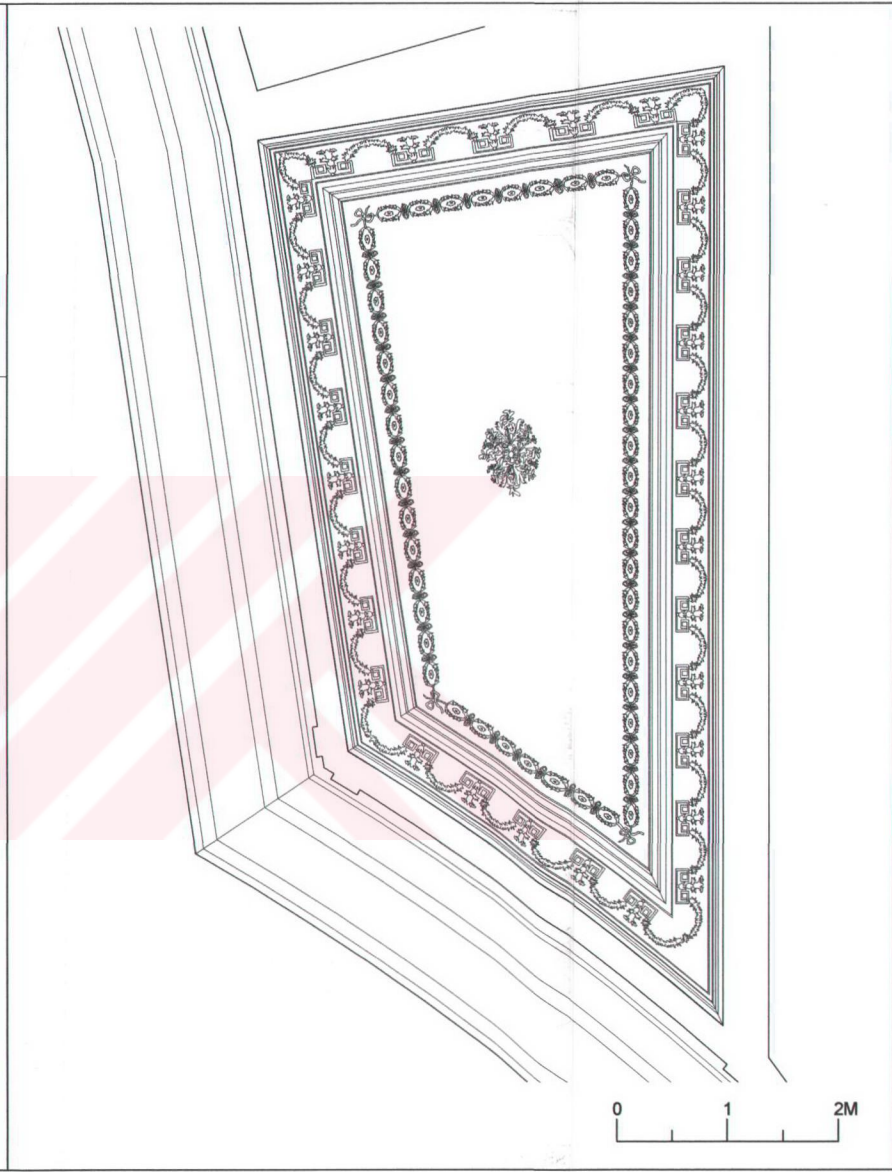
KOLTUK SİLMESİ

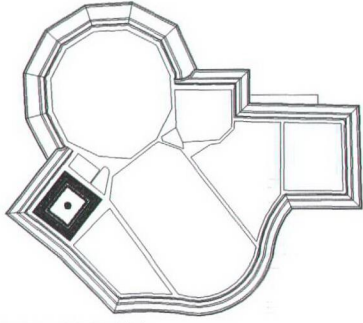
GİRİŞ HOLÜ TAVANI

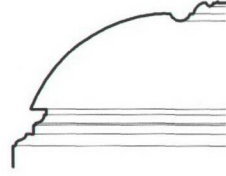
KOLTUK SİLMESİ

Şekil 4.4 Normal Kat Giriş Holünün Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKİSİ

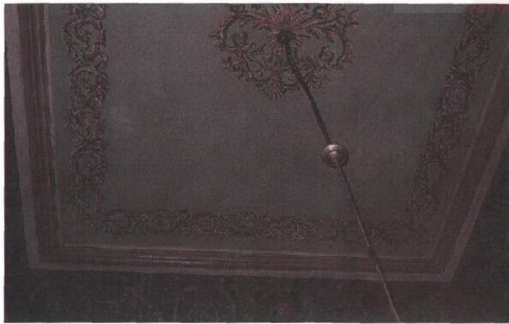
KOLTUK SİLME PROFİLİ

NO1 TAVANI

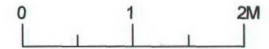
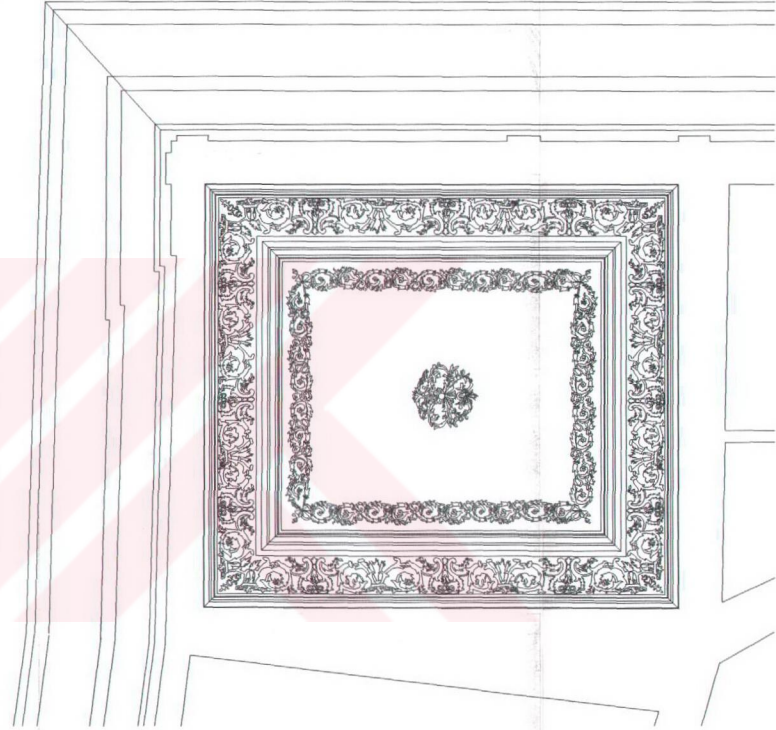
KOLTUK SİLMESİ

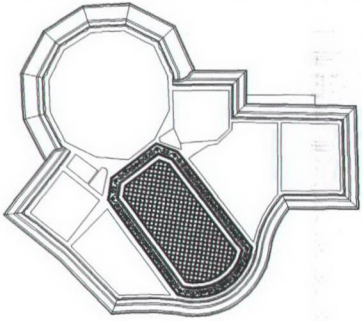
NO1 TAVANI

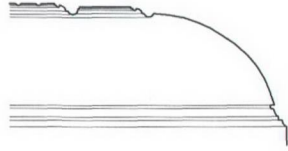
KOLTUK SİLMESİ

Şekil 4.5 Normal Kat N01 No'lu Mekanın Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKİSİ

KOLTUK SİLME PROFİLİ

BÜYÜK SALON TAVANI

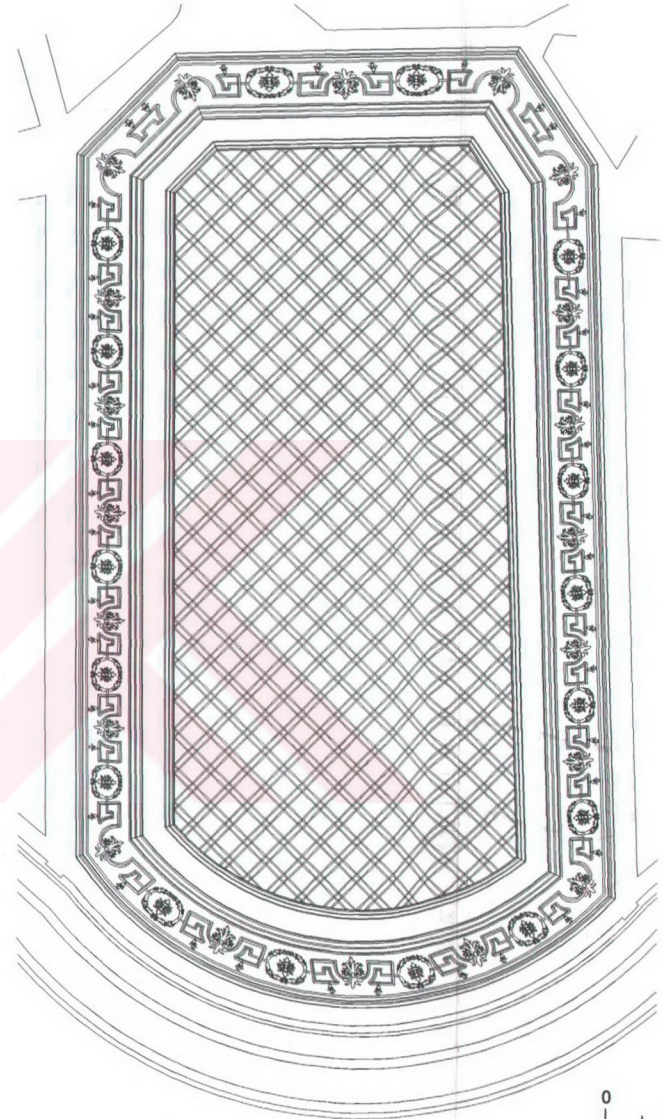
KOLTUK SİLMESİ

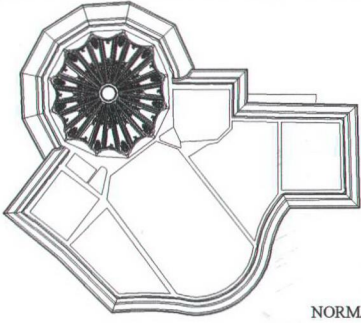
BÜYÜK SALON TAVANI

KOLTUK SİLMESİ

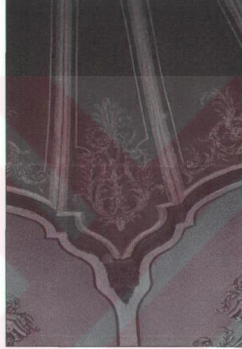
Şekil 4.6 Normal Kat Büyük Salonun Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKİSİ

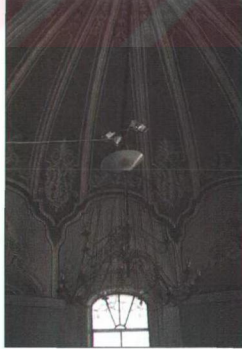
TAHT SALONU TAVANI

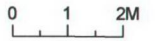
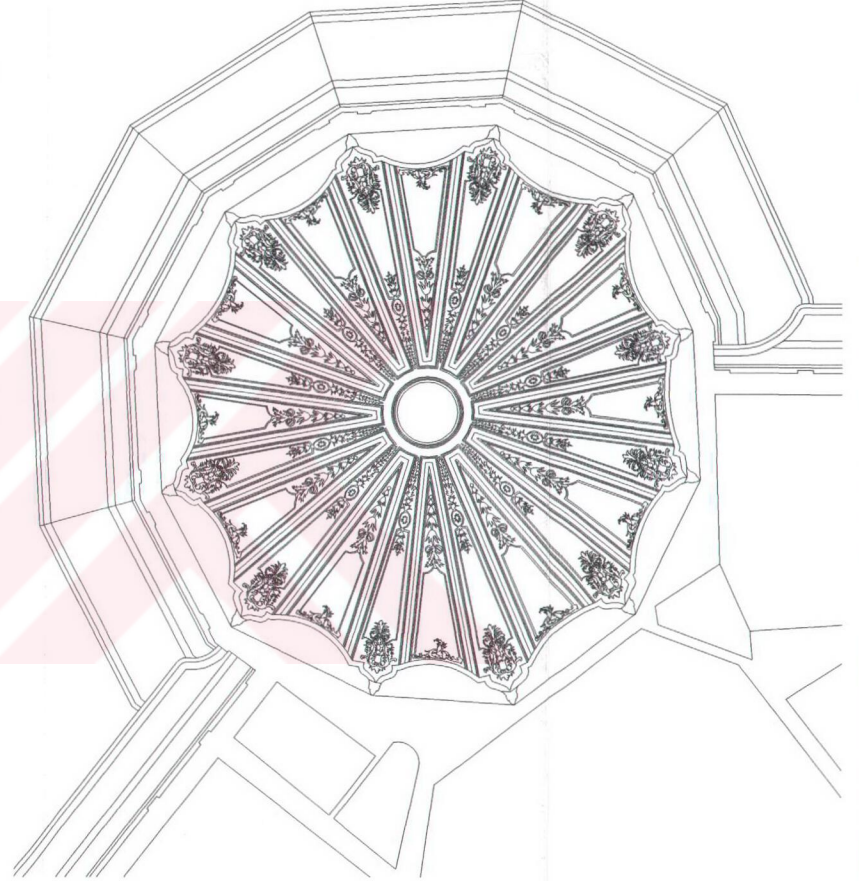
TAHT SALONU TAVANI

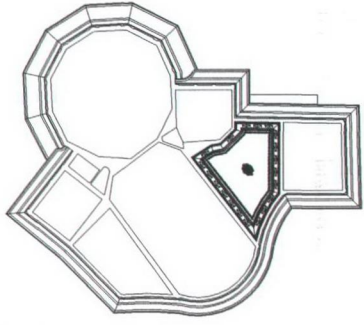
TAHT SALONU TAVANI

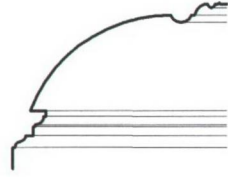
TAHT SALONU TAVANI

Şekil 4.7 Normal Kat Taht Salonunun Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKISI

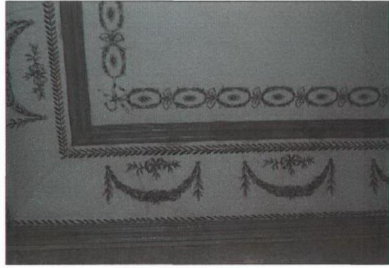
KOLTUK SİLME PROFİLİ

KÜÇÜK SALON TAVANI

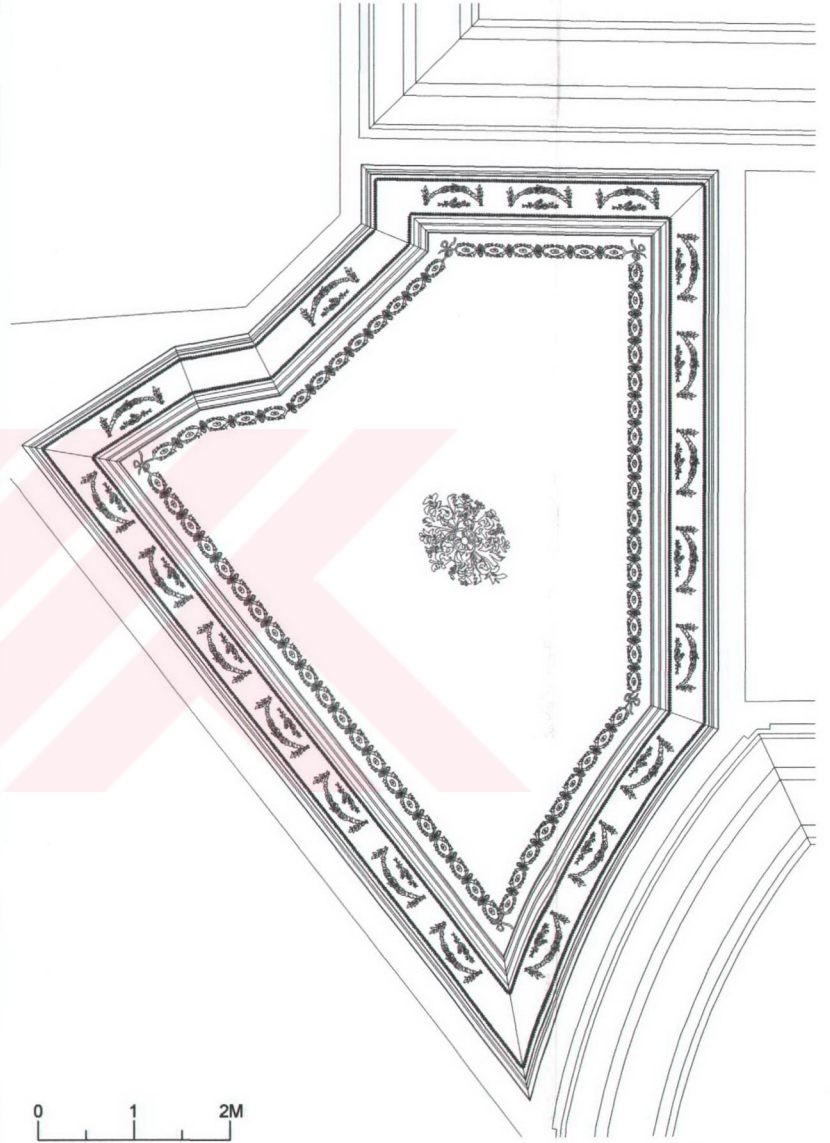
KÜÇÜK SALON TAVANI

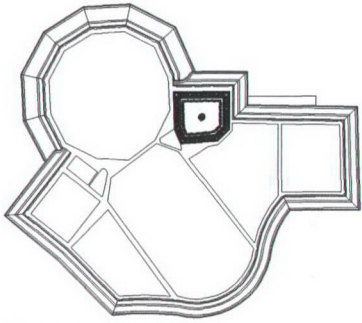
KOLTUK SİLMESİ

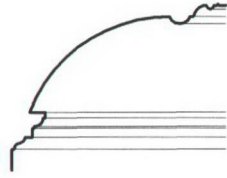
KOLTUK SİLMESİ

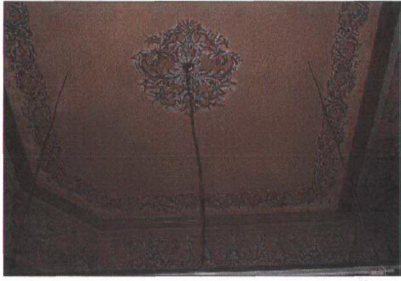
Şekil 4.8 Normal Kat Küçük Salonun Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKISI

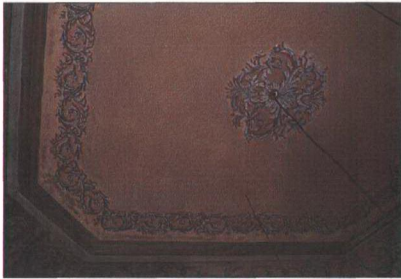
KOLTUK SİLME PROFİLİ

NO2 TAVANI

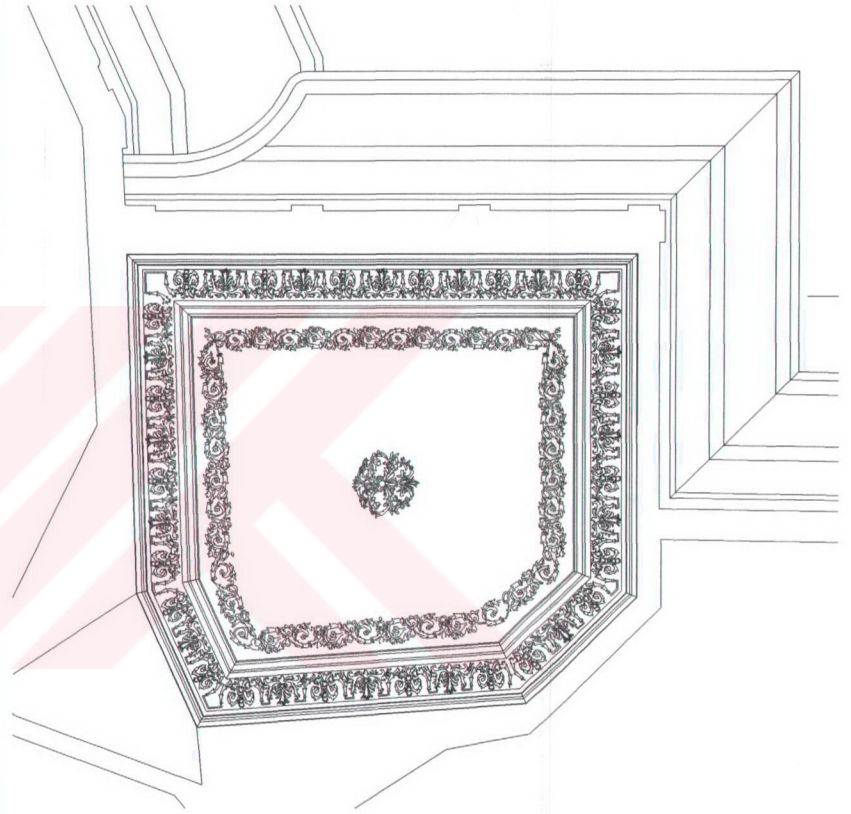
KOLTUK SİLMESİ

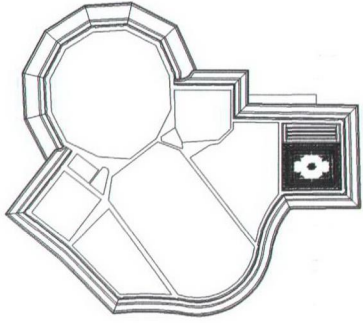
NO2 TAVANI

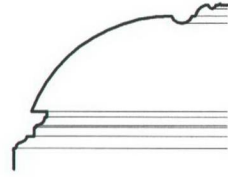
NO2 TAVANI

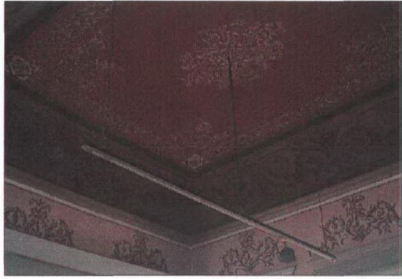
Şekil 4.9 Normal Kat N02 No'lu Mekanın Tavan Planı

NORMAL KAT PLAN KROKISI

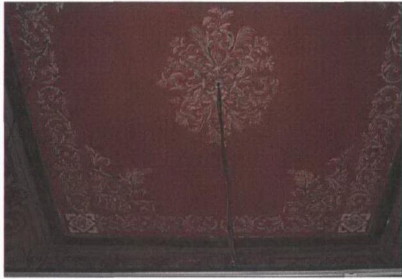
KOLTUK SİLME PROFİLİ

NO3 TAVANI

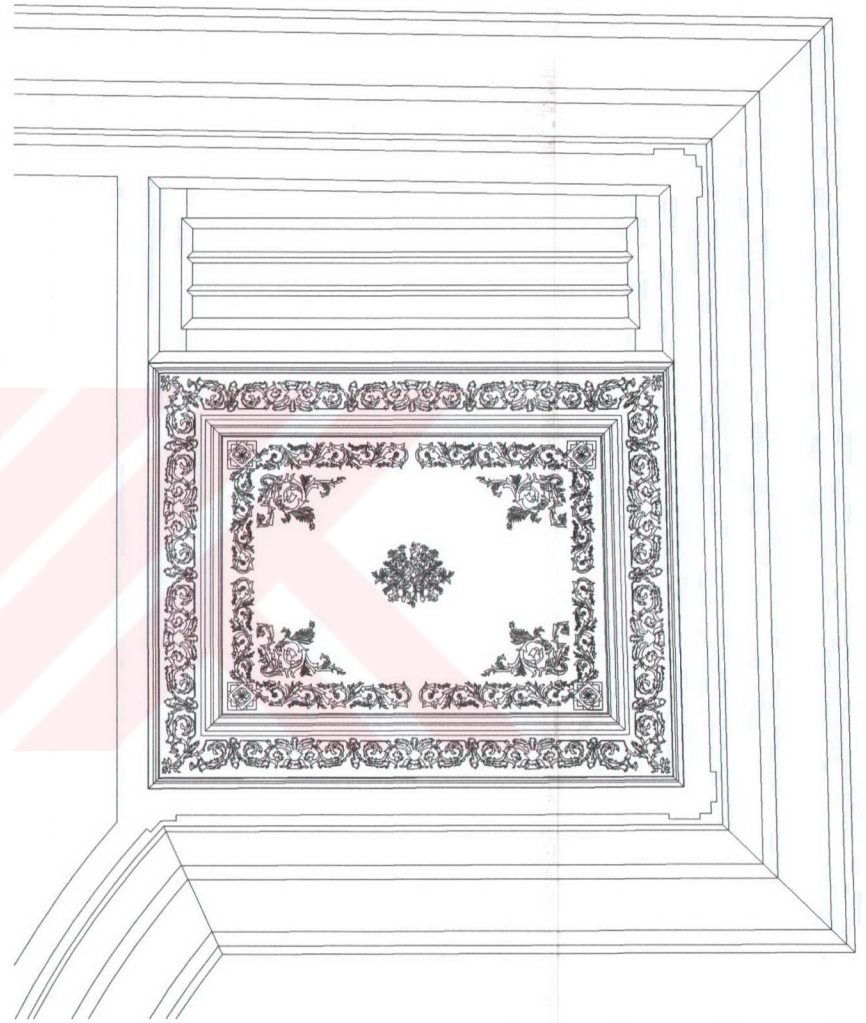
KOLTUK SİLME

NO3 TAVANI

NO3 TAVANI

0 1 2M

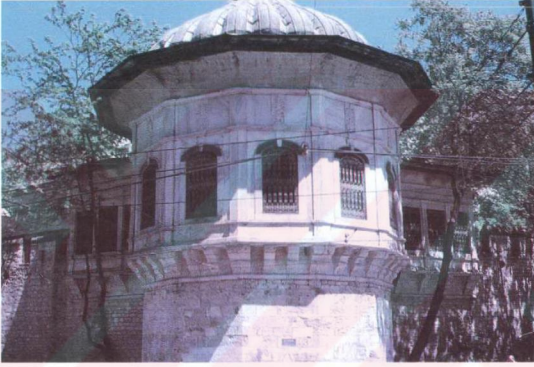
Şekil 4.10 Normal Kat N03 No'lu Mekanın Tavan Planı

4.2.4 Cephe Özellikleri

Yapıya Alemdar Caddesinden bakıldığında;yonu taşından örülmüş burç üzerine oturan asıl köşkün (Taht Salonu) mermer levhalarla kaplandığı, Gülhane Parkı'ndan bakıldığında ise; normal kat cephesinin ahşap kaplı ve üzeri beyaz boyalı olduğu görülmektedir. Yine aynı cepheden bakıldığında, zemin kat duvarları, pencere sövesinin biraz altına kadar almaşık duvar örgüsü ile bu noktadan üstünün ise tuğla duvar örgüsü kullanılarak yapıldığı görülür.

Dolayısıyla yapının cephe özelliklerini iki ana başlık altında incelemek yararlı olacaktır.

4.2.4.1 Yapının Alemdar Caddesi Cephesi

Resim 4.46 Alemdar Caddesi'nden Alay köşkü, 2005

Alay Köşkü'ne Alemdar Caddesi'nden bakıldığında Taht Salonu'nun bulunduğu köşe burcunun üzerinden bir kısmının sökülüş olduğu ve temelden itibaren devam eden yonu taş sıralarına kıyasen daha küçük ölçekteki taşlarla iki üç sıra tekrar örülmek suretiyle tesviye edilerek bir silme çekilmiş ve bu oda taş konsollarla taşar vaziyette burç üzerine oturtulmuştur (Ek Pafta 9).

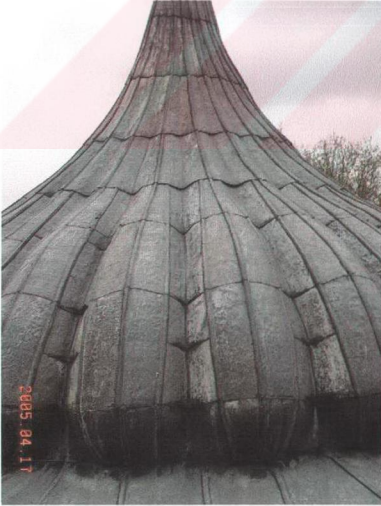
Caddeden görülen bu odanın dış duvarları, altında kaide oluşturan burca uygun şekilde yine köşelidir. Köşkün bu cephesi tamamen mermer lavhalarla kaplıdır. Taht Salonu'nun dış bakan 7 penceresinin üstlerindeki siyah boyalı mermer kemerlerin her birinde bir beyit olmak üzere bronz harflerle tarih manzumesi yazılmıştır. Pencerelemin dökme demirden altın yaldızlı orijinal parmaklıkları vardır (Resim 4.47).

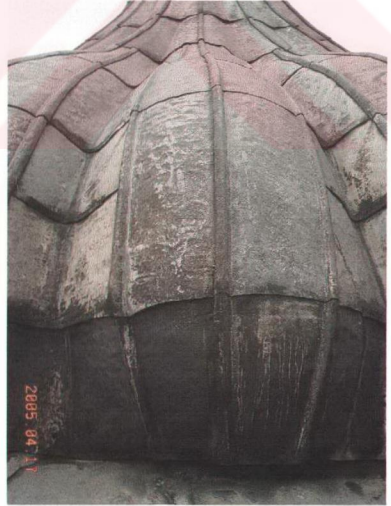
Resim 4.47 Alemdar Caddesi'nden Taht Salonu Pencerelemi, 2005

Pencere üzerlerinde bütün cepheleri dolaşan çift sade profilli korniş içerisindeki boşluk, rölyef palmetlerle süslenmiştir.

Taht Salonu'nun bir özelliği de binaya ayrı bir güzellik veren 12 dilimli kubbesidir. Dıştan külah şeklindeki bu örtü kurşun kaplamadır (Resim 4.48, 4.49).

Resim 4.48 Dilimli Kubbe

Resim 4.49 Dilimli Kubbenin Bir Hücresi

Taht Salonu'nun her iki yanında, surun dendanelerinin kesilmesi suretiyle konsollar üzerine inşa edilmiş birer oda bulunur ve bunların cepheleri de yine mermer lavhalarla kaplıdır. Her bir odanın düz atkılı üçer penceresi ve yine dökme demirden yapılmış altın yıldız kaplamalı parmaklıkları bulunur. Taht Salonu'nun sağ yan cephesindeki küçük pencere tuvalet penceresidir ve onun da demir parmaklığı vardır (Resim 4.50).

Resim 4.50 Alemdar Caddesi'nden Taht Salonu'nun Sağ Yanındaki Oda, 2005

Resim 4.51 Alemdar Caddesi'nden Taht Salonu'nun Sol Yanındaki Oda, 2005

Alemdar Caddesi'nden bakıldığında Taht Salonu'nun sol yanında, sur duvarının dendaneleri arasının ahşap doğrama ile kapatıldığı görülür. Bu bölüm yapının son kullanımı sırasında yapılan İlave WC'dir (Ek Pafta 9).

4.2.4.2 Yapının Gülhane Parkı'na Bakan Cephesi

Resim 4.52 Gülhane Parkı İçinden Alay Köşkü, 2005

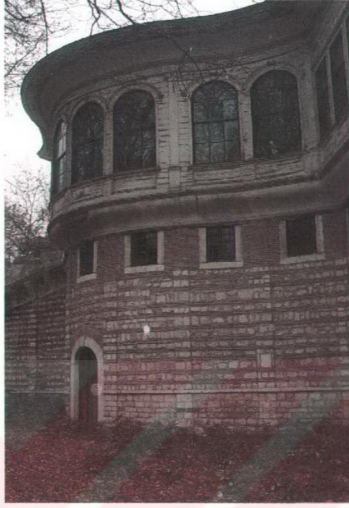
Alay Köşkü'ne Gülhane Parkı içinden bakıldığında; normal kata ulaşan konsollarla düzenlenmiş geniş bir rampa dikkati çeker. Aynı zamanda bu cephenin formu da yapıya farklılık kazandırır.

Yapının yüksek zemin kat duvarları pencere sövesinin biraz altına kadar almaşık duvar örgü tekniği ile yapılmış, bu noktadan üstü ise tuğla duvar ile örülmüştür. Zemin katta belirli aralıklarla düzenlenmiş olan payeler rampanın alt cephesinde de devam etmektedir (Ek Pafta 10). Bu kağır payelerin arasında 11 adet küfeki söveli, demir parmaklıklı pencere yer alır. Bunlardan dördü A01 odasında, ikisi Galeri'de, diğerleri de Zemin katın yüksek Giriş Holü'nde bulunur (Ek Pafta 3). Kıvrımlı bir formu olan cephenin ortasında kemerli giriş kapısı yer alır.

Yüksek duvarlar üzerine yerleştirilmiş ahşap kat silmesinin üstündeki konsol, rampadaki taş konsolların devamı görüntüsünde bağdadi üzeri sıvalıdır.

Yapının normal kat cephesi ahşap üzeri boyalı ve bu boyalarda dökülmeler mevcuttur. Bu kattaki Giriş Holü ve Büyük Salon'un pencereleri kemerli ve toplam 8 adettir. Giriş

Holü'ndeki 2 adet ahşap giyotin pencerenin dış tarafında demir bulunmaktadır (Ek Pafta 15).
Bu kemerli pencerelerin tamamı duvarın formunda düzenlenmiştir.

Resim 4.53 Alay Köşkü'nün Gülhane Parkı Cephesindeki Pencereleri, 2005

Bu kattaki diğer 5 pencere düz atkılı ve N03 odasına aittir. Bu köşe odanın seyir kotuna yakın yan cephesinde, pencere görüntüsü verilmiş bir boşluk bulunmaktadır (Ek Pafta 11).

Resim 4.54 N03 Odası'nın Yan Cephesindeki Pencere Görüntüsü Verilmiş Boşluk, 2005

Normal kat cephesinde kat yüksekliği boyunca devam eden ahşap pilastrlar dikkat çekmektedir. Bu mimari elemanlar kıvrımlı duvarın büküldüğü noktalarda ve köşelerde olmak üzere 9 tanedir (Ek Pafta 16).

Yapıyı tamamen çeviren çift korniş; Alemdar Caddesi tarafında mermer, bu cephede ise ahşaptır.

Ahşap konstrüksiyonla oluşturulan çatı karkasının üzeri kurşun levhalarla kaplanmıştır.

4.2.5 Diğer Mimari Öğeler

4.2.5.1 Pencereleler

Alay Köşkü pencerelerini düz atkılı, basık kemerli olmak üzere üç tipte incelemek mümkündür.

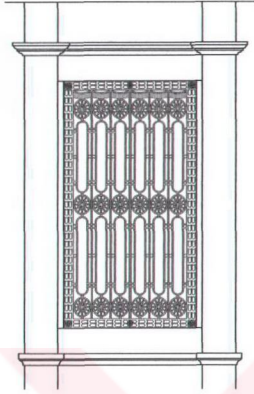
Yapının kullanımı sırasında değiştirilip özgünlüğünü kaybeden bu zemin kat pencereleri, yapıyı boydan boya çeviren kornişin hemen altında, 94x120 cm. boyutunda düzenlenmiştir. Pencereleler 22 cm. genişliğinde küfeki söveli ve demir parmaklıklıdır (Ek Pafta 18).

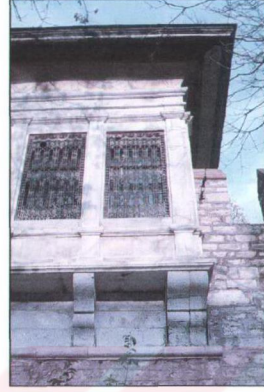
Resim 4.55 Zemin Kat Penceresi, 2005

Köşke Alemdar Caddesi'nden bakıldığında ; Taht Salonu'nun pencerelerinin basık kemerli, iki yanındaki odaların (N01, N02) pencerelerinin ise düz atkılı olduğu görülür (Şekil 4.11,4.12).

Gülhane Parkı'na bakan cephesinde ise; normal kattaki Giriş Holü ve Büyük Salon'un pencereleri basık kemerli, köşedeki N03 odasının pencereleri ise düz atkılıdır (Şekil 4.13, 4.14).

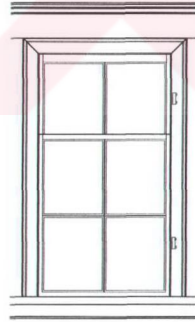
ALEMDAR CADDESİNDEN GÖRÜNÜŞ

ALEMDAR CADDESİNDEN N01 MEKANI
PENCERELERİNİN GÖRÜNÜŞÜ

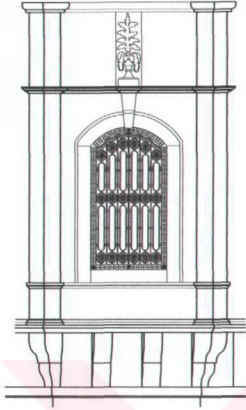

N02 MEKANINDAN GÖRÜNÜŞ

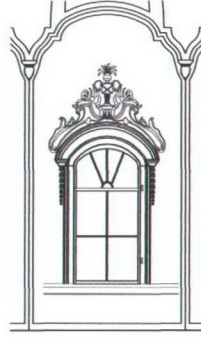

ODA İÇİNDEN GÖRÜNÜŞ

Şekil 4.11 N01 ve N02 Mekanlarının Penceresi (Ek Pafta 12)

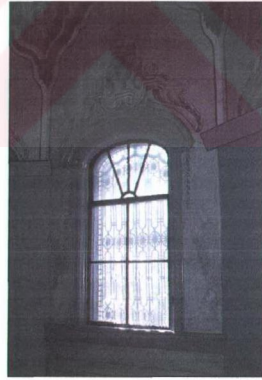
ALEMDAR CADDESİNDEN GÖRÜNÜŞ

TAHT SALONU'NDAN
PENCERE GÖRÜNÜŞÜ

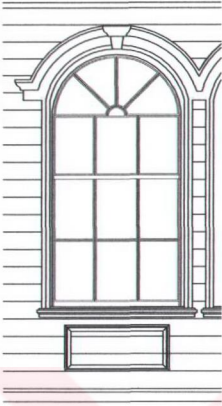

ALEMDAR CADDESİNDEN GÖRÜNÜŞ

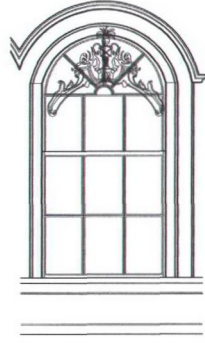

TAHT SALONU'NDAN
PENCERE GÖRÜNÜŞÜ

Şekil 4.12 Taht Salonu Penceresi (Ek Pafta 14)

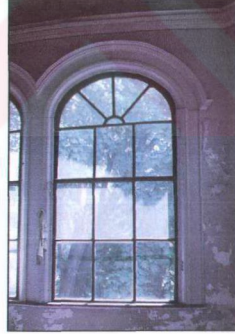
GÜLHANE PARKINDAN GÖRÜNÜŞ

GİRİŞ HOLÜ VE BÜYÜK SALON
PENCERELERİNİN İÇTEN GÖRÜNÜŞÜ

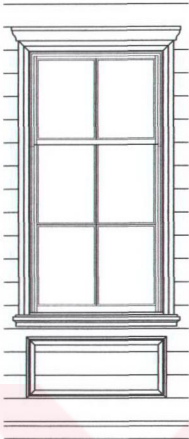

GÜLHANE PARKINDAN GÖRÜNÜŞ

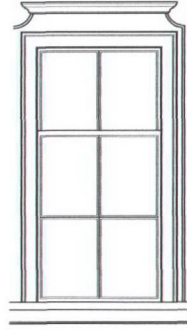

GİRİŞ HOLÜNDEN PENCERE GÖRÜNÜŞÜ

Şekil 4.13 Giriş Holü ve Büyük Salon'un Penceresi (Ek Pafta 15)

GÜLHANE PARKINDAN GÖRÜNÜŞ

N03 MEKANINDAN
PENCERE GÖRÜNÜŞÜ

GÜLHANE PARKINDAN GÖRÜNÜŞ

N03 MEKANINDAN
PENCERE GÖRÜNÜŞÜ

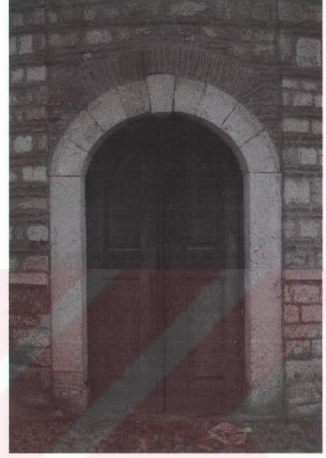
Şekil 4.14 N03 Mekanının Pencereleeri (Ek Pafta 17)

4.2.5.2 Kapılar

Daha önce de bahsedildiği gibi Alay Köşkü'nün dışarıya açılan iki kapısı vardır. Bunlardan biri rampayla ulaşılan normal katın giriş kapısı, diğeri ise zemin kata girişi sağlayan kemerli ahşap kapıdır. Yapı içindeki tüm kapılar aynı özellikte ve düz atkılıdır (Şekil 4.15).

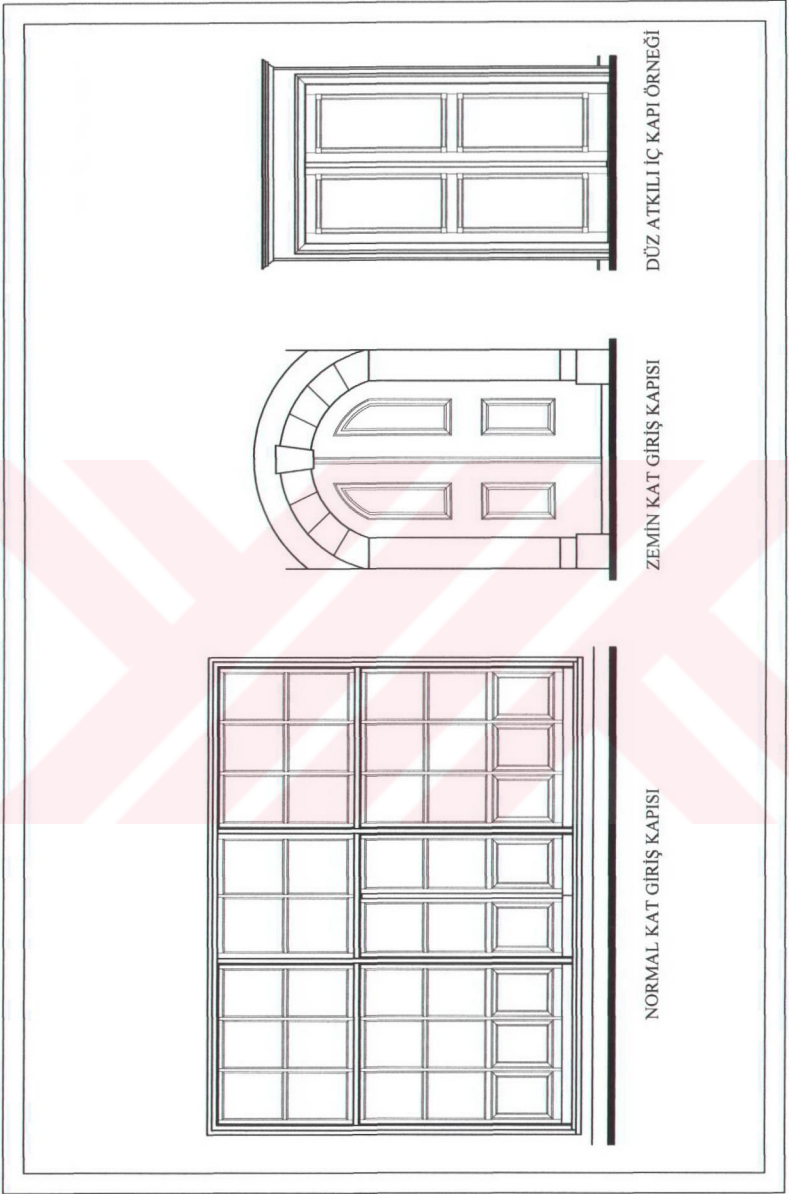
Resim 4.56 Normal Kat Giriş Kapısı

Resim 4.57 Zemin Kat Giriş Kapısı

Resim 4.58 Normal Kat İç Kapı Örneği

Şekil 4.15 Kapı Tipleri

4.2.6 Bozulmalar

Alay Köşkü'nün, 1959-60 yıllarında geçirdiği esashi onarımında; çatısı onarılmış, normal kattaki ahşap kapılar özgün hali korunarak yalnızca cilalanmış, kalem işleri tamamlanmıştır.

Günümüzde, konumuz olan bu yapının önemli strüktürel sorunları bulunmaktadır. Yapının normal kat tavanında özellikle Büyük Salon'da çökmeler görülmektedir. Yapının duvarla tavan birleşimlerinde çatlaklar oluşmuştur. Aynı zamanda bu noktalarda nemlenme görülmektedir.

Yapı içinde; duvar sıvalarında dökülmeler, kalem işlerinde nemlenmeden kaynaklanan bozulmalar vardır. Taht Salonundaki kurşun levhalarla yapılmış bezemelerin çoğunda kopmalar görülmektedir.

Normal kattaki pencerelerin büyük bir bölümü çürümüş ve camları kırılmıştır. İç kapılar ise iyi durumdadır. Yalnızca giriş kapısında çürüme görülür.

Köşke ilave olarak yapılan ıslak hacim, tesisatla ilgili problemler nedeniyle kullanılabilirliğini yitirmiştir. Yapının genelinde de elektrik ve sıhhi tesisat sorunları bulunmaktadır.

Zemin katta; binanın ahşap kirişlerini taşıyan ana dikmelerde az da olsa bozulma görülmektedir.

Özellikle ara katta, sıvanmış olan sur duvarı yüzeyinde nemlenme mevcuttur. Ahşap korkuluk ve basamaklarda herhangi bir hasar bulunmamaktadır.

Yapının Gülhane Parkı cephesine bakıldığında; ahşap kaplama yapılmış yüzeyin beyaz boyasında dökülmeler mevcuttur. Yapıyı tamamen dönen çift korniş arasındaki bağdadi üzerindeki sıva da yer yer dökülmüştür.

Cephedeki ahşap pilastr ve denizliklerde malzeme kayıpları bulunmaktadır.

Alay Köşkü'ne Alemdar Caddesi'nden bakıldığında ise; mermer kaplamanın duvarla birleşim yerlerinde açılmalar görülmektedir. Mermer levhalarda kopmalar, çatlamlar ve malzeme kayıpları da bulunmaktadır.

Pencerelerin demir parmaklıkları üzerindeki altın yaldızlarda bozulmalar vardır. Pencere doğramaları ise çürümüş, açılmamaktadır.

Köşe burcun yonu taşları arandaki derzlerde dökülmeler görülmekte, taş konsolların üzerindeki kenette de paslanma mevcuttur.

Bu hasarlar, Ek 1 bölümünde paftalar üzerinde gösterilmiştir.

4.2.7 Yapının Restitüsyonuna Yönelik Kronolojik Değerlendirme

Yapının oluşum safhası ve geçirdiği değişimler; yerinde yapılan inceleme sonucunda elde edilen bulgulara ve aynı zamanda yapılan araştırma sonucunda bulunan belgelere dayanarak ortaya konulmuş ve bu veriler ışığında da yapının restitüsyon önerisi oluşturulmuştur.

Yapının tarihsel gelişimi daha önceki konu başlıklarında incelenmiş olup, öncelikle Sur-u Sultani üzerinde bulunan köşe burcun yapıldığından ve bu burç yapılırken aynı zamanda üstünde bir köşk oluşturma düşüncesiyle daha özenli malzeme seçilmiş olabileceğinden bahsetmiştik. Yerinde yapılan inceleme sonucunda da öncelikle bu sur duvarlarının inşa edilmiş olduğu anlaşılmış ve bu duvarlar Alay Köşkü'nün 1.dönem restitüsyonunu oluşturmuştur (Şekil 4.16).

Araştırma sürecinde, 1959-60 yılına kadar geçen süre içinde köşkte oluşan değişiklikler konusunda herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Alemdar Caddesi'nden görünen Alay Köşkü resimleri mevcuttur ve bu tezde de tarihsel gelişiminin anlatıldığı bölümde yer almıştır. Yapının resimde görünen bu cephesine bakıldığında günümüze kadar aynı haliyle geldiği görülmektedir.

Alay Köşkü 1959-60 yıllarında esaslı bir onarım geçirmiş ve yapının rölöveleri hazırlanmıştır. Topkapı Sarayı Müdürlüğü Restorasyon ve Konservasyon Merkezi'nden elde edilen bu projeler incelenerek günümüze kadar bu yapıda oluşan değişiklikler irdelenmiştir. Köşkün bahsedilen tarihteki rölövesine göre:

Alemdar Caddesi'ne bakan cephesinde herhangi bir değişiklik gözlemlenmemiştir. Park cephesinde ise; zemin kata ilave edilmiş ara katların 69cm. açıklıkta iki adet, bu katın giriş kotundaki arka odasının ise bir adet penceresi bulunur. Günümüzde bu pencere açıklıkları görünmemektedir (Şekil 4.17, 4.18, 4.19, 4.20, 4.21, 4.22, 4.23).

Bu cephede giriş kapısının sağ yanında bir çeşme bulunmaktadır. Yapının mevcut durumunda, bu çeşmeye ait herhangi bir ize rastlanmamıştır.

Normal kata çıkan rampanın taş konsolları üzerinde demirden korkuluk bulunmakta, ancak özgün olup olmadığı konusunda bir netlik yoktur.

Yapının çizilen dört adet kat planı bulunmaktadır: Normal katı gösteren "Esas Kat Planı", zemin katı gösteren "II. Bodrum Kat Planı", ara katları gösteren "I.Bodrum Kat Planı" ve "Ara Kat Planı".

Bu planlardan anlaşıldığı gibi, yapının zemin katına ilave ara katlar düzenlenmiştir. Bu katlar günümüzde kaldırılmıştır. O dönemde ara sahanlıklı olarak düzenlenen merdiven, mevcut durumuna bakıldığında yenilenmiş olmalıdır ki zaten o zaman da yine muhdestir. Yalnızca o dönemde merdivenin çıktığı kat hizası korunarak, günümüzde korkulukla galeri oluşturulmuştur. Tabi ki bu ara kat yine yapıya ilave konumdadır.

Halen zemin katta mevcut olan ana dikmeler konu olan tarihte yapılan rölövesinde de görülmektedir. Burcun girişine bakan ve zemin kat tavanına kadar yükselen kagir ara duvar da yine o dönem rölövesinde bulunmaktadır.

Zemin katta bulunan tuğla baca ve arka oda da yine bu rölövede görülmektedir.

Anlaşıldığı üzere; sur duvarları sonrasında, burç üstüne bir köşk yapma isteği ile önce rampa ve kıvrımlı kagir dış duvar örülmüş, ana dikmeler yapılmış, ara duvarla birlikte de normal kat döşemesi oluşturulmuştur. Böylelikle yapının 2. dönem restitüsyonu oluşmuş olur (Şekil 4.24).

O dönemde hazırlanan rölöveye göre, normal kat planında; ara kata inen merdiven farklı yerde bulunmaktadır. Yapının aslında normal katla bağlantılı olmadığı; hem alt kattaki ahşap giriş altındaki ana dikmelerin yüksekliğinden, hem de belirli bir yeri olmayan merdiven boşluğundan anlaşılmaktadır.

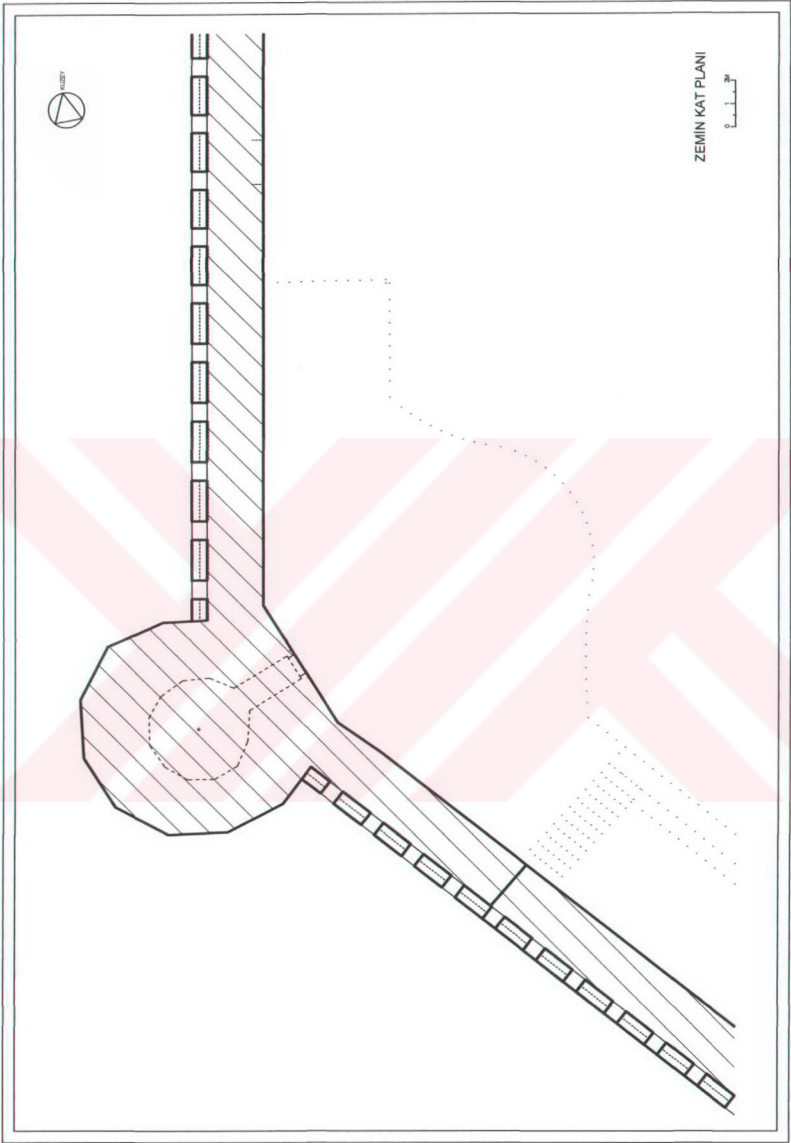
Normal katta Büyük Salon ile Küçük Salon arasındaki geçiş, mevcudunda daha küçüktür. Dolayısıyla bir onarım görmüş olmalıdır.

Sonuç olarak; elde edilen bulgulardan yapının normal katında ve cephesinde fazla değişiklik olmadığı, ancak zemin katında yapılan ara katlar nedeniyle veri kayıpları olabileceği düşüncesi oluşmaktadır.

Yapı 1960 yılında geçirdiği esaslı onarım sonrasında, bugünkü halini almıştır. Yalnızca; 1990 yılında Kültür ve Sanat Varlıkları Koruma ve Tanıtma Vakfı'na tahsis edildiği zaman basit müdahaleler görmüştür. KÜSAV'dan alınan bilgiye göre; Zemin katta; normal kat döşemesinin taşınması için çelik putrellerle destek yapılmış, ara katta kapı ve pencereler yenilenmiş, normal katta parkeler ters-yüz edilmiş, ilave wc yapılmıştır.

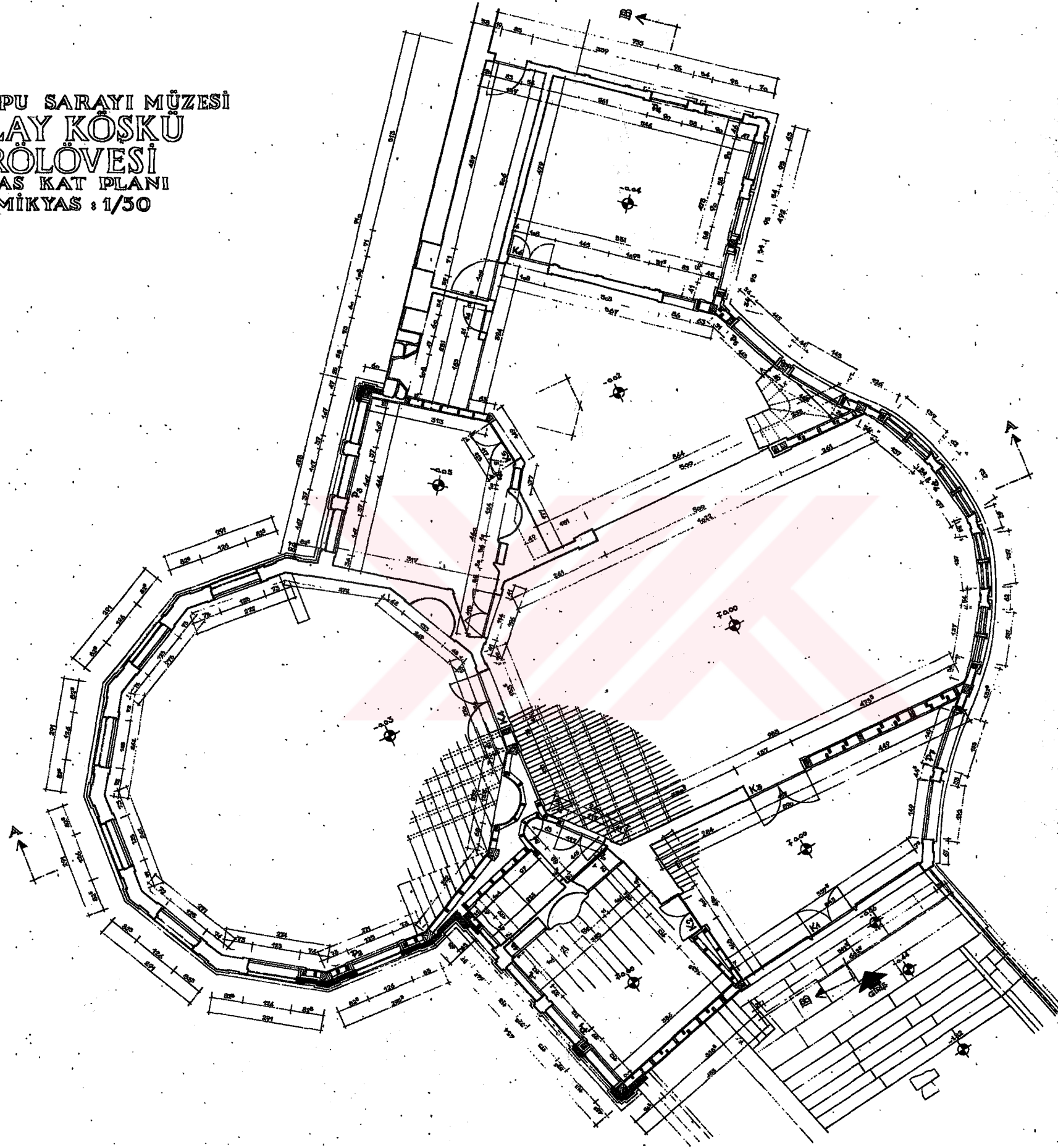
Yakın dönemde ise; daha önce de değinildiği gibi köşkün kagir cephelerinde temizlik çalışmaları yapılmış ve sonlandırılmıştır.

Yapının 1960 yılında yapılmış olan rölöve çalışması yapılacak restitüsyon önerisinin temelini oluşturmaktadır.

Şekil 4.16 Alay Köşkü'nün 1.Dönem Restitüsyonu

TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
ESAS KAT PLANI
MİKYAS : 1/30

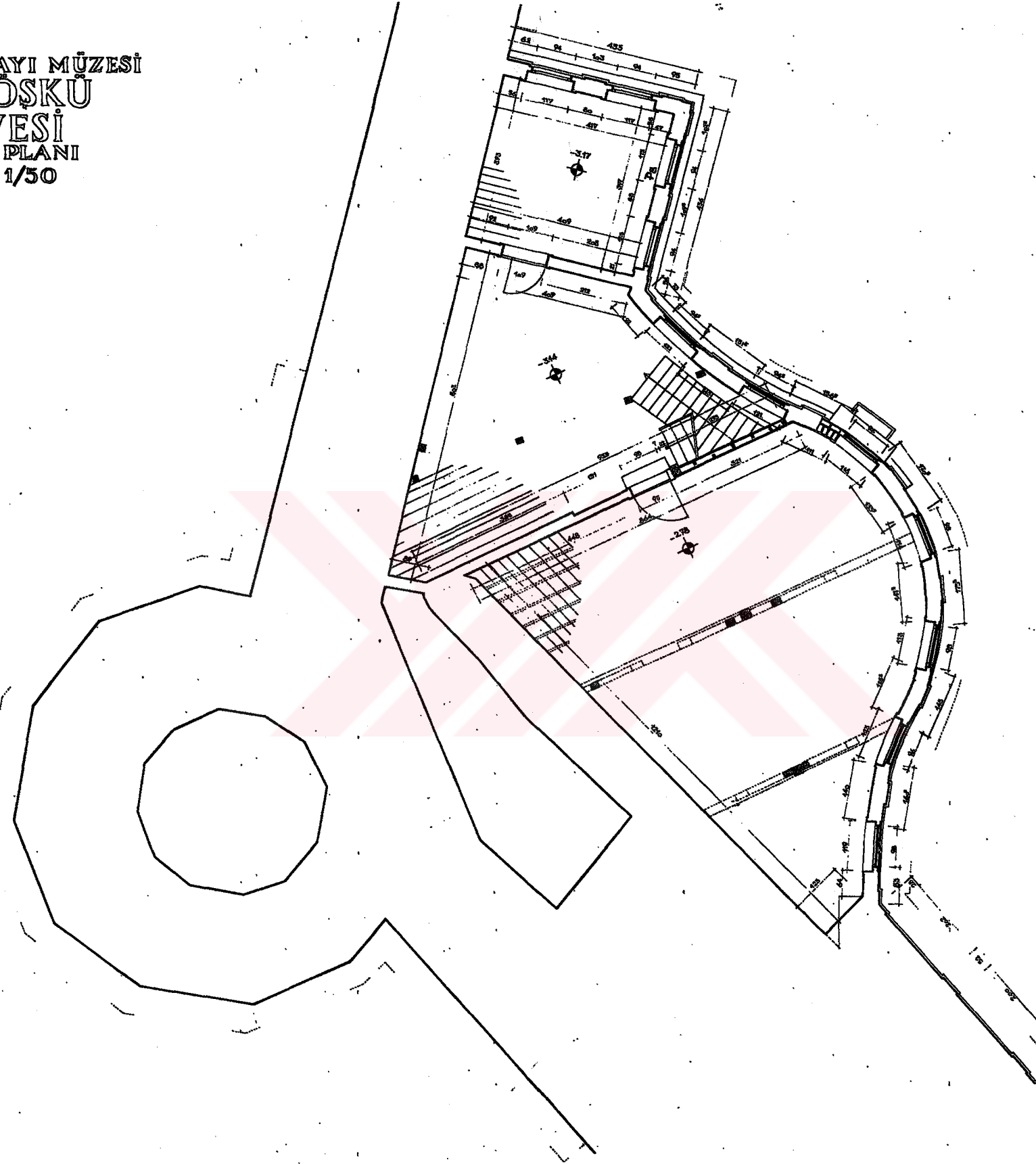

Y.MİMAR FATİH ULUENGİN

Şekil 4.17 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - Esas Kat Planı

1/14
10

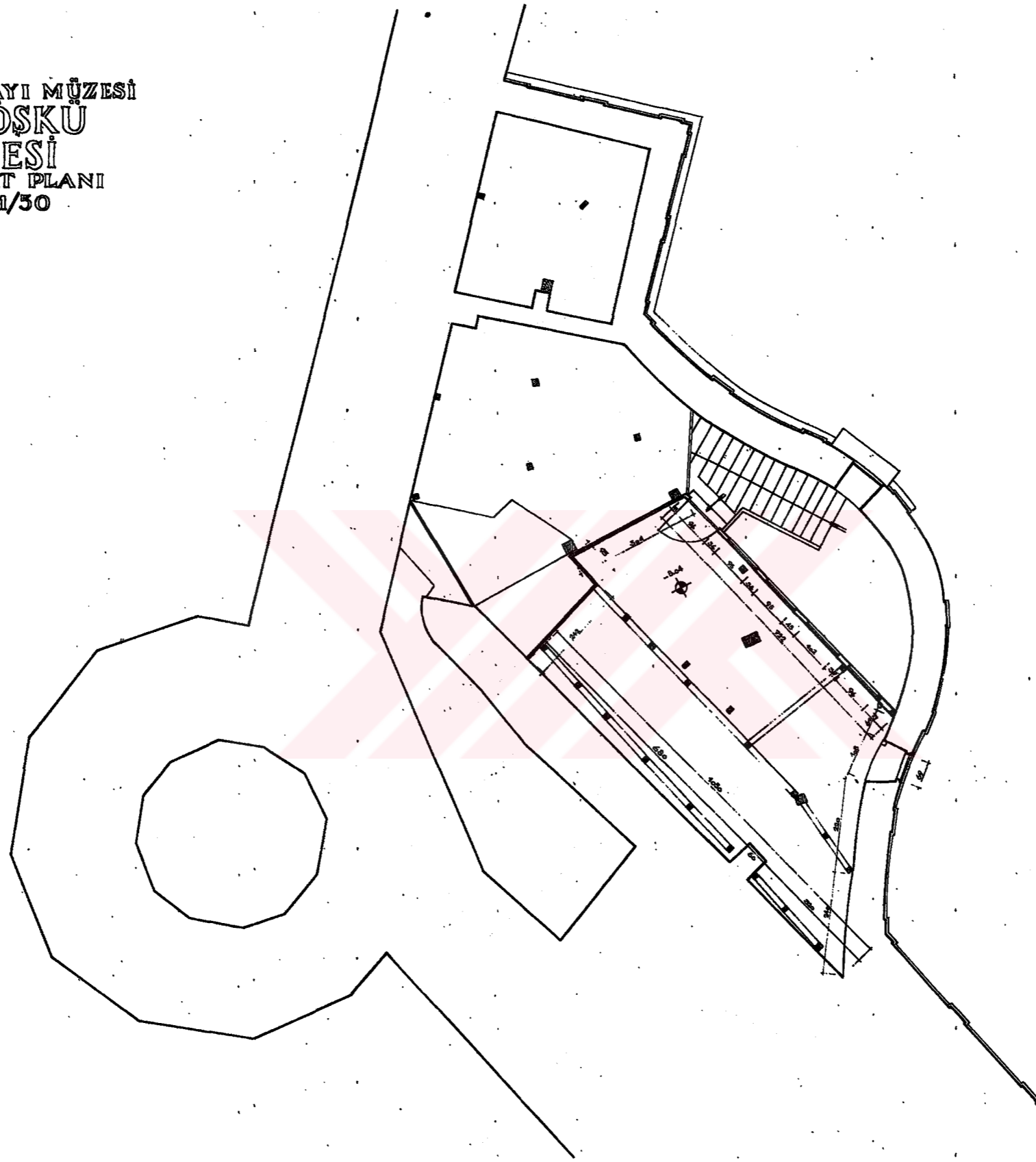
TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
ASMA KAT PLANI
MİKYAS : 1/50

Y.MİMAR FATİH ULUENGİN

Şekil 4.18 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - Asma Kat Planı

TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
I.BODRUM KAT PLANI
MİKYAS : 1/50

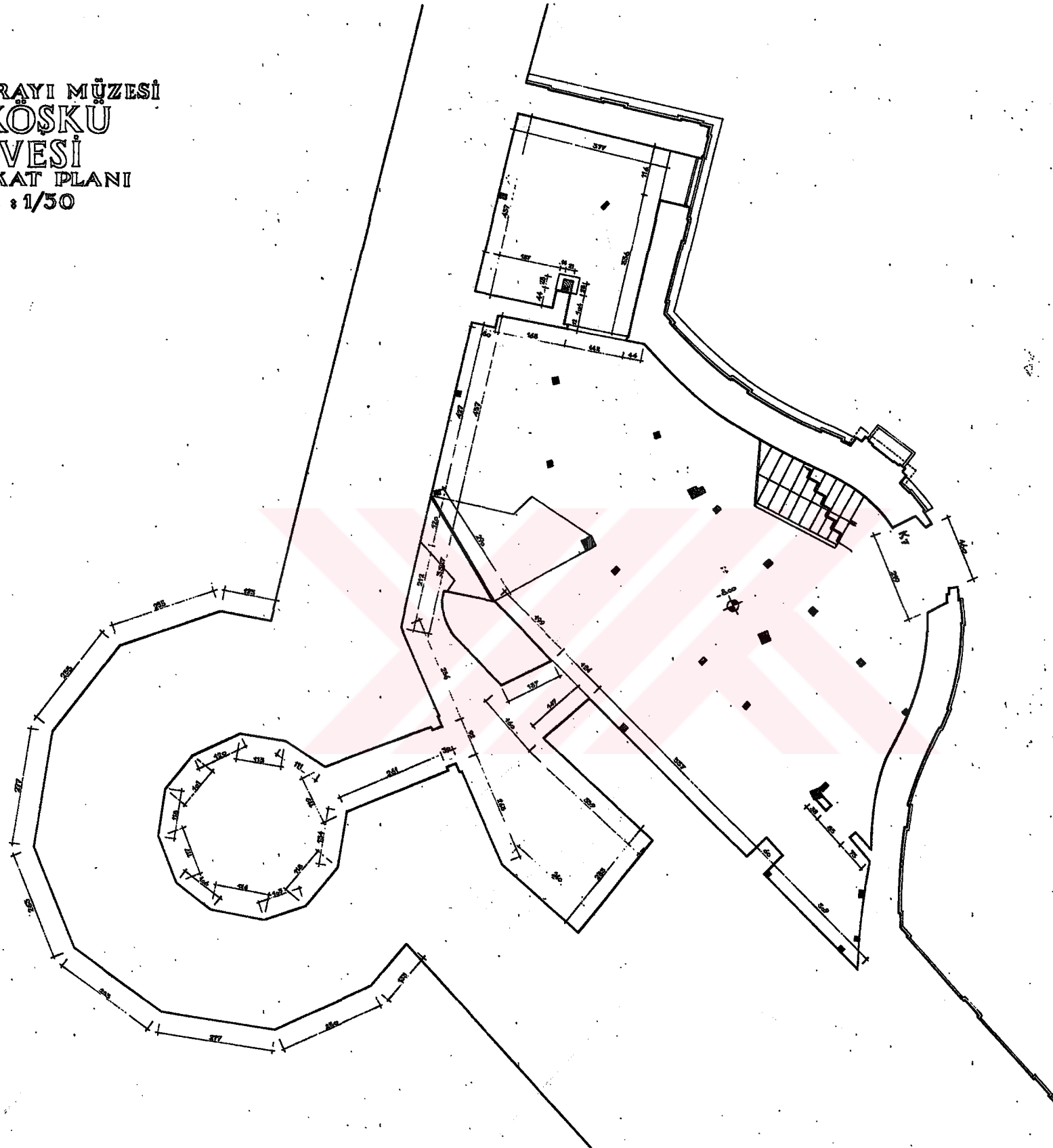

Y.MİMAR FATİH ULUENGİN

Şekil 4.19 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - I.Bodrum Kat Planı

1/12
12

TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
II.BODRUM KAT PLANI
MİKYAS : 1/50

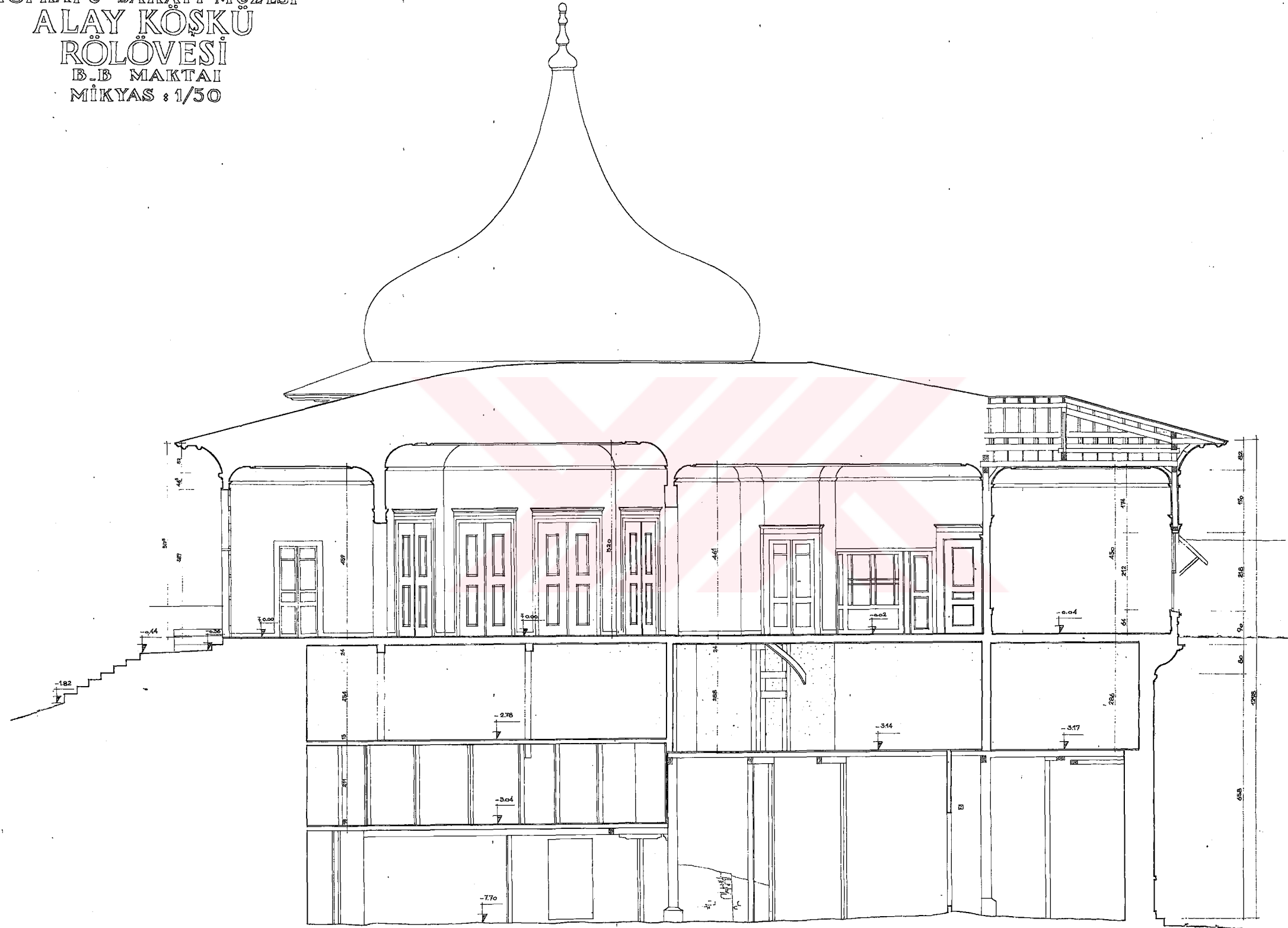

Y.MİMAR FATİH ULUĞİN

Şekil 4.20 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - II.Bodrum Kat Planı

6

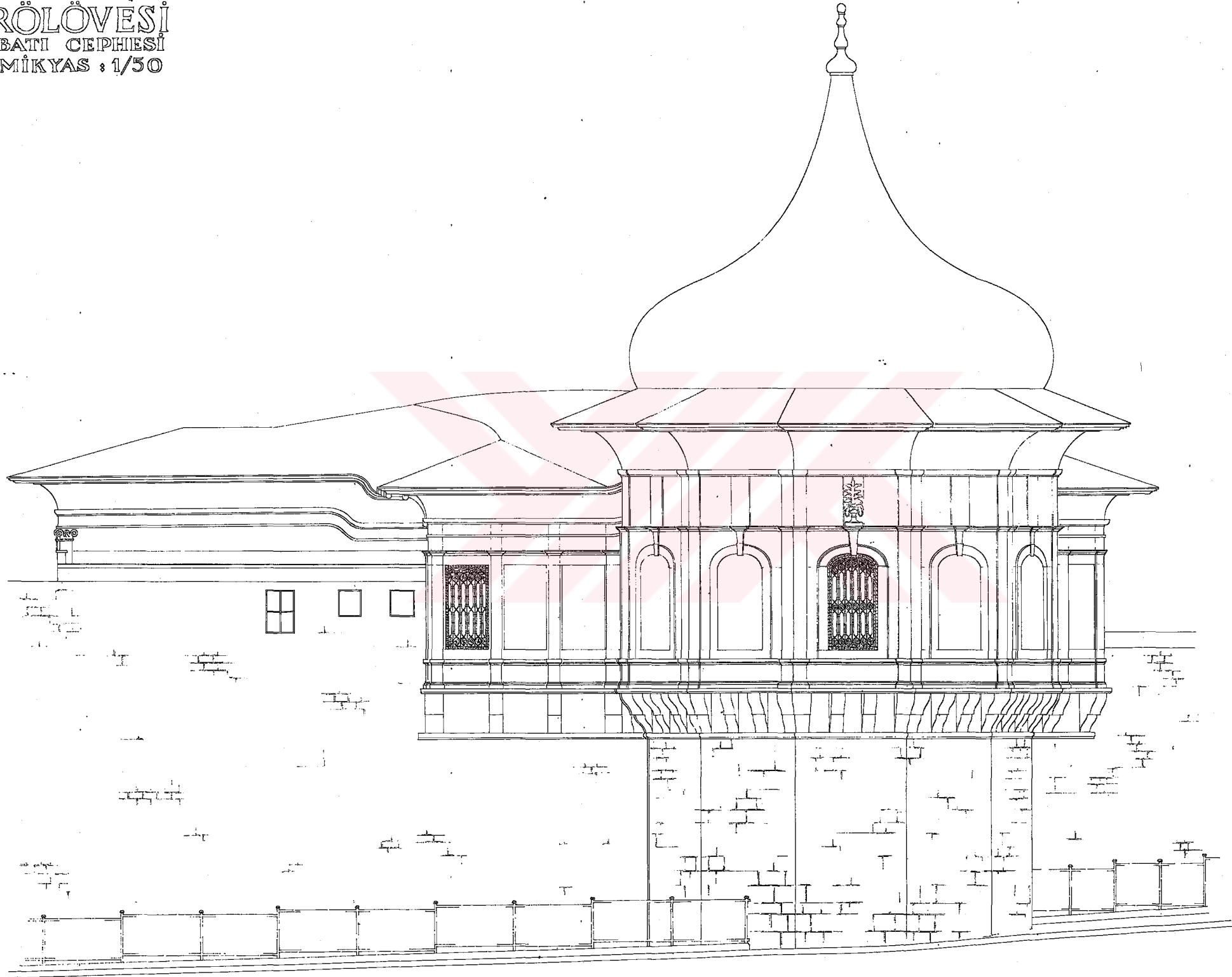
TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
B.B MAKTAI
MİKYAS : 1/50

V.MİMAR FATİN ULUENGİN

Şekil 4.21 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - B -B Kesiti

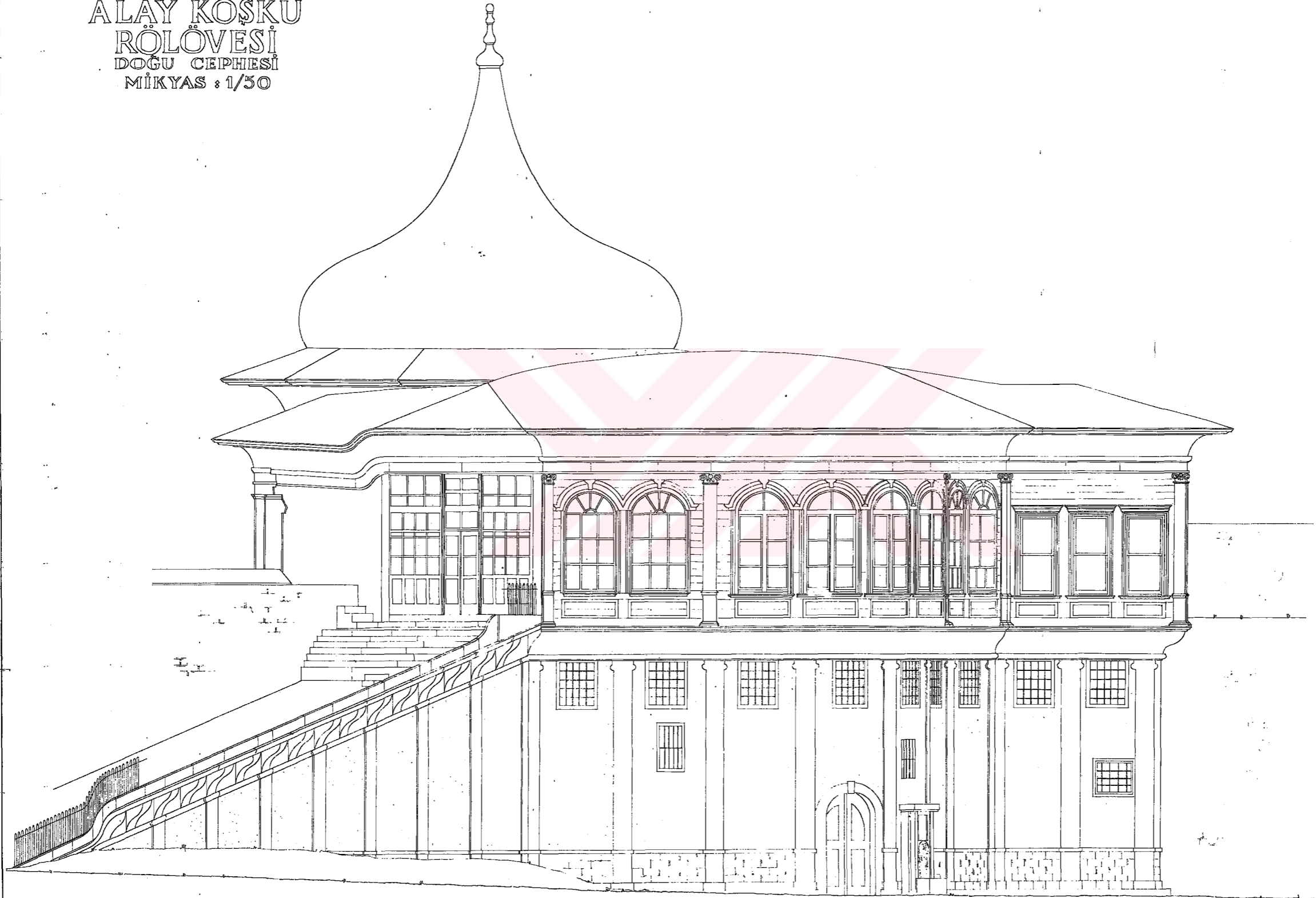
TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
BATI CEPHESİ
MİKYAS : 1/50

Y.MİMAR FATİH ULUENGİN

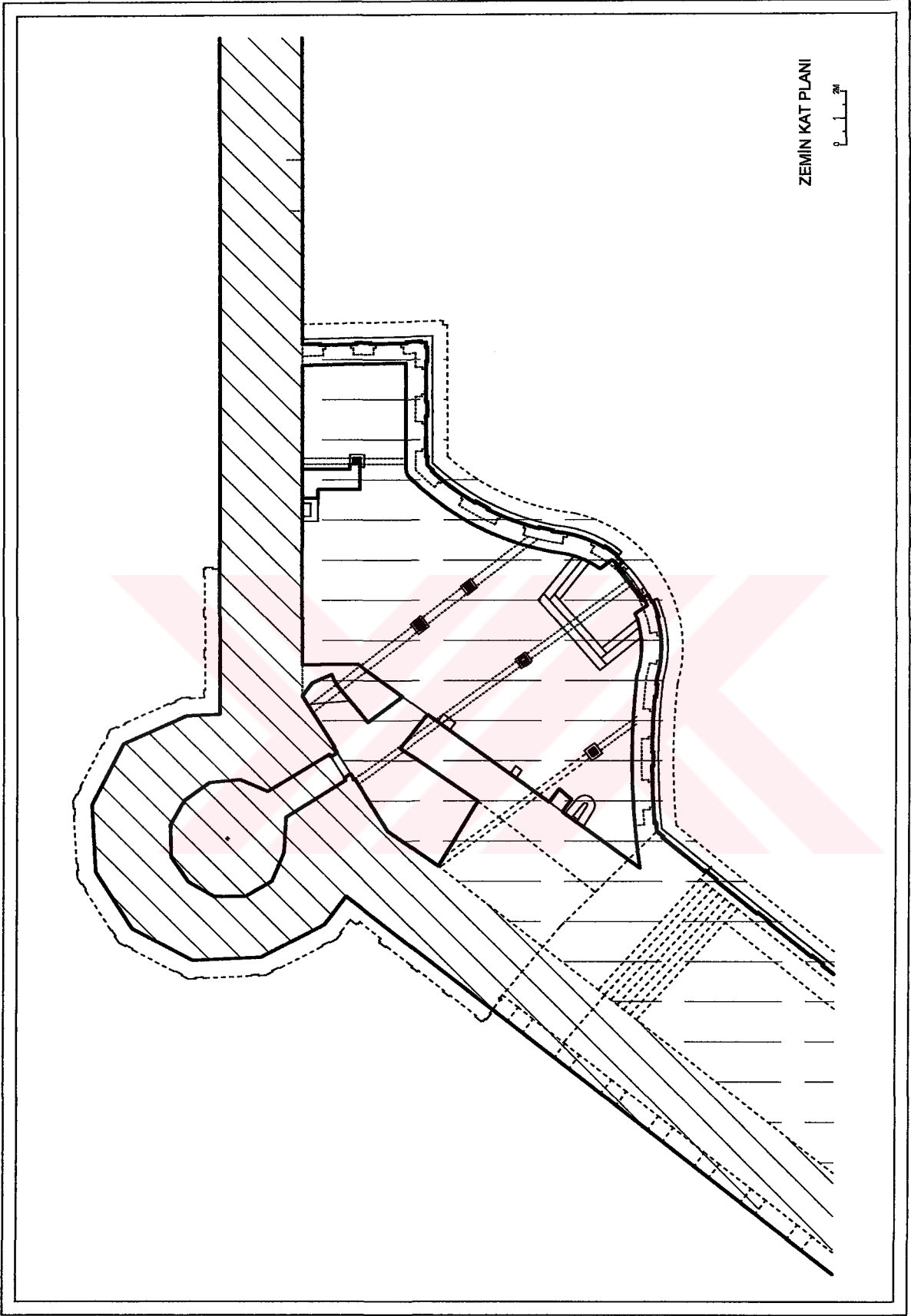
Şekil 4.22 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - Batı cephesi

4
TOPKAPU SARAYI MÜZESİ
ALAY KÖŞKÜ
RÖLÖVESİ
DOĞU CEPHESİ
MİKYAS : 1/30

Y. MİMAR FATİH ULUENGİN

Şekil 4.23 Alay Köşkü'nün 1960 Yılında Yapılan Rölövesinden - Doğu Cephesi

Şekil 4.24 Alay Köşkü'nün 2.Dönem Restitüsyonu

4.2.8 Yapının Restitüsyonu

Alay Köşkü'nün ortaya konan 1. ve 2. dönem restitüsyonları, yapının oluşum sürecini açıklamaktadır. Yapı, farklı işlevleri barındırmış ve özellikle zemin kata yapılan kat ilaveleri nedeniyle, yapıya ait bulgular kaybolmuştur. Ancak elimizde bulunan belgeler sayesinde Alay Köşk'ünün restitüsyonu yapılabilmektedir.

Yapının 1960 yılında yapılmış olan rölövesi incelenmiş, mevcut durumu ile karşılaştırılmıştır.

Alemdar Caddesi cephesi, hiçbir değişiklik göstermeden günümüze kadar ulaşmıştır. Gülhane Parkı cephesinde ise, 1960 yılında çizilen görünüşe göre; bir çeşme ve şimdilerde yıkılmış olan ara katların 3 adet penceresi bulunur. Yapıya sonradan açıldığı anlaşılan bu açıklıklar, yine o yıllarda kapatılmış ve cephe özgün haline getirilmiştir. Mevcut durumunda bu pencereler zaten yoktur.

Cephede bulunan çeşme ile ilgili olarak, yerinde yapılan incelemelerde herhangi bir ize rastlanmamıştır. Bu nedenle bu tez kapsamında hazırlanan restitüsyon projesinde yer almamaktadır.

Normal katta; o zamanki plana göre ara kata inen merdiven farklı yerdedir. Bugün ise daha farklı bir yerde bulunur. Yapının zemin katla ilişkisinin olmadığı anlaşıldığından, restitüsyon projesinde alt ve üst katı bağlayan merdiven kaldırılmıştır.

Taşıyıcı sistemle ilgili bulgular önceki bölümde yer almıştı. Buna esasen ahşap ana dikmeler korunmuş, sur duvarının karşısında kalan duvar da yapının inşası sırasında yapıldığı anlaşıldığından yerinde bırakılmıştır. Z01 nolu mekanda bulunan ahşap dikme diğer dikmelerle aynı özellikleri taşıdığından yine korunmuştur. Ancak çözülemeyen, bu dikmenin birleştiği duvarın ne zaman yapıldığı ve hangi yüksekliğe kadar devam etmekte olduğudur. Bu konuda kesin bir sonuca varılamamakla birlikte, 1960 yılında yapılan rölövesinde de bulunduğu için, restitüsyon projesinde yer almıştır (Ek 2).

Yapının restorasyonuna ışık tutacak bu çalışmada, 2. dönem restitüsyonu esas alınmıştır.

4.2.9 Koruma ve Restorasyon Önerisi

Topkapı Sarayı Müdürlüğü'ne bağlı olan Alay köşkü'ne, günümüzde herhangi bir işlev yüklenmemiştir. Bunun sıkıntısını yaşayan ve harap olmaya yüz tutmuş yapının öncelikle esaslı bir onarımdan geçmesi gerekmektedir.

Yapının taşıyıcı sisteminde bir problem yaşandığı, zemin katta bulunan çelik putrellere bakıldığında anlaşılmaktadır. Ayrıca duvar köşelerinde görülen çatlaklar da yapıda oluşan

strüktürel sorunu göstermektedir. Yapıdaki bu problemlerin kaynağı, uygulama sırasında yapılacak geniş çaptaki incelemeler doğrultusunda saptanarak, gerekli görüldüğü takdirde statik müdahaleye başvurulmalıdır.

Yapının restitüsyon irdemesinde belirtildiği gibi üst ve alt katların ilişkisi yoktur. Hazırlanan restorasyon projesinde de bu ilişki koparılmıştır. Daha sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapmış olan bu yapının, normal katı sergi salonu olarak düzenlenmiştir.

Park içinde insanların oturup dinlenebileceği fazla mekan bulunmamasında ve dolayısıyla yapının zemin katı'nın park içine ve önündeki havuza açılmasından dolayı bu kata "pastane" işlevi verilmiştir.

Yapılan restitüsyon projesi doğrultusunda, üst katla bağlantısı kesilen ve ara katı kaldırılan zemin katın, pastane olarak bazı mekanlar barındırması gerekmektedir.

Geniş ve yüksek ana mekan, oturma guruplarını barındırmaktadır. Arka köşedeki (rölövesinde Z01 nolu mekan) odanın ahşap dikme yanındaki duvarı kaldırılmış ve bütünlük oluşturulmuştur. Bu açık mekan depolama ve hazırlık için düşünülmüştür.

Giriş bölümünden bir kapıyla ara hole geçilmiş, bu mekanda bölme duvar ile ıslak hacimleri barındıran bölümler oluşturulmuştur. Buradan burç içine geçilmektedir. Burç içinin, ofis amaçlı kullanılması düşünülmüştür.

Bu kattaki döşeme yerinde korunmuş , mevcut taş ayaklar bırakılmıştır. Yapının bu kattaki pencere camları yenilenmelidir.

Normal katta, duvar köşelerindeki strüktürel, çatlaklar giderilmeli, bozulan kalem işleri özgün hali korunarak yenilenmelidir.

Taht salonunun tavanındaki kurşun levhalarla yapılan bezemeler onarılmalı, duvardaki resimlere dokunulmamalıdır.

Bu kattan seyirdim terasına açılan kapı yeri özgündür ve korunmalıdır. Sonradan ilave yapılmış tuvaletler kaldırılarak yapıyla ilişkisi kesilmelidir.

Normal kattaki tüm duvarlarda bulunan panolar kaldırılmalı ve yapı özgün haline getirilmelidir.

Yukarıda yapılması önerilen konular, Alay Köşkü'nün hazırlanan restorasyon projelerinden incelenebilir (Ek 3).

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Padişahlar, sefere çıkan Osmanlı ordusunun düzenlediği alayı izlemek için, aynı zamanda saray törenlerinde ve yabancı konukların kabullerinde de Alay Köşkü'nü kullanırlardı.

Sonrasında farklı işlevler yüklenen köşk, yakın zamanda Topkapı Sarayı Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Yapı günümüze gelinceye kadar bazı müdahaleler görmüştür,

Yapı 1960 yılında geçirdiği esaslı onarım sonrasında, bugünkü halini almış, 1990 yılında Kültür ve Sanat Varlıkları Koruma ve Tanıtma Vakfı'na tahsis edildiği zaman ise basit onarımlar görmüştür.

2003 yılında parkta yapılan restorasyon çalışmaları dahilinde, yapının bahçe cephesi, 2004 yılında ise; yapının Alemdar Caddesi'ne bakan mermer levhalarla kaplı dış cephesi temizlenmiştir.

Alay Köşkü'nün mermer lavhalarla kaplı dış cephesi günümüze kadar aynı haliyle gelmeyi başarmıştır. Yapının normal kat plan şemasında, geri alınamayacak herhangi bir değişiklik yoktur. Yalnızca oluşturulan merdiven fark yaratmaktadır. Zemin katta ise dönem dönem yapılan ara katlar, yapı için sorun oluşturmuştur.

Günümüzde herhangi bir işlev yüklenmemiş olan yapı, harap olmak üzeredir. Bu çalışma kapsamındaki restorasyon projesinde; üst alt katların birbirleriyle bağlantısı kesilmiş, yapının canlandırılması için zemin kata pastane işlevi verilmiştir. Üst kat ise; öncesinde de aynı işlevi yaşattığı bilinen, Sergi Salonu olarak düzenlenmiştir.

KAYNAKLAR

- Arseven, C.E., Türk Sanatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, tarih yok.
- Aslanapa, O., Osmanlı Devri Mimarisi: Orhan Gazi'den Başlayarak Sonuna Kadar Padişahlara Göre Gelişmesi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1986.
- Ayverdi, E.H., İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü Yayını, No:72, İstanbul, 1976.
- Cezar, M., Osmanlı Başkenti İstanbul, Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayını, İstanbul, 2002.
- Eldem, S.H.; Akozan, F., Topkapı Sarayı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul, 1982.
- Eldem, S.H., Köşkler ve Kasırlar I, DGSA Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü Yayını, Yayın no:43, İstanbul, tarih yok.
- Eldem, S.H., Köşkler ve Kasırlar II, DGSA Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü Yayını, Yayın no:43, İstanbul, tarih yok.
- Emler, S., "Topkapı Sarayı Restorasyon Çalışmaları", *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri I*, DGSA Türk Sanatı Enstitüsü Yayınları:1, İstanbul, 1963, s.211-312.
- Erdoğan, M., "Osmanlı Devrinde İstanbul Bahçeleri", *Vakıflar Dergisi*, sayı.IV, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara, 1958, s.149-155.
- Evyapan, G., Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Yayınları, Ankara, 1972.
- Eyice, S., "Alay Köşkü", *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 1, İstanbul, 1994, s.177.
- Eyice, S., "İstanbul'da İlk Telgraphâne-î Âmire'nin Projesi (1855)", *İstanbul Üniversitesi Edb. Fak. Tarih Dergisi*, sayı: 34, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1984, s.61-69.
- Freely, J., Türkiye Uygurluklar Rehberi, Çev: T. Birkan, G. Koca, A. Biçen, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.
- Galland, Antoine, Antoine Galland İstanbul'a Ait Günlük Hatıralar (1672-1673), şerhlerle yayımlayan: Charles Schefer, çev:Nahid Sırrı Örik, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları II.Dizi, Ankara, 1987.
- Gyllius (Gilles), P., İstanbul'un Tarihi Eserleri, çev:Erendiz Özbayoğlu, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1997.
- İnciyan, P.G., 18. Asırda İstanbul, çev.H.D. Andreasyan, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul Enstitüsü Yayınları, yayın no:43, İstanbul, 1976 (2.Baskı)
- Kuban, D., İstanbul Bir Kent Tarihi: Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul, çev.Zeynep Rona, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 1996, s.1-39.
- Kuban, D., "Topkapı Sarayı", *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 7, İstanbul, 1994, s.280-291.
- Mayer, R., Byzantion, Konstantinopolis, İstanbul. Eine genetische Stadtgeographie (Denkschriften, 71. Band, Akademie der Wissenschaften, 3. Abhandlung) Wien 1943 (+ A.M. Schneider, GGA 206, 1994, S.346-355.
- Müler- Wiener, Wolfgang., İstanbul'un Tarihsel Topografyası: 17.Yüzyıl Başlarına Kadar Bizantion- Konstantinopolis- İstanbul, çev.Ülker Sayın, Yapı Kredi Yayınları, Toplumsal

Tarih Araştırmaları Dizisi, sayı 7, İstanbul, 1998, s.17-39, 494-506.

Orgun, Z., “Alay Köşkü”, *Arkitekt*, No: 309, İstanbul, 1962, s.153-162.

Tezcan, H., Topkapı Sarayı ve Çevresinin Bizans Devri Arkeolojisi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul, 1989.

Yaltrık, F., “Gülhane Parkı”, *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 3, İstanbul, 1994, s.439.

Yaltrık, F., “Topkapı Sarayı Bahçesi”, *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 7, İstanbul, 1994, s.291.

Yaltrık, F., “Topkapı Sarayı”, *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 7, İstanbul, 1994, s.280-290.

Yazar Adı Yok, “Sarayburnu”, *DBİA*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, cilt 6, İstanbul, 1994, s.460-461.

Yazar Adı Yok, Topkapı Sarayı Müzesi Rehberi, Devlet Matbaası, İstanbul, 1933, s.21.

Yazar Adı Yok, “Gülhane”, *Meydan Larousse*, cilt 12, s.215-218.

Yazar Adı Yok, “Eski Metinlere Göre Topkapı Sarayı Abdürrahman Şeref Beyin Topkapı Sarayı Hümayünü Adlı Makalesi”, *Vakıflar Dergisi*, sayı.IV, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı, Ankara, 1958, s.7-25.

EKLER

Ek 1	Alay K Rvesi
Pafta 1.38	Vaziyet Planı
Pafta 2.38	Zemin Kat Planı
Pafta 3.38	Ara Kat Planı
Pafta 4.38	Normal Kat Planı
Pafta 5.38	 Planı
Pafta 6.38	Normal Kat Tavan Planı
Pafta 7.38	A-A Kesiti
Pafta 8.38	B-B Kesiti
Pafta 9.38	Batı Cephesi
Pafta 10.38	Doğu Cephesi
Pafta 11.38	Kuzey – Doğu Cephesi
Pafta 12.38	P1 Detayı
Pafta 13.38	P1 Parmaklık Detayı
Pafta 14.38	P2 Detayı
Pafta 15.38	P3/P4 Detayı
Pafta 16.38	Ahşap Pilastr Detayı
Pafta 17.38	P5 Detayı
Pafta 18.38	P6 Detayı
Pafta 19.38	K1 (Normal Kat Giriş Kapısı) Detayı
Pafta 20.38	K2 Detayı
Pafta 21.38	K3 Detayı
Pafta 22.38	K7 (Zemin Kat Giriş Kapısı) Detayı

İLİ	İSTANBUL
İLÇESİ	EMİNÖNÜ
PAFTA	2-3
ADA	2
PARSEL	88

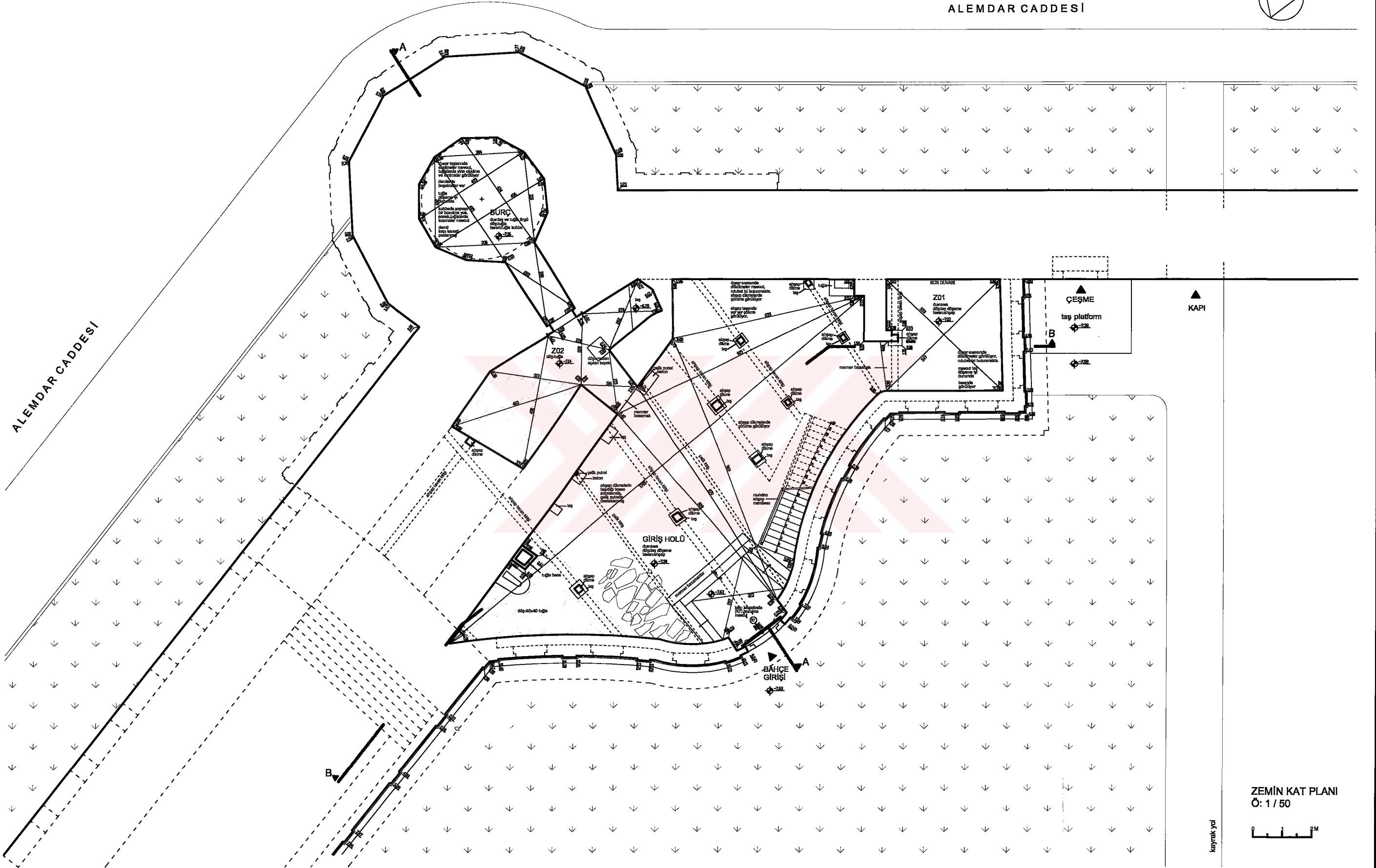
VAZİYET PLANI
Ö: 1 / 1000

Şekil 4.25 Alay Köşkü Rölövesi (Vaziyet Planı)

ALEMDAR CADESİ

ALEMDAR CADESİ

ZEMİN KAT PLANI
Ö: 1 / 50

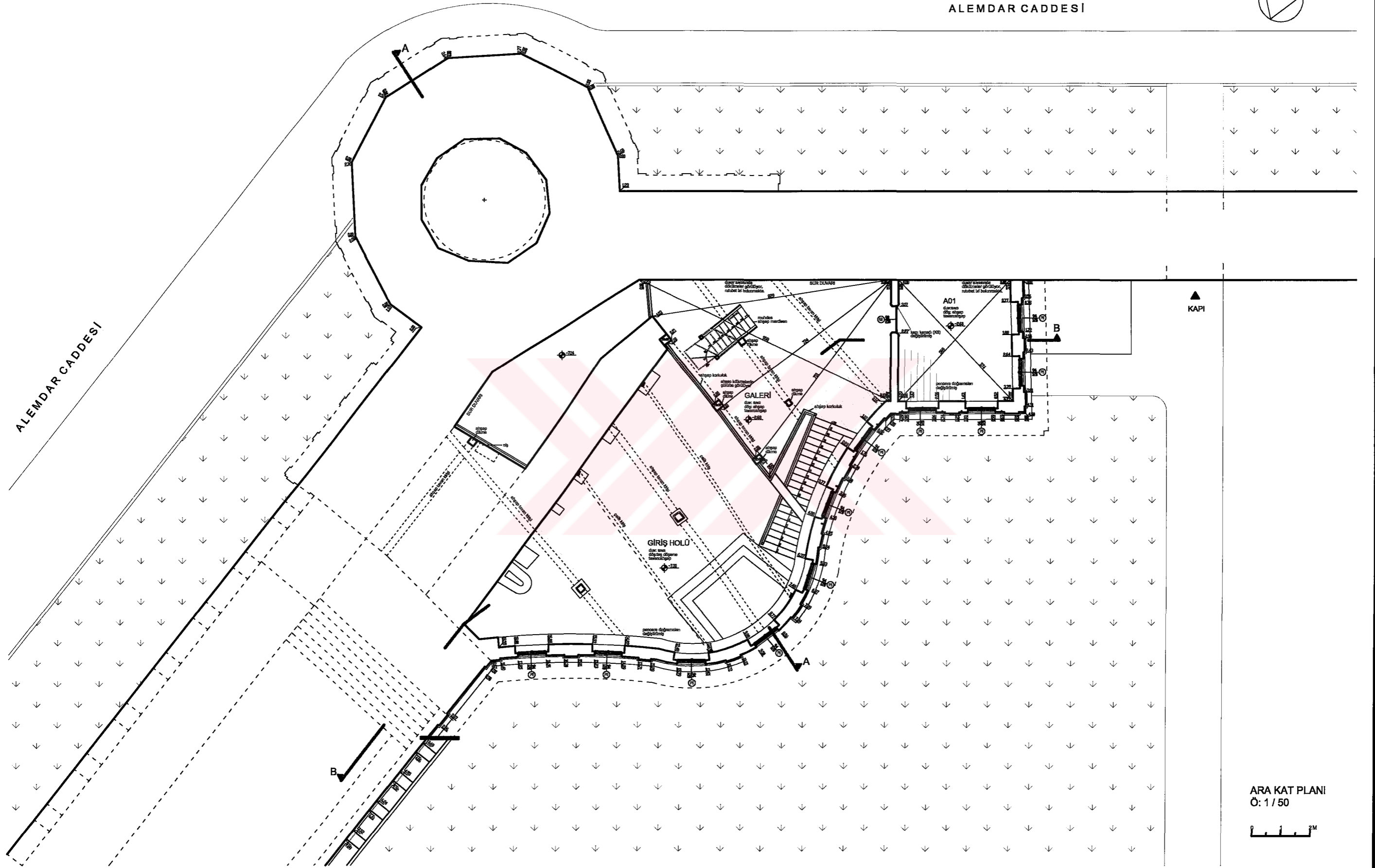
kaynak yol

Şekil 4.26 Alay Köşkü Rölövesi (Zemin Kat Planı)

ALEMDAR CADESİ

ALEMDAR CADESİ

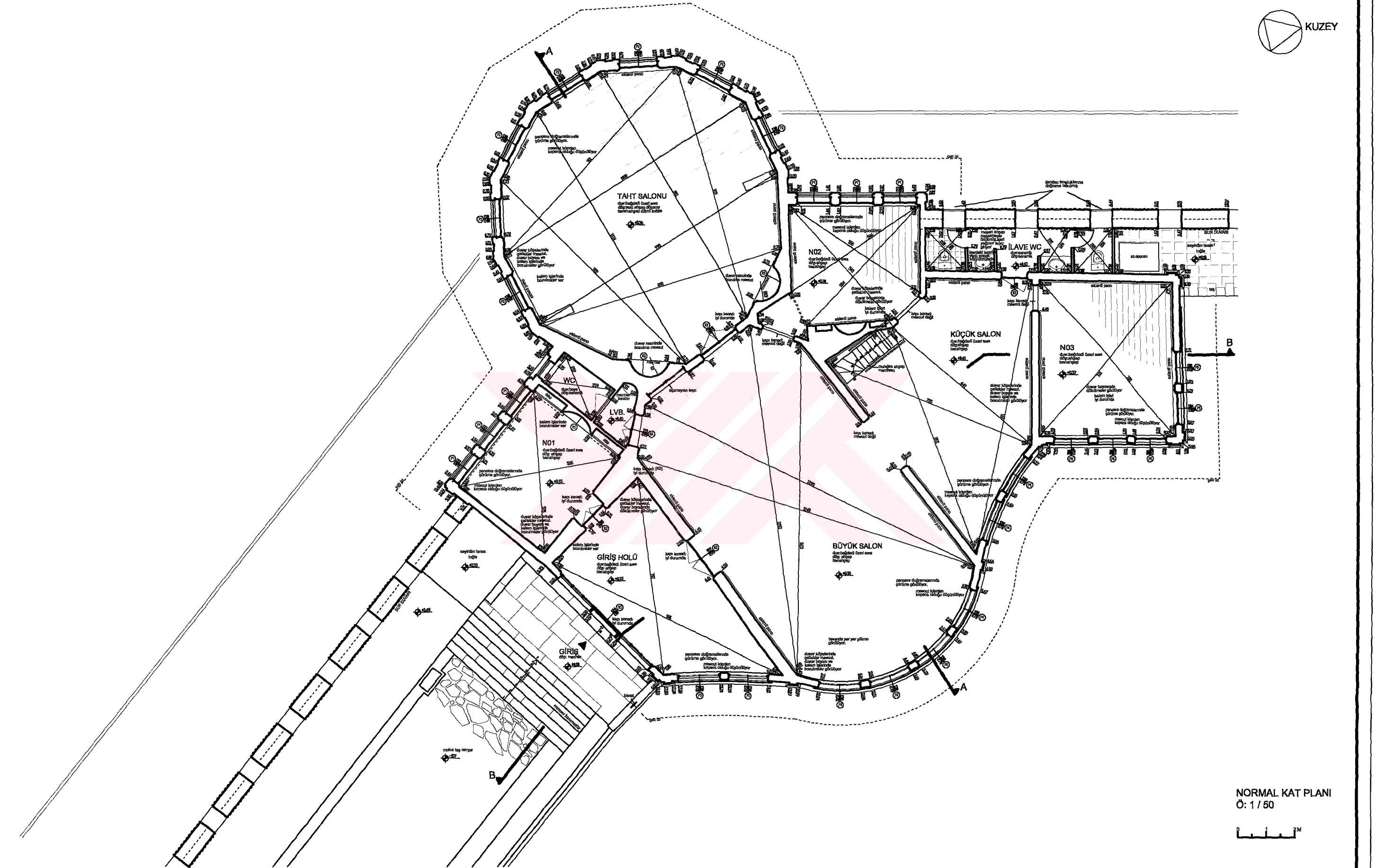

KAPI

ARA KAT PLANI
Ö: 1 / 50

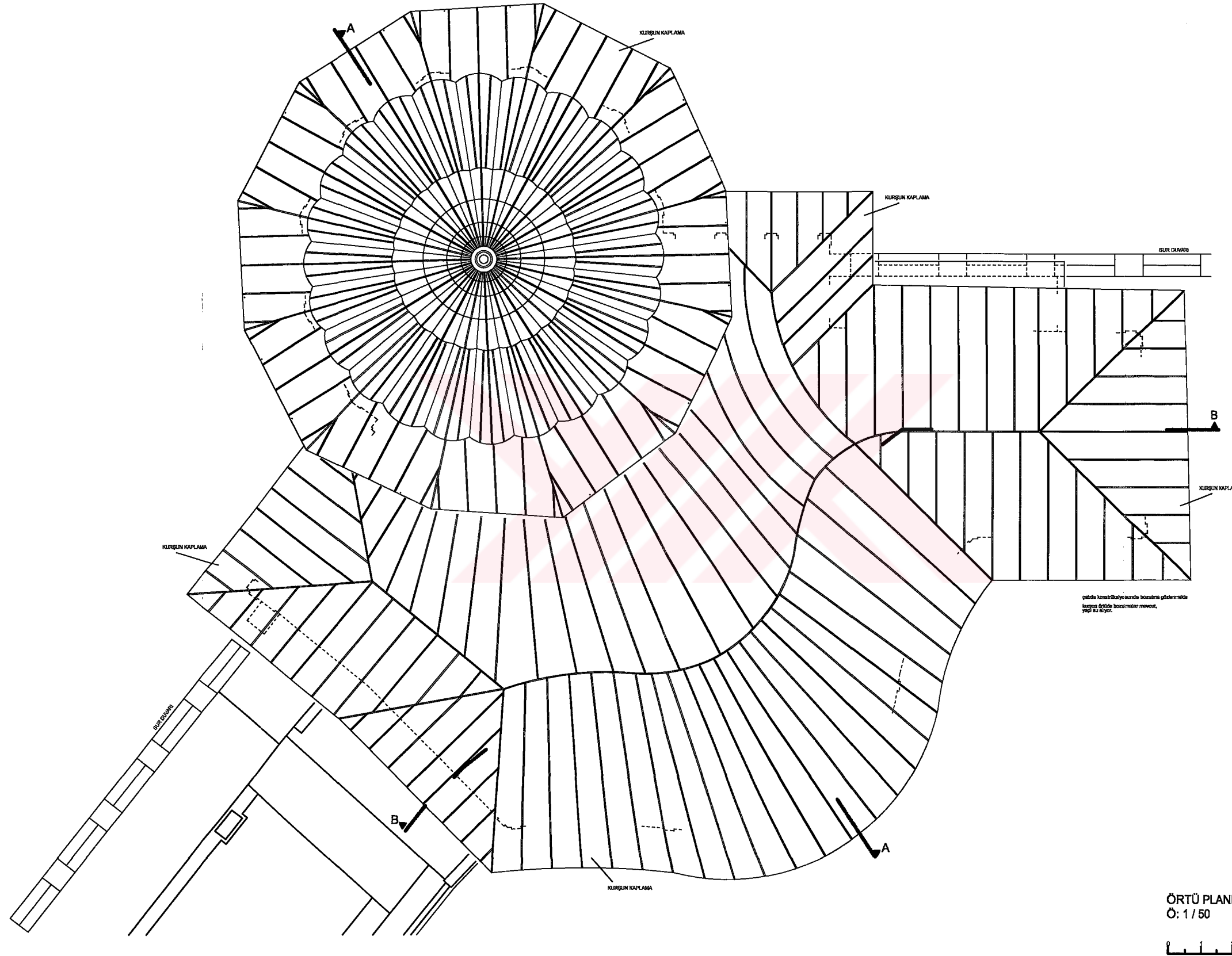
Şekil 4.27 Alay Köşkü Rölövesi (Ara Kat Planı)

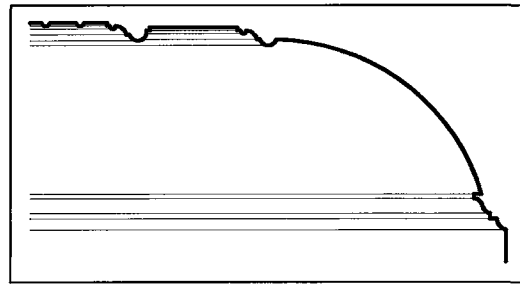
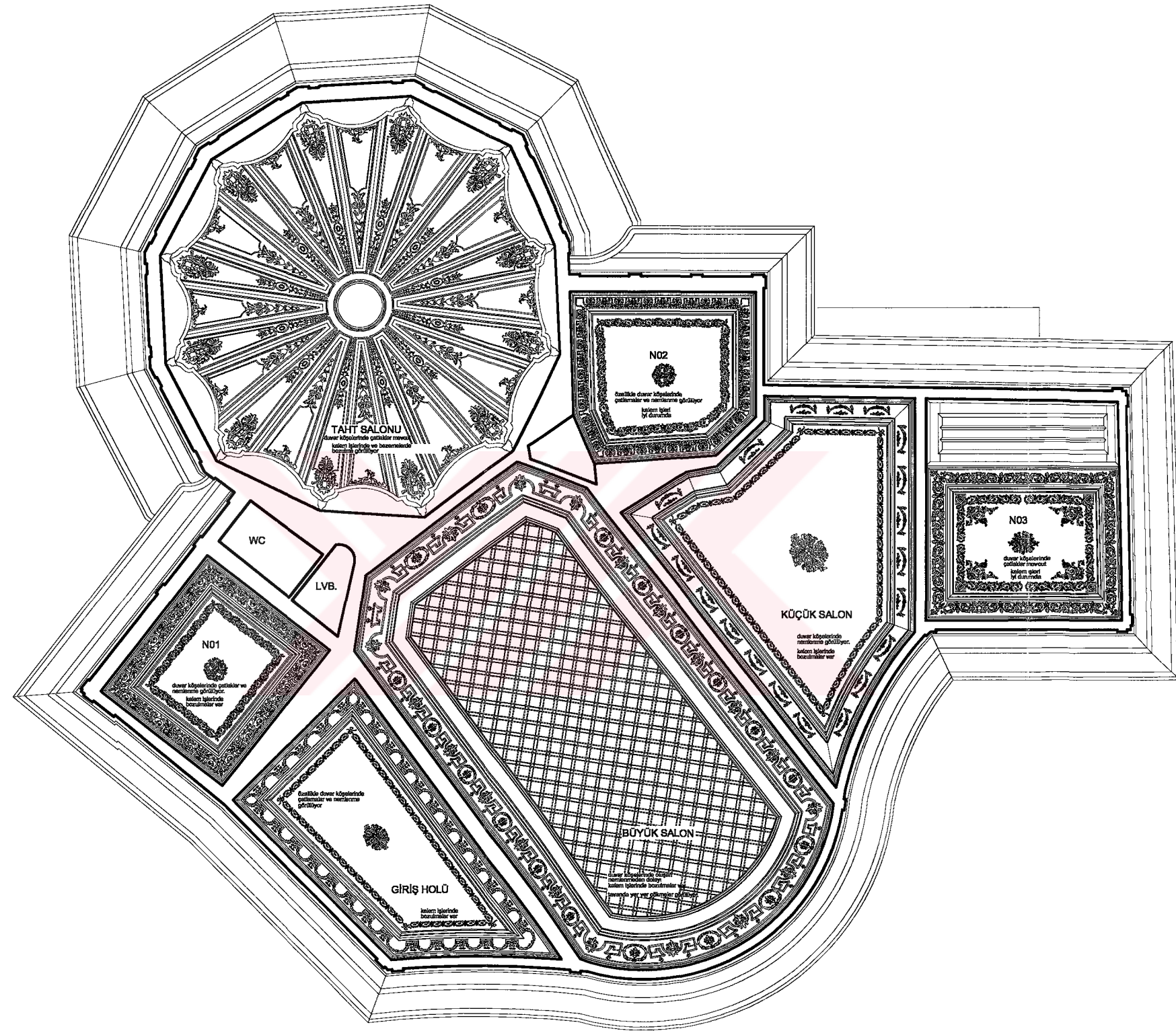
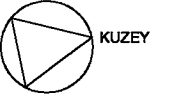
NORMAL KAT PLANI
Ö: 1 / 50

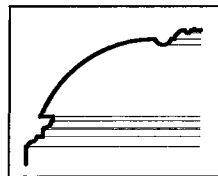
Şekil 4.28 Alay Köşkü Rölövesi (Normal Kat Planı)

Şekil 4.29 Alay Köşkü Rölövesi (Örtü Planı)

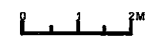

BÜYÜK SALON KOLTUK SİLMESİ
Ö: 1 / 50

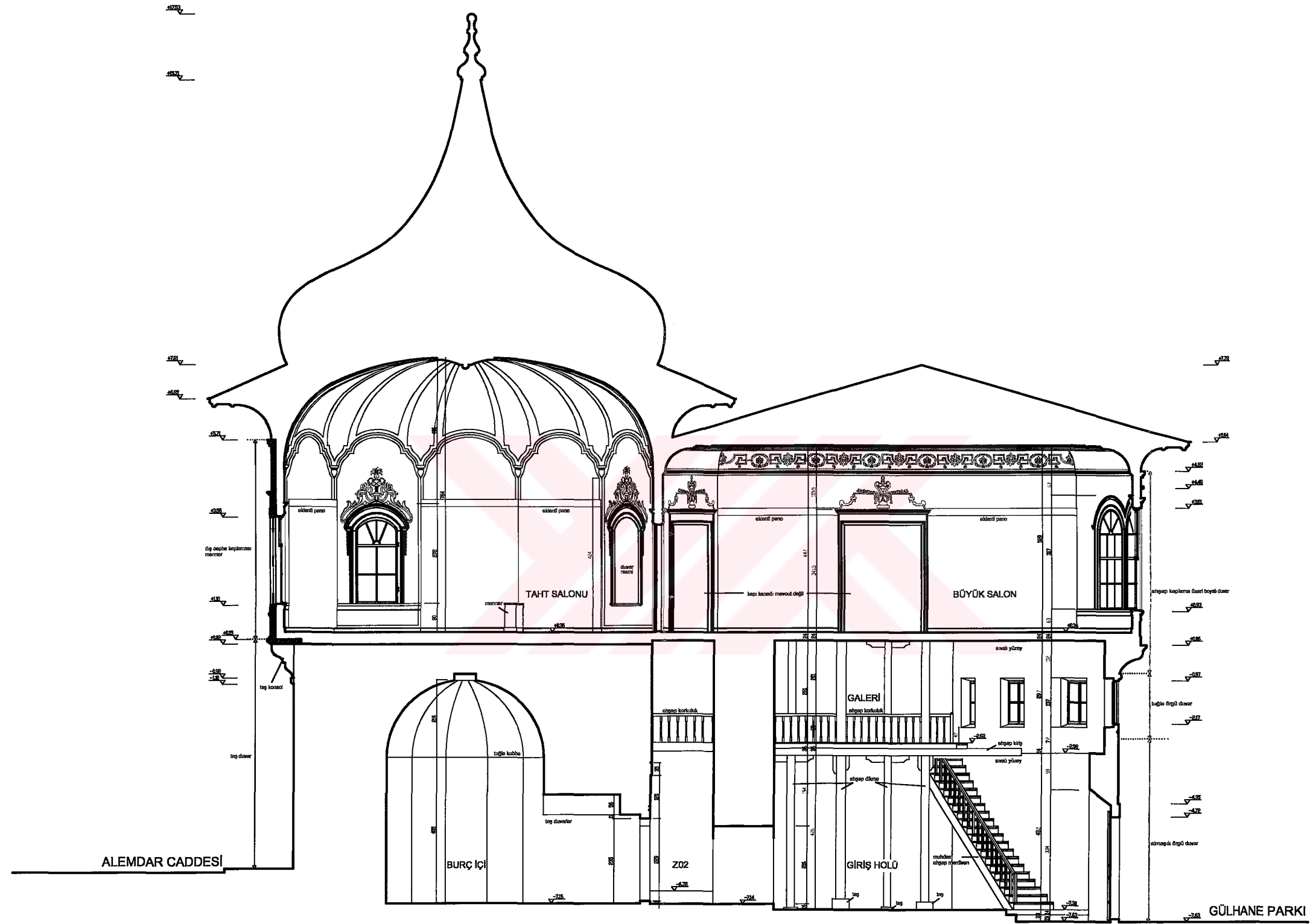

DİĞER ODALARIN KOLTUK SİLMESİ
Ö: 1 / 50

NORMAL KAT TAVAN PLANI
Ö: 1 / 50

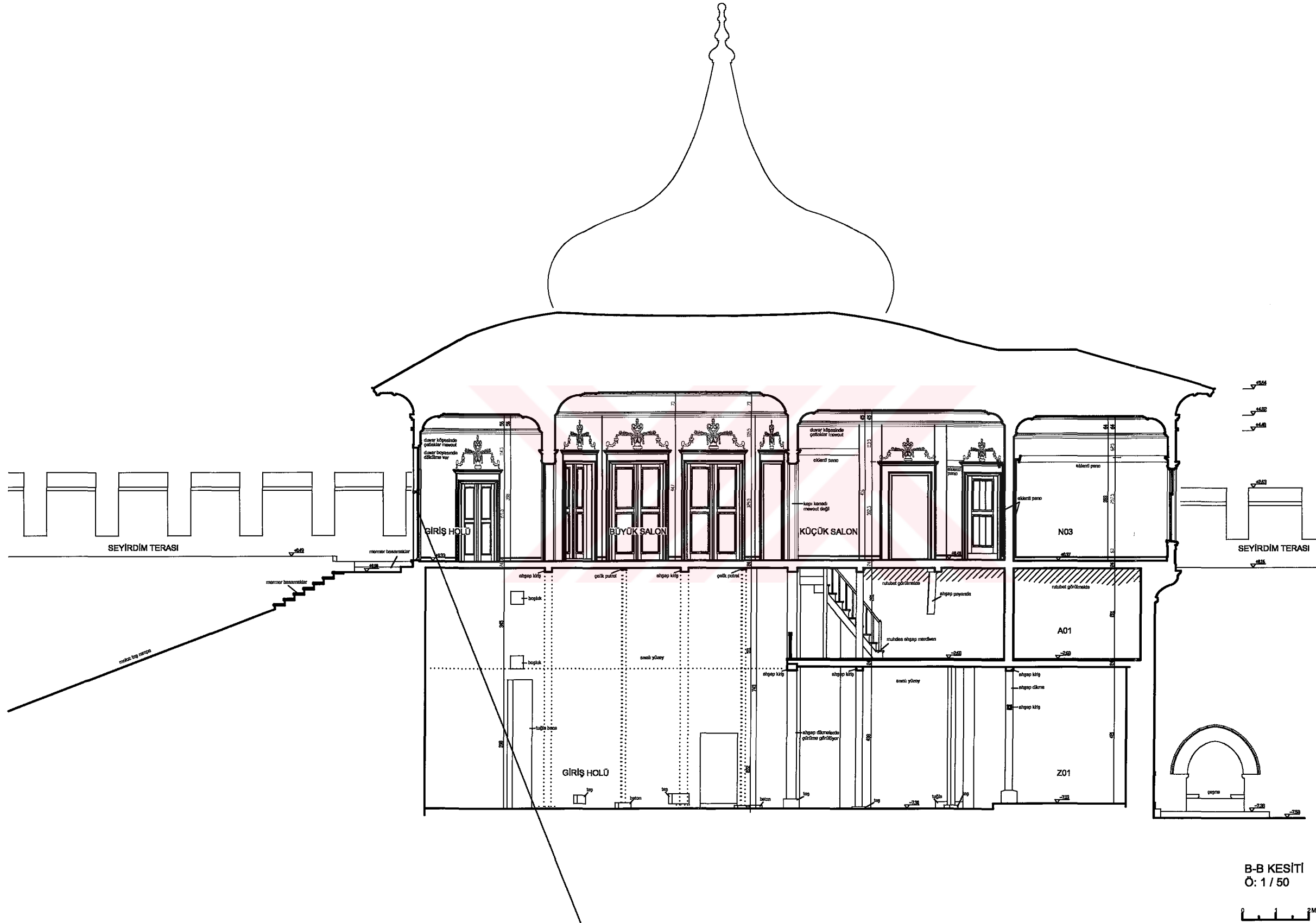
Şekil 4.30 Alay Köşkü Rölövesi (Normal Kat Tavan Planı)

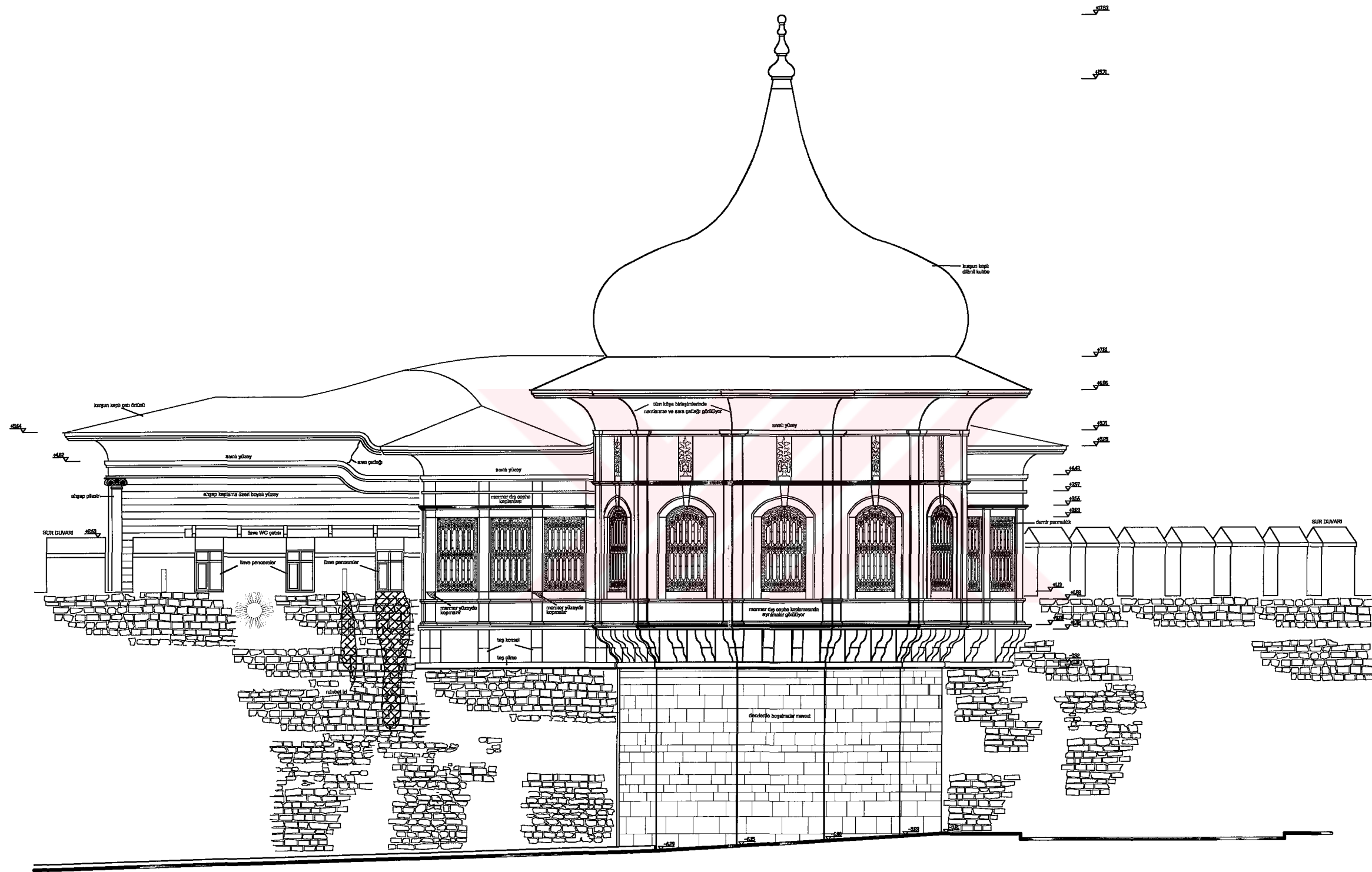
A-A KESİTİ
Ö: 1 / 50

Şekil 4.31 Alay Köşkü Rölövesi (A - A Kesiti)

Şekil 4.32 Alay Köşkü Rölövesi (B - B Kesiti)

BATI CEPHESİ
Ö: 1/50

Şekil 4.33 Alay Köşkü Rölövesi (Batı Cephesi)

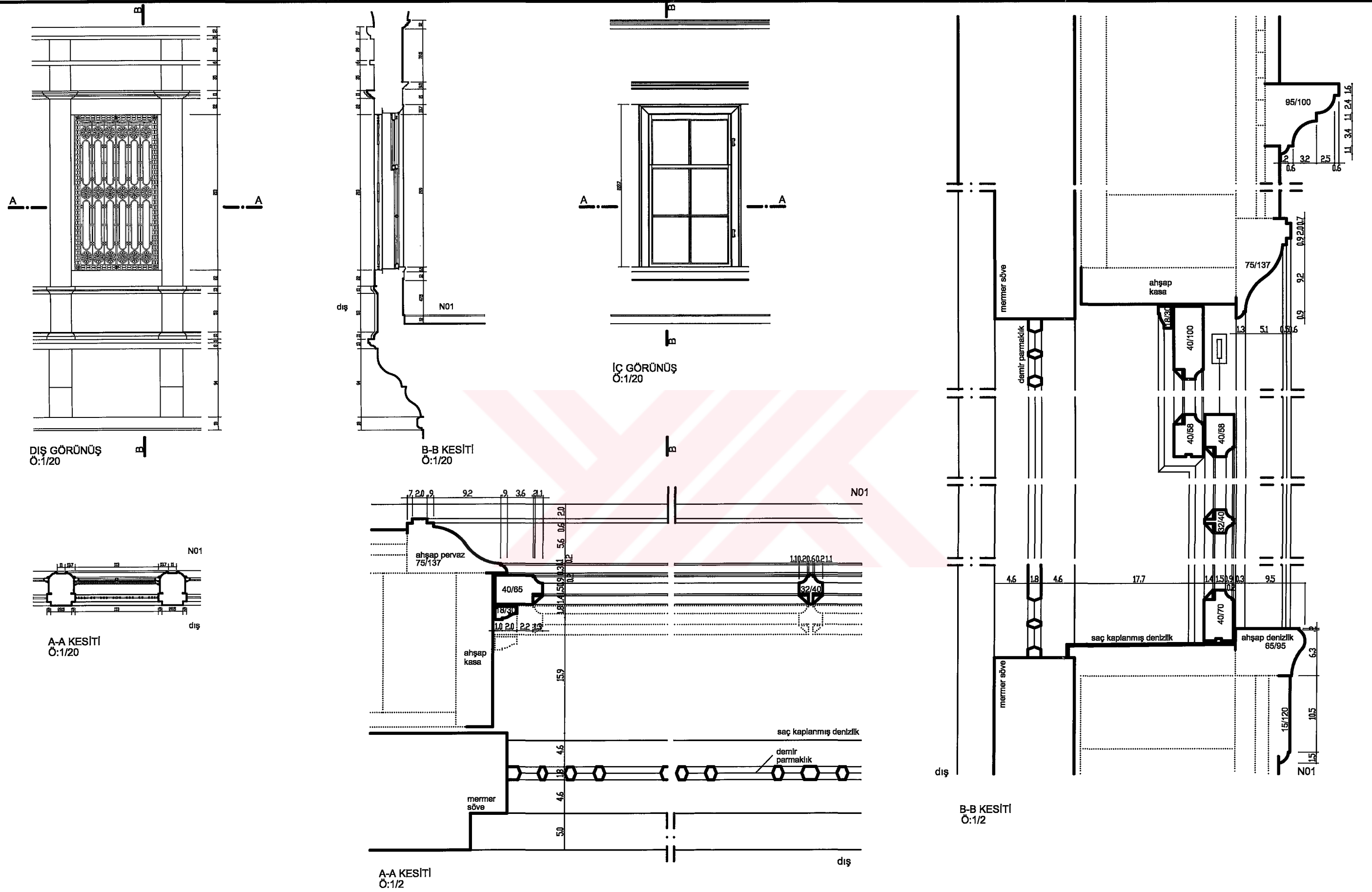

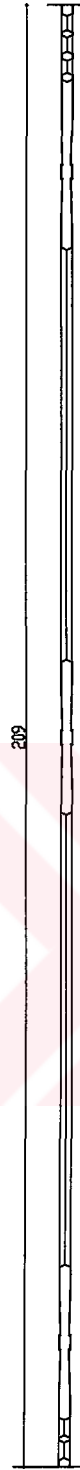
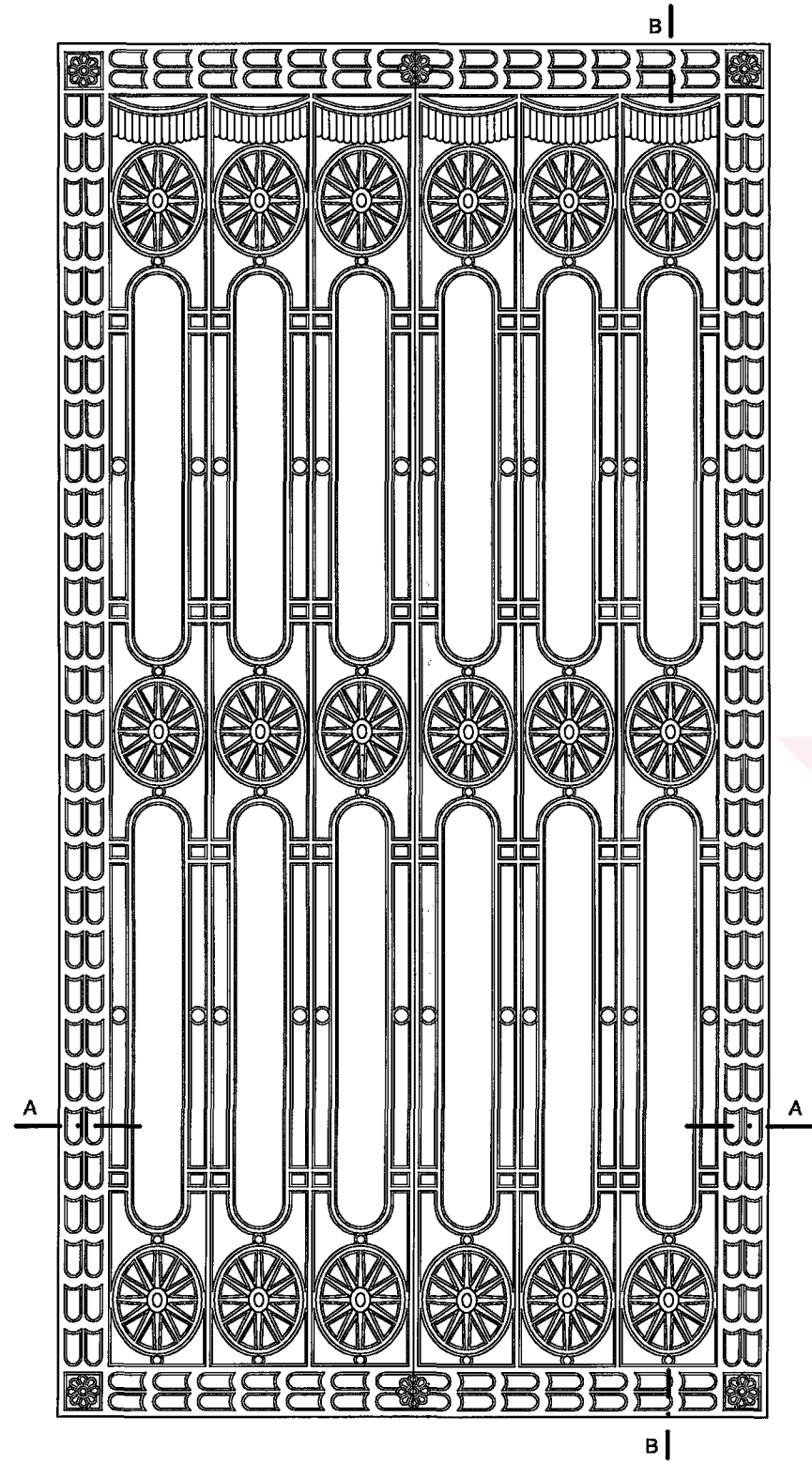
KUZEY-DOĞU CEPHESİ
Ö: 1 / 50

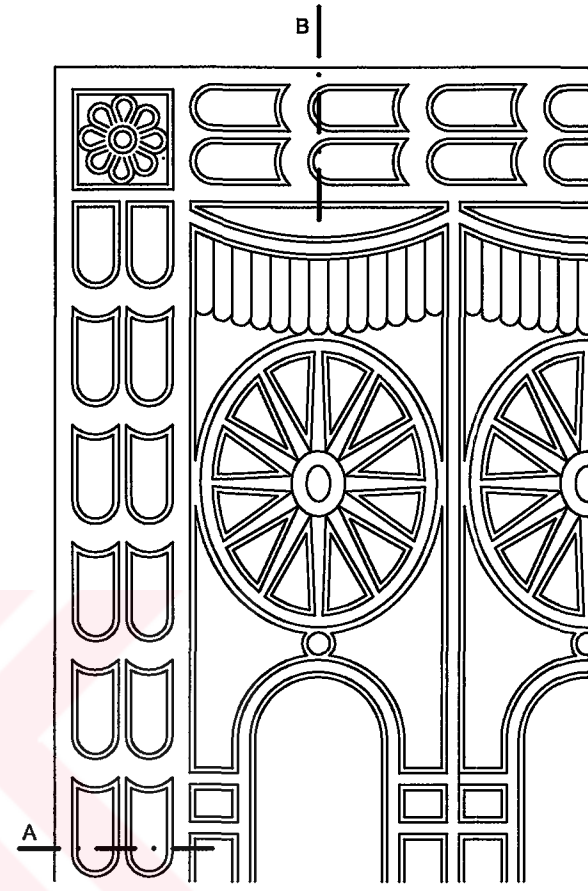
Şekil 4.35 Alay Köşkü Rölövesi (Kuzey - Doğu Cephesi)

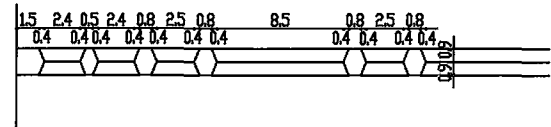
Şekil 4.36 Alay Köşkü Rolövesi (P1 Detayı)

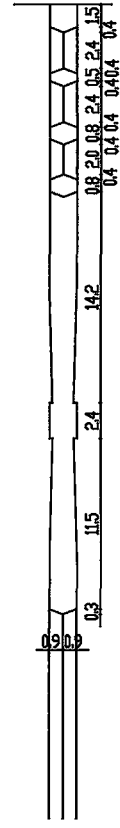
B-B KESİTİ
Ö:1/5

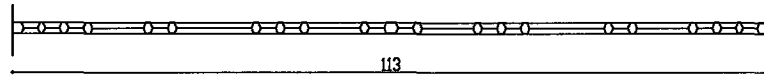
GÖRÜNÜŞ
Ö:1/2

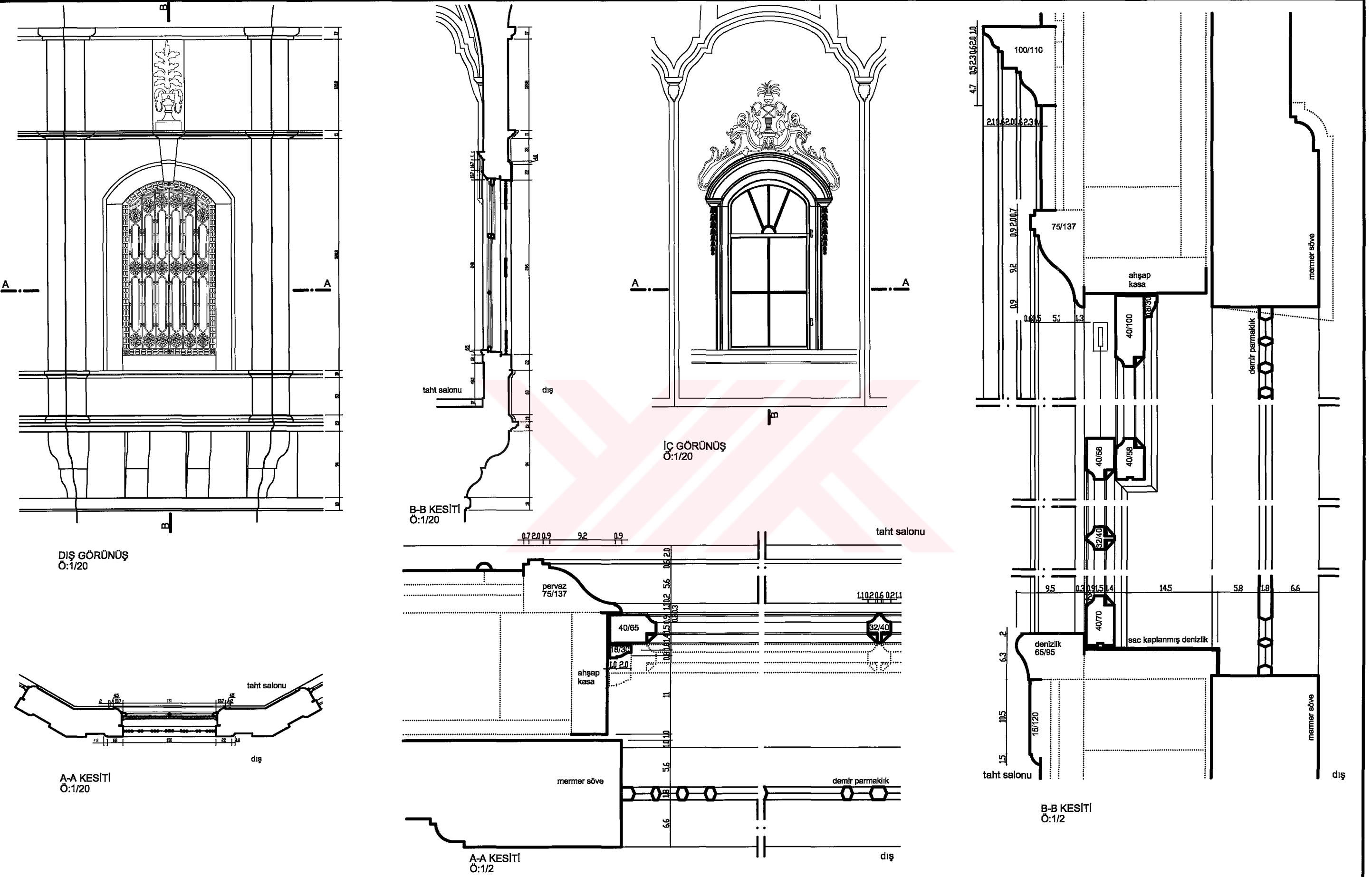
A-A KESİTİ
Ö:1/2

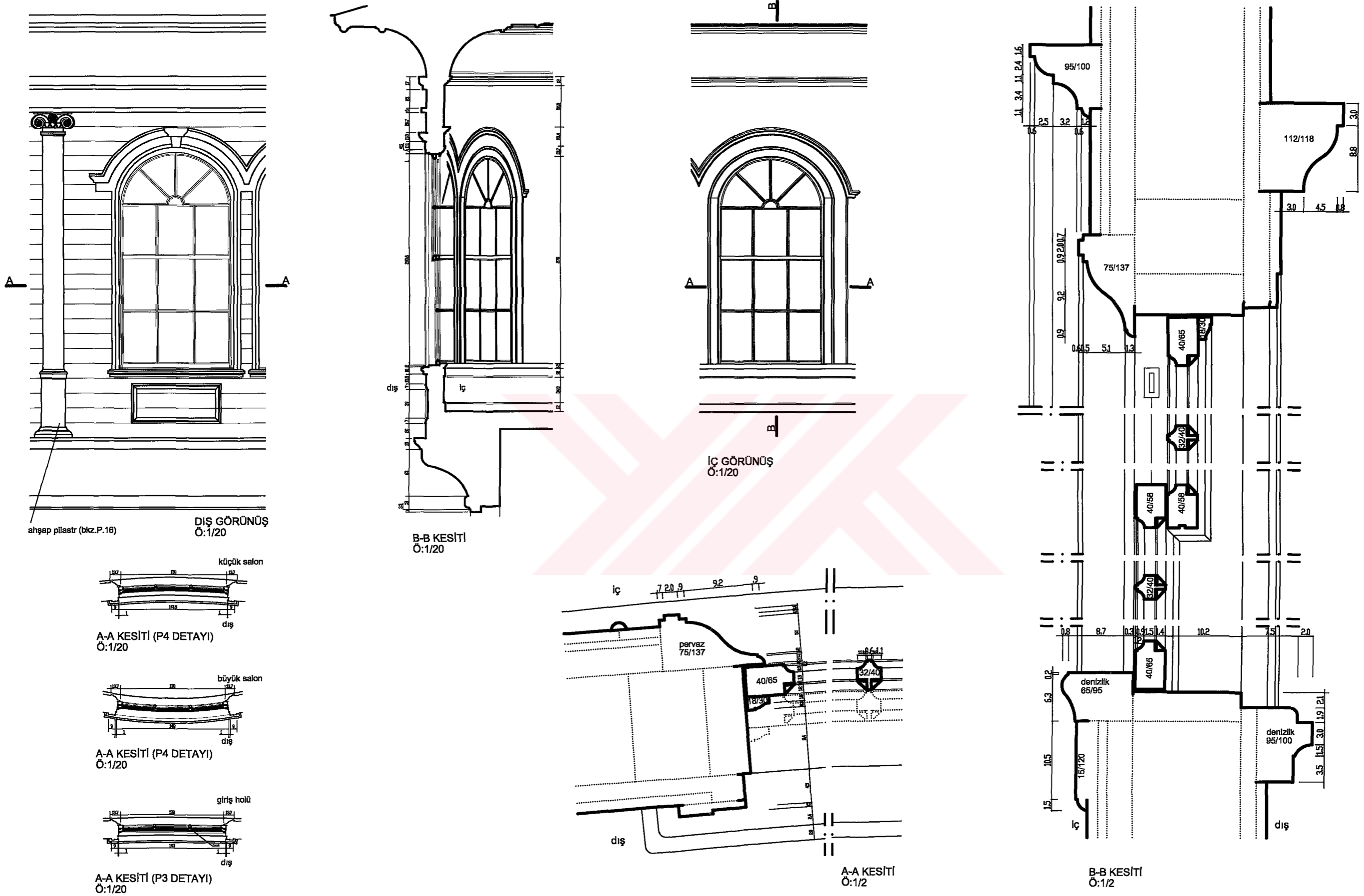
B-B KESİTİ
Ö:1/2

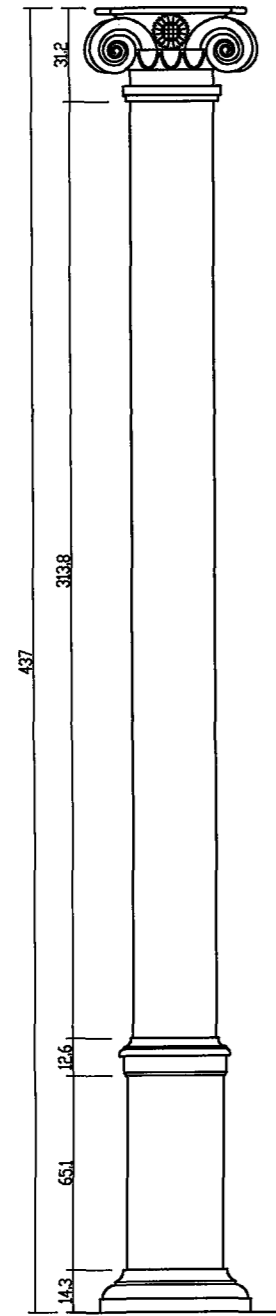
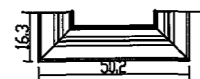
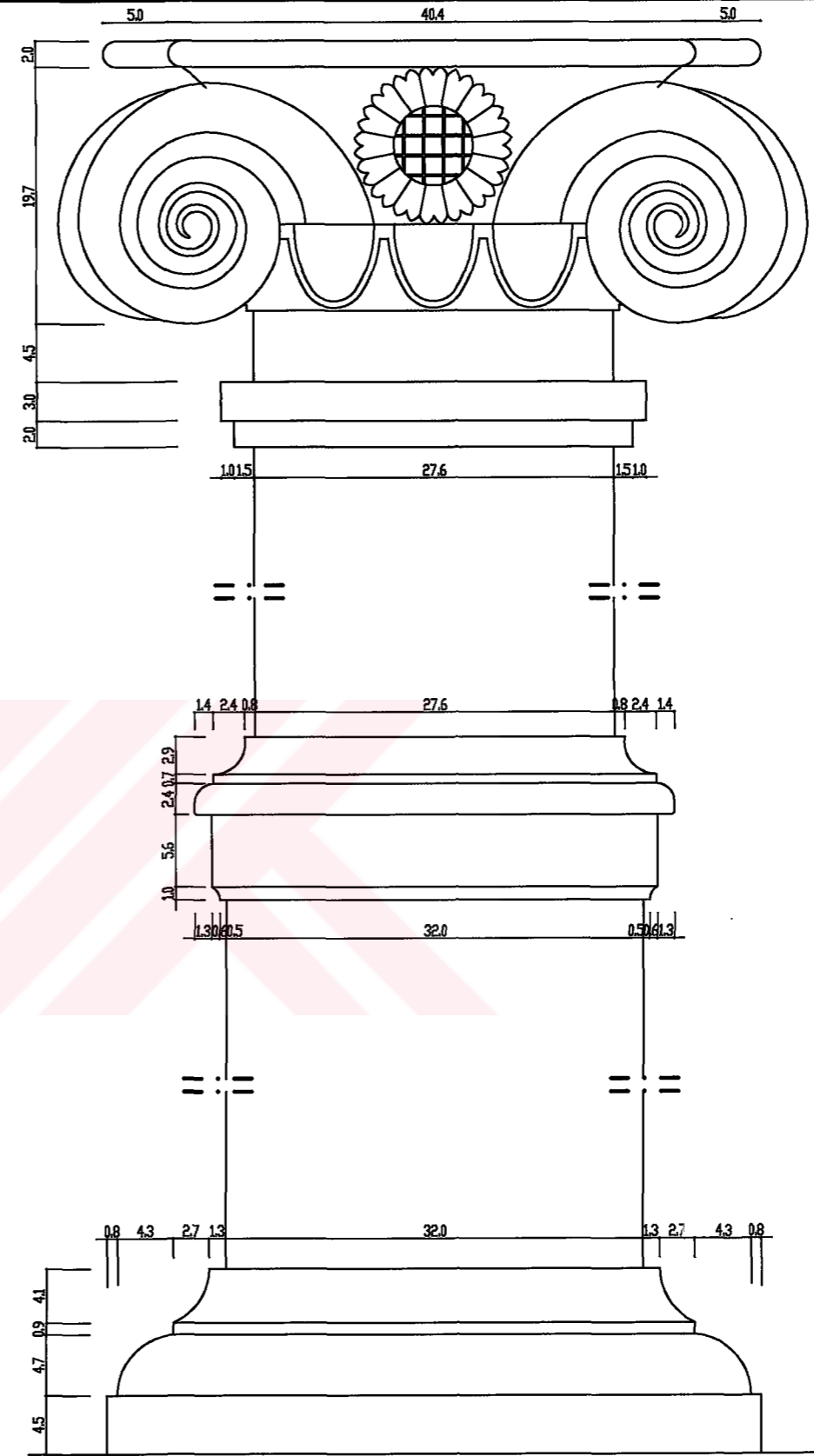
A-A KESİTİ
Ö:1/5

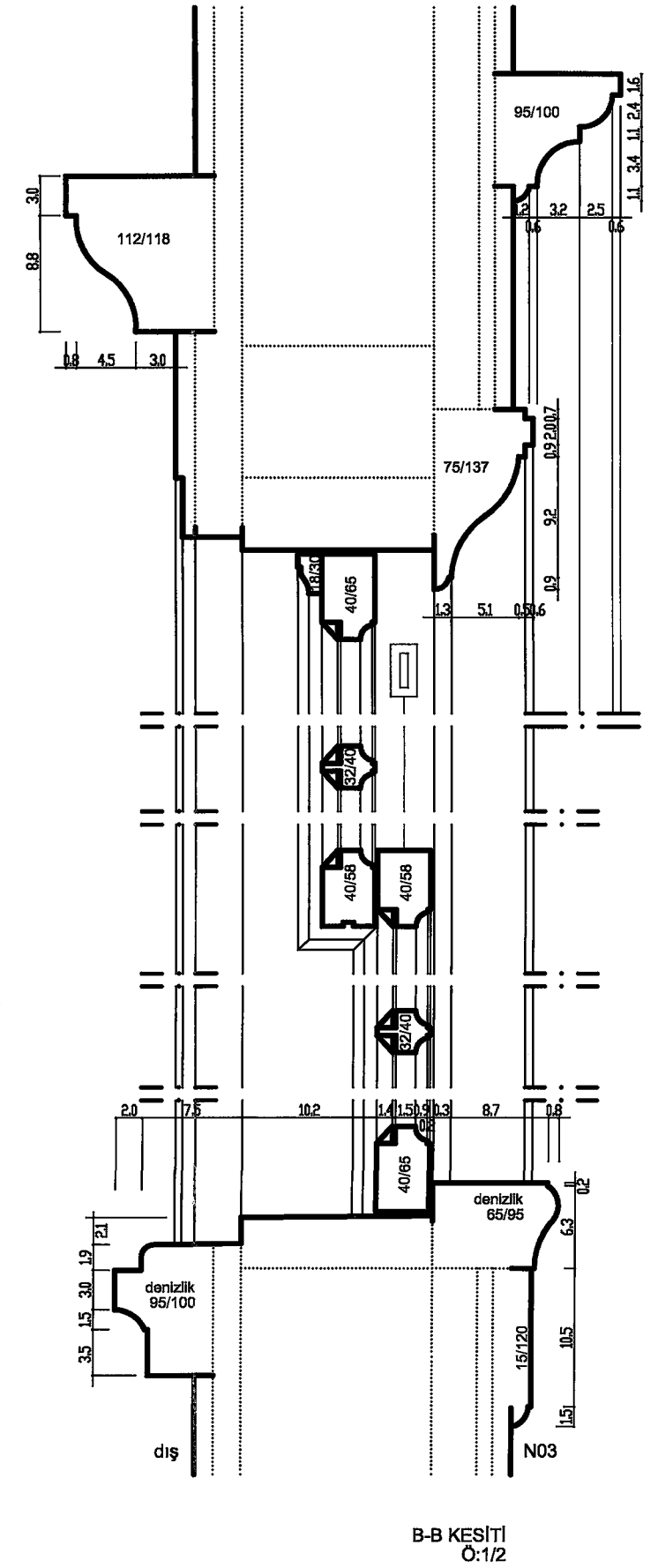
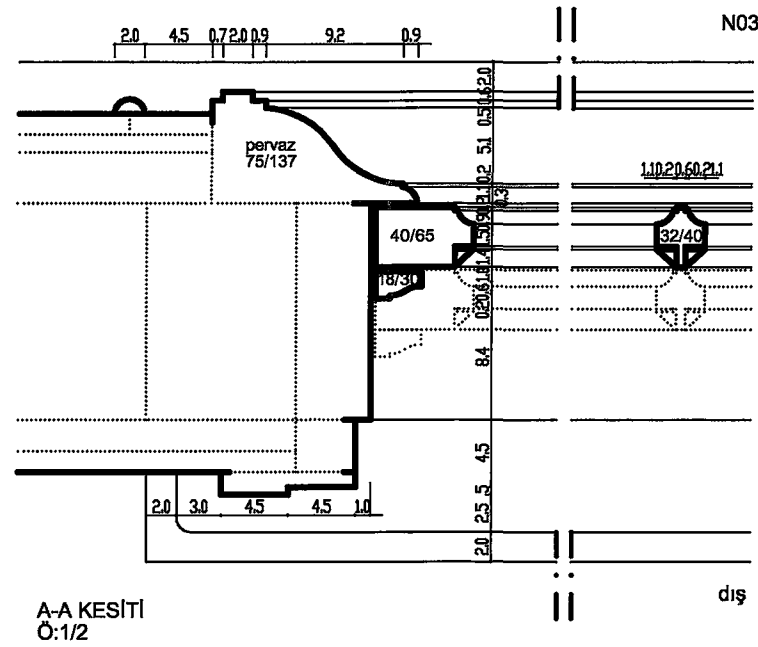
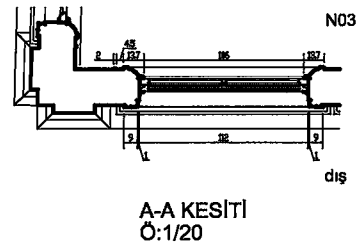
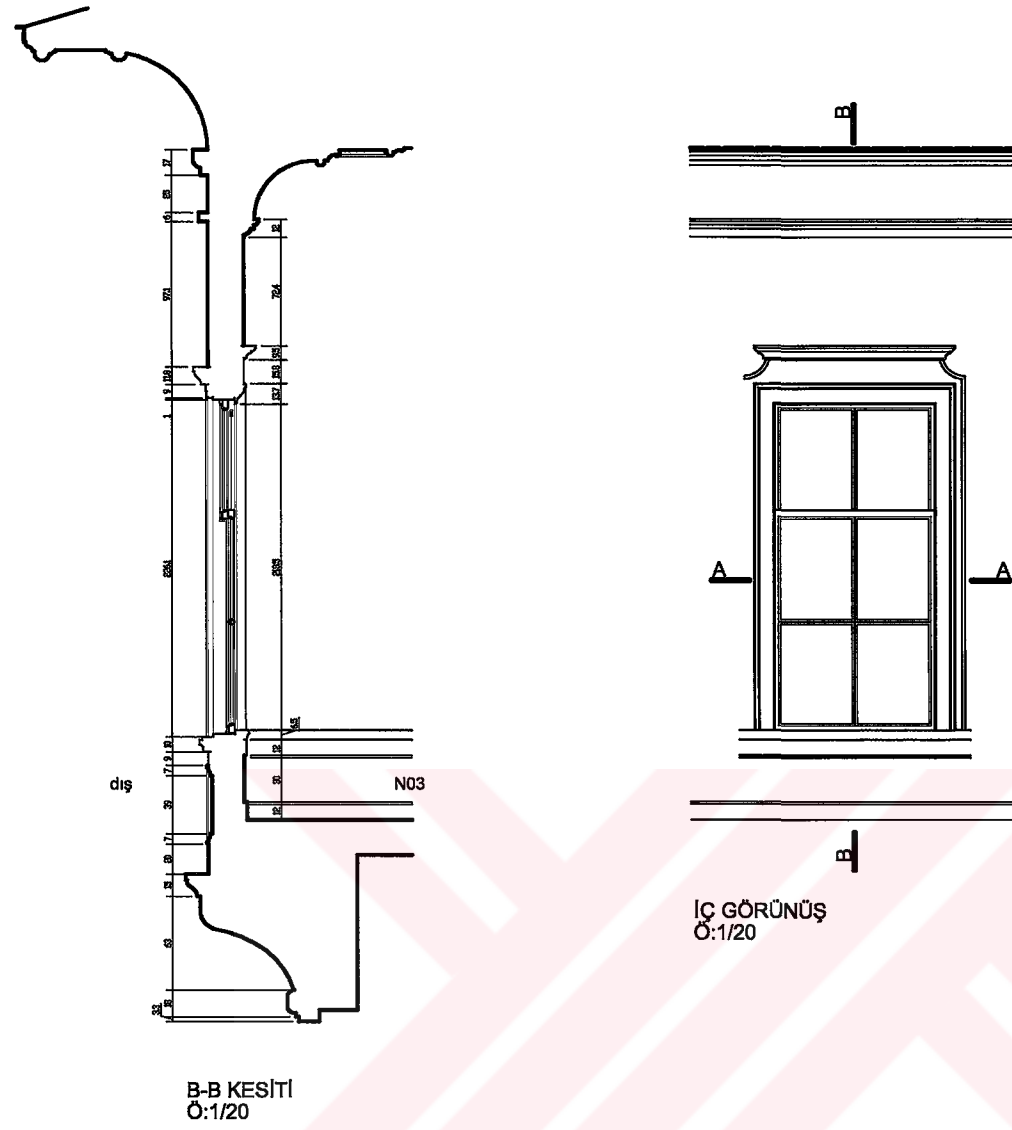
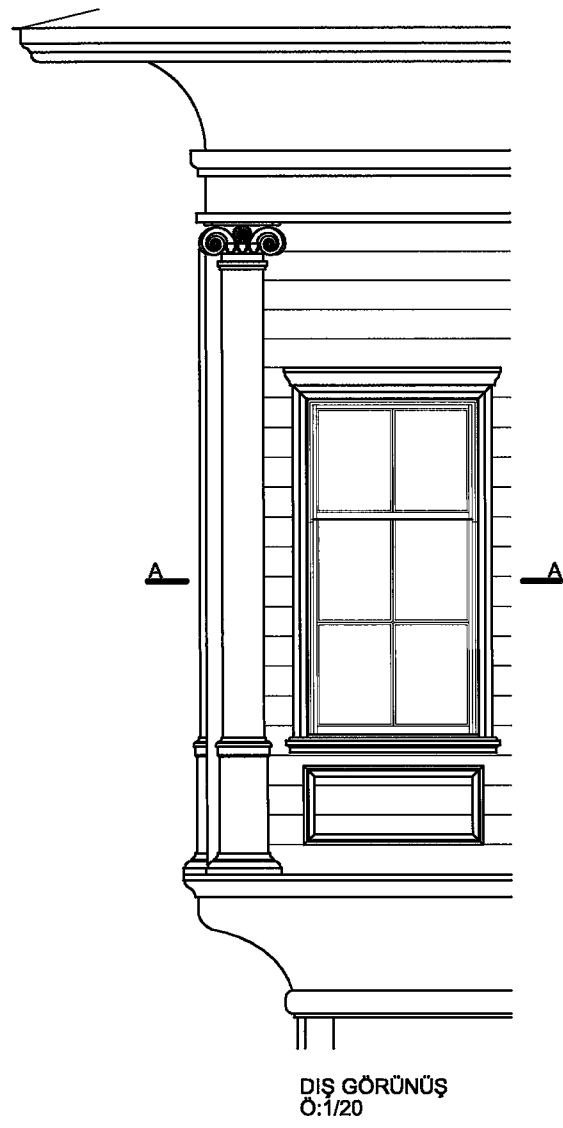

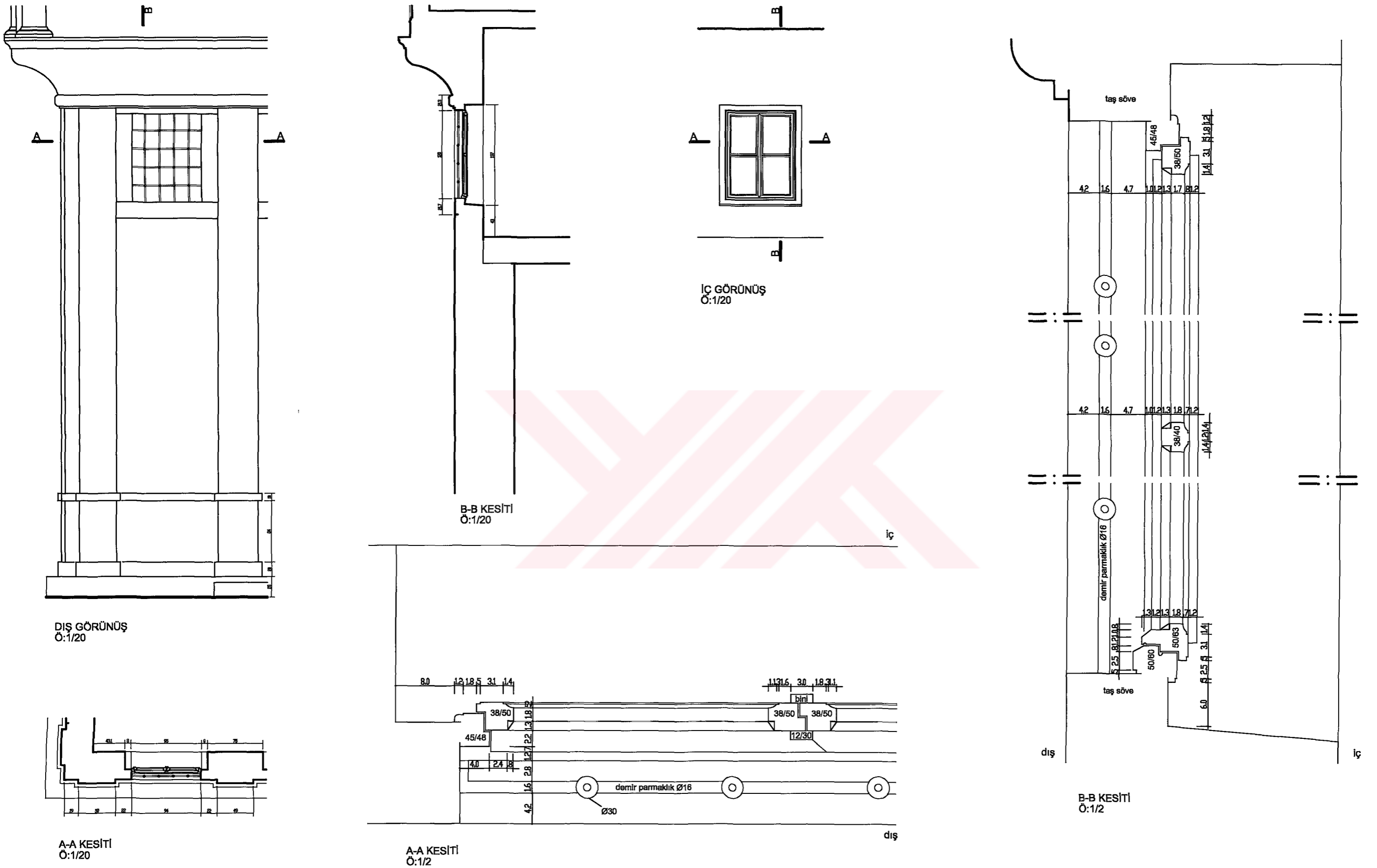
Şekil 4.38 Alay Köşkü Rölövesi (P2 Detayı)

Şekil 4.39 Alay Köşkü Rölövesi (P3/P4 Detayı)

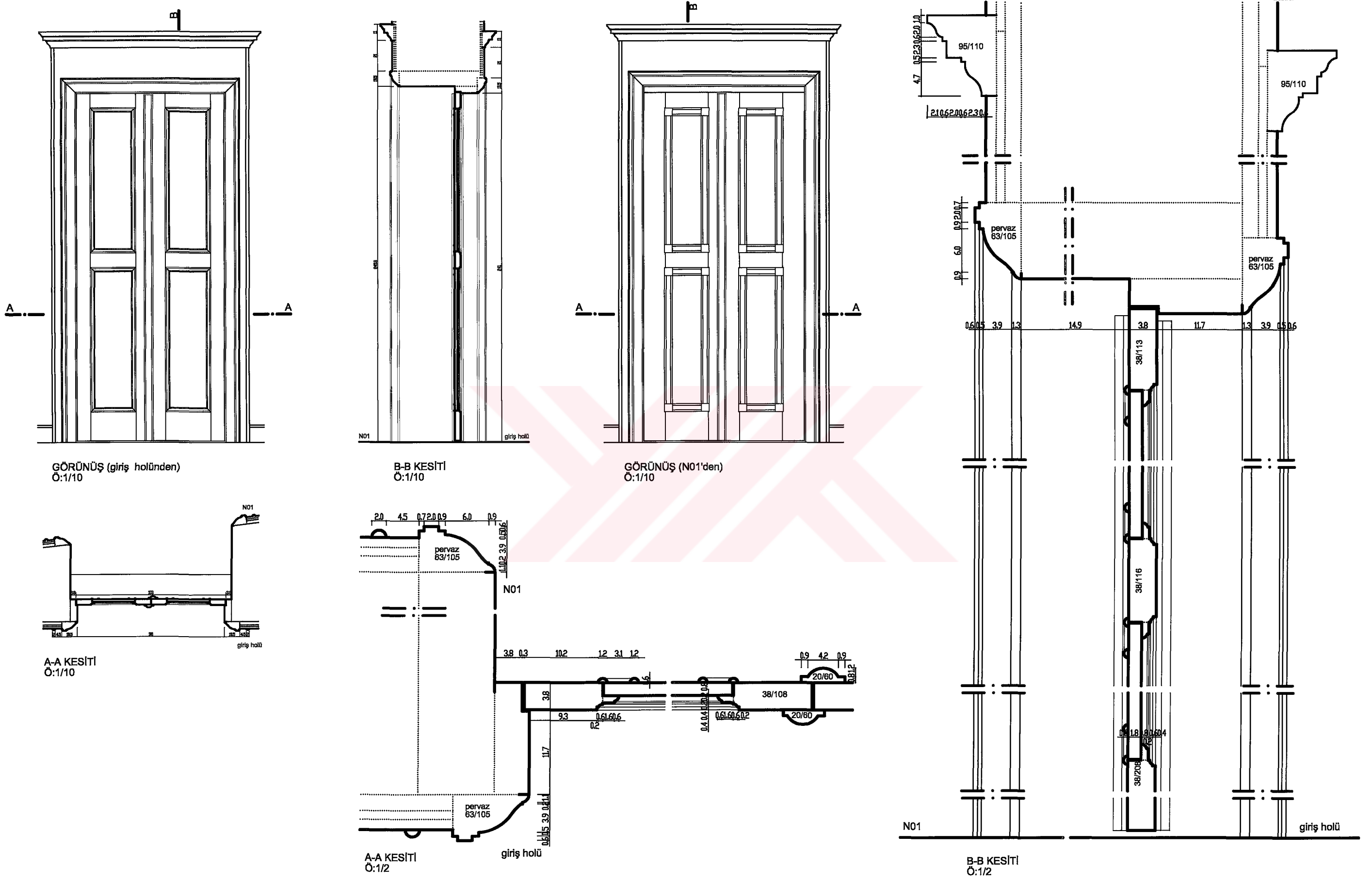
GÖRÜNÜŞ
Ö:1/10PLAN
Ö:1/10GÖRÜNÜŞ
Ö:1/2

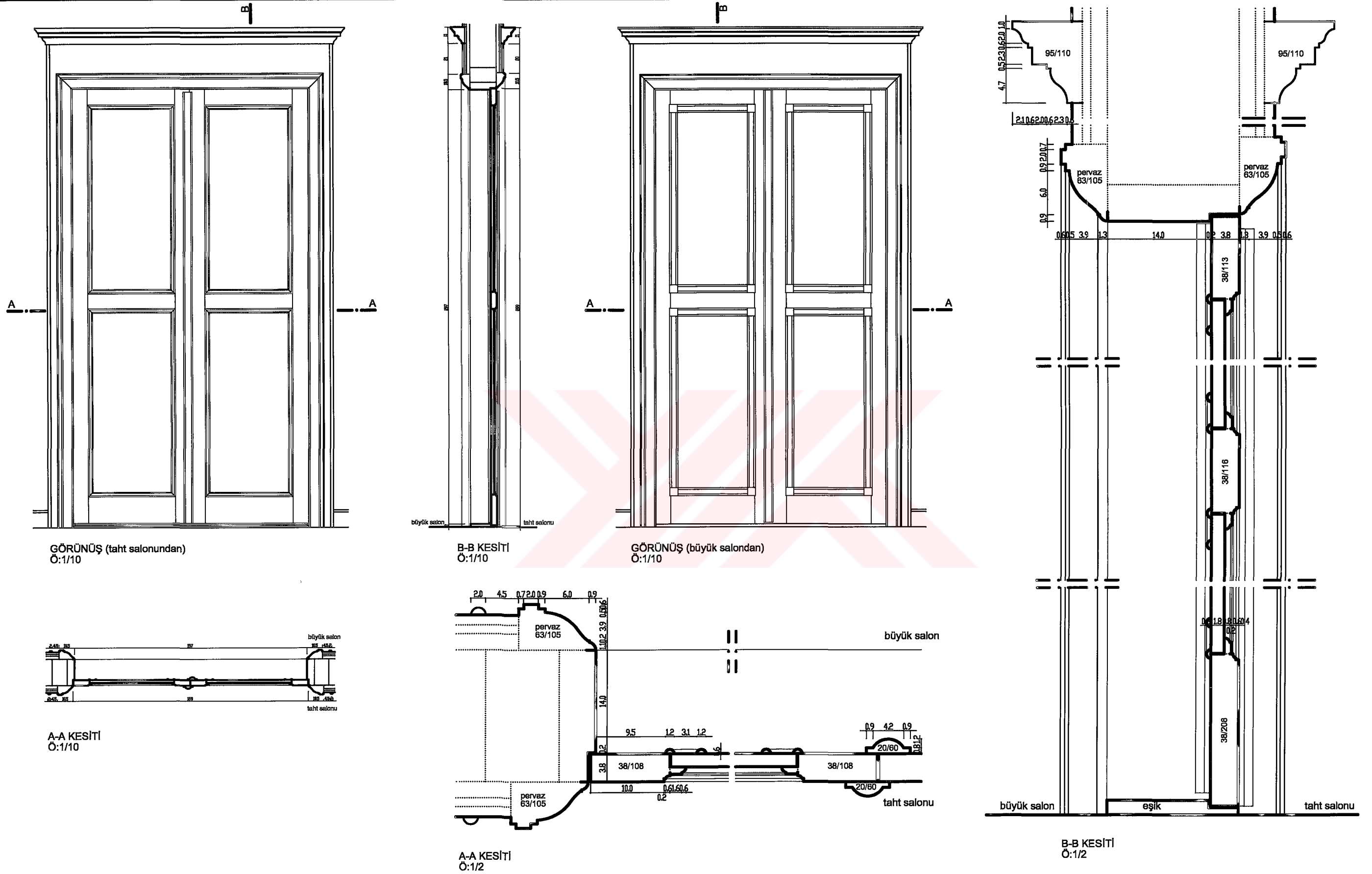

Şekil 4.42 Alay Köşkü Rölövesi (P6 Detayı)

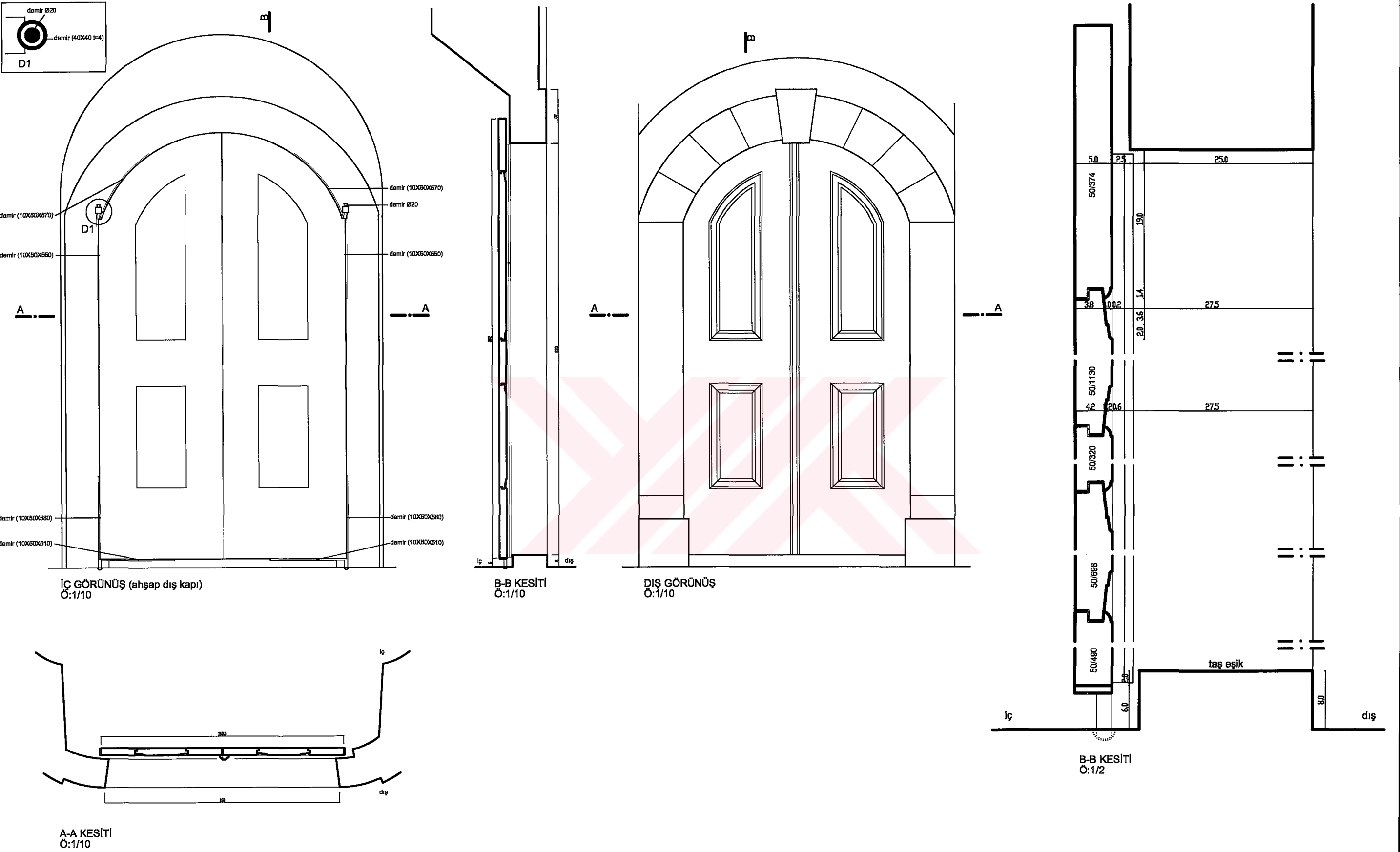

Şekil 4.44 Alay Köşkü Rölövesi (K2 Detayı)

Şekil 4.45 Alay Köşkü Rölövesi (K3 Detayı)

Şekil 4.46 Alay Köşkü Rölövesi (K7 - Zemin Kat Giriş Kapısı - Detayı)

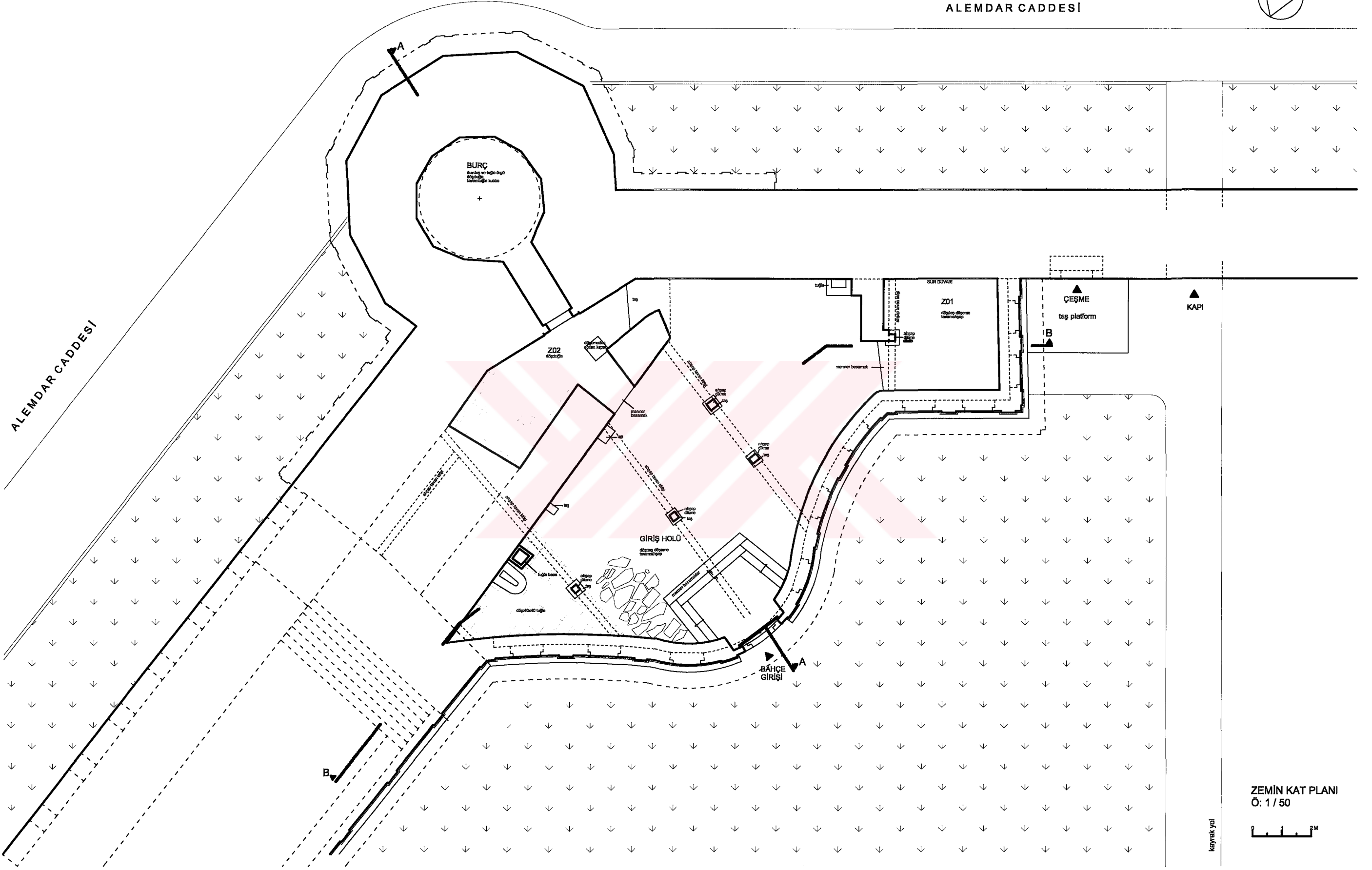
Ek 2	Alay Köşkü Restitüsyonu
Pafta 23.38	Zemin Kat Planı
Pafta 24.38	Normal Kat Planı
Pafta 25.38	rt Planı
Pafta 26.38	A-A Kesiti
Pafta 27.38	B-B Kesiti
Pafta 28.38	Batı Cephesi
Pafta 29.38	Doğu Cephesi
Pafta 30.38	Kuzey – Doğu Cephesi

ALEMDAR CADESİ

ALEMDAR CADESİ

ZEMİN KAT PLANI
Ö: 1/50

kayrak yol

1534012 Özge Gürkan

Yüksek Lisans Tezi

Yöneten: Prof. Dr. Füsun Alioğlu

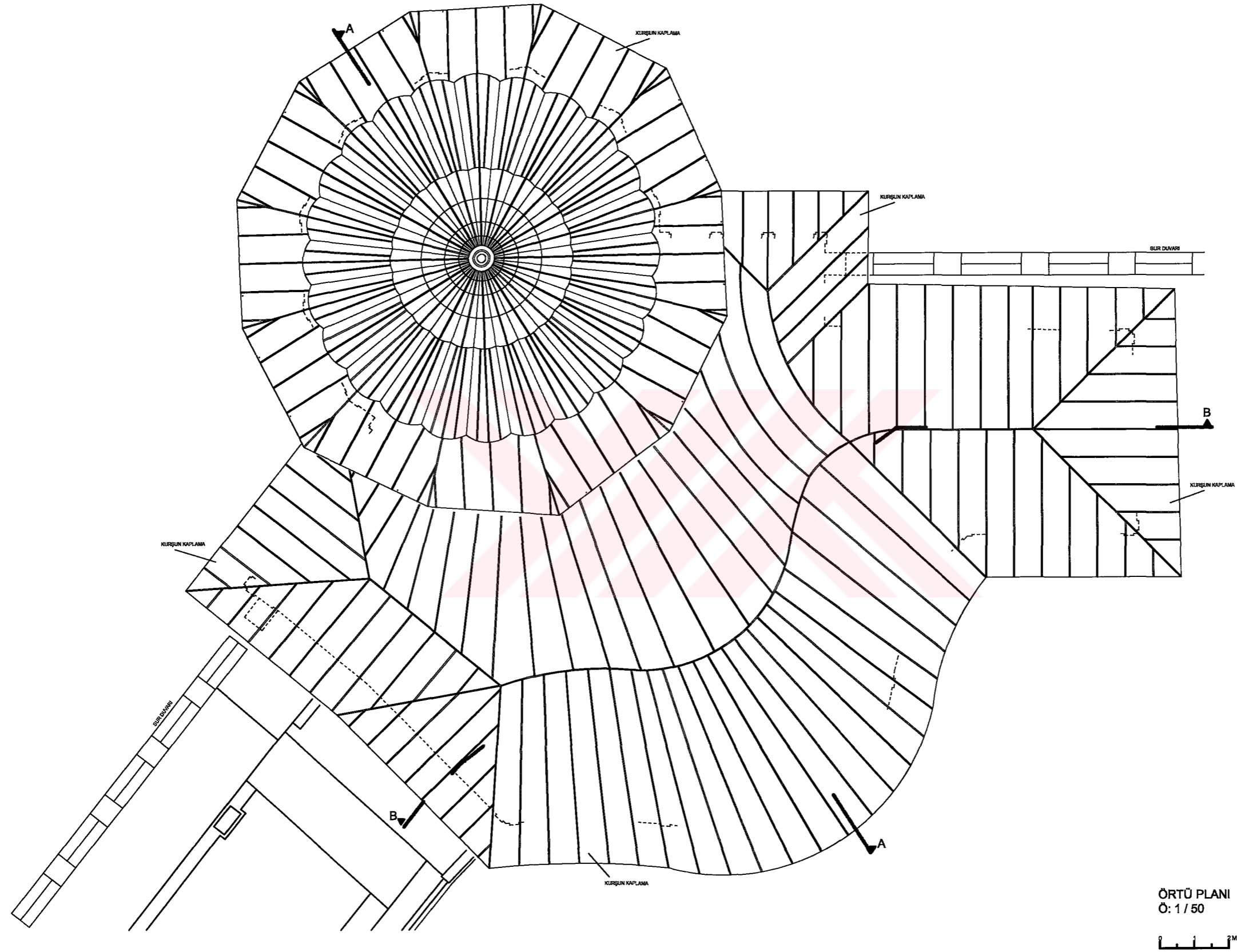
Şekil 4.47 Alay Köşkü Restitüsyonu (Zemin Kat Planı)

NORMAL KAT PLANI
Ö: 1 / 50

Şekil 4.48 Alay Köşkü Restitüsyonu (Normal Kat Planı)

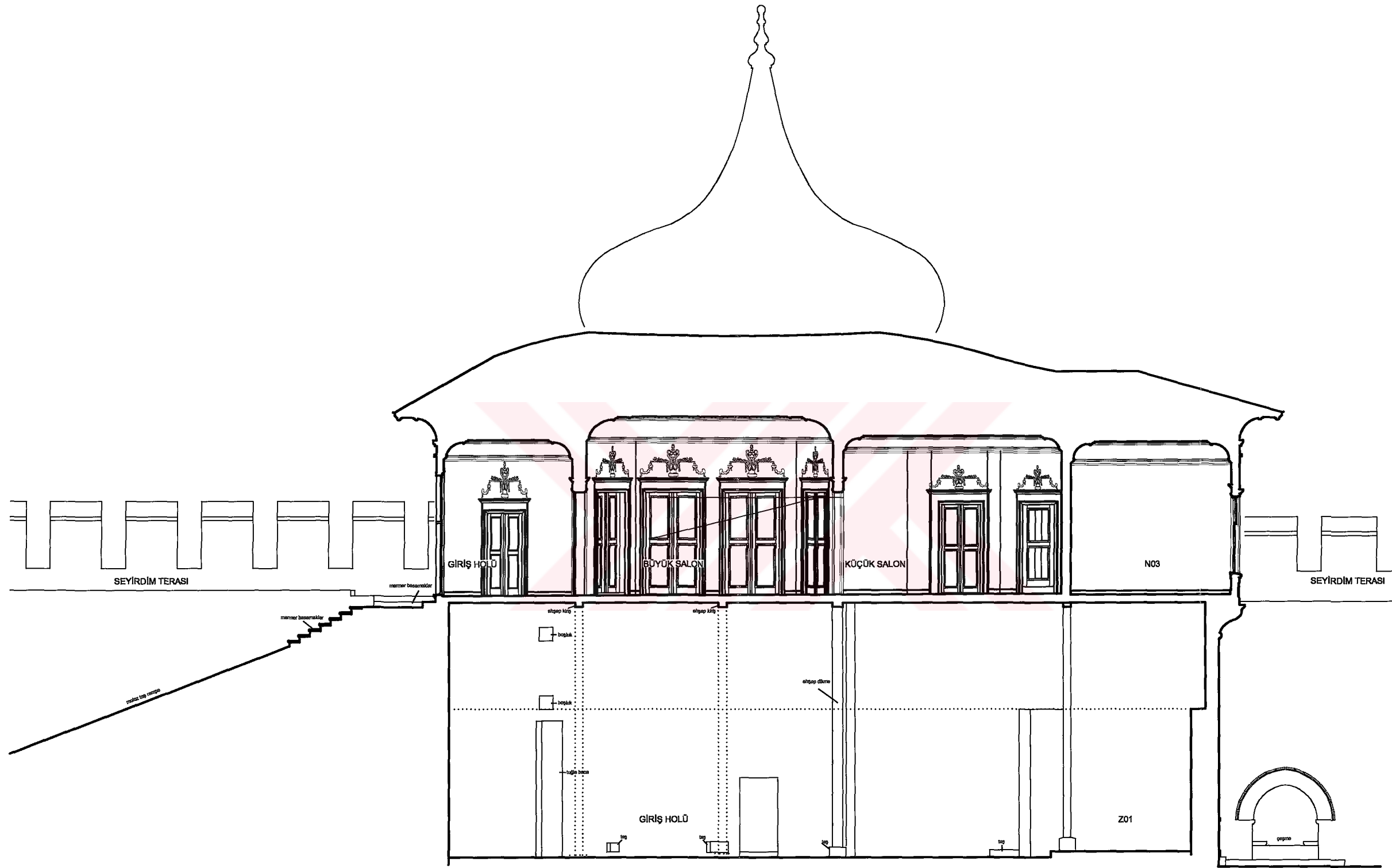
Şekil 4.49 Alay Köşkü Restitüsyonu (Örtü Planı)

A-A KESİTİ
Ö: 1 / 50

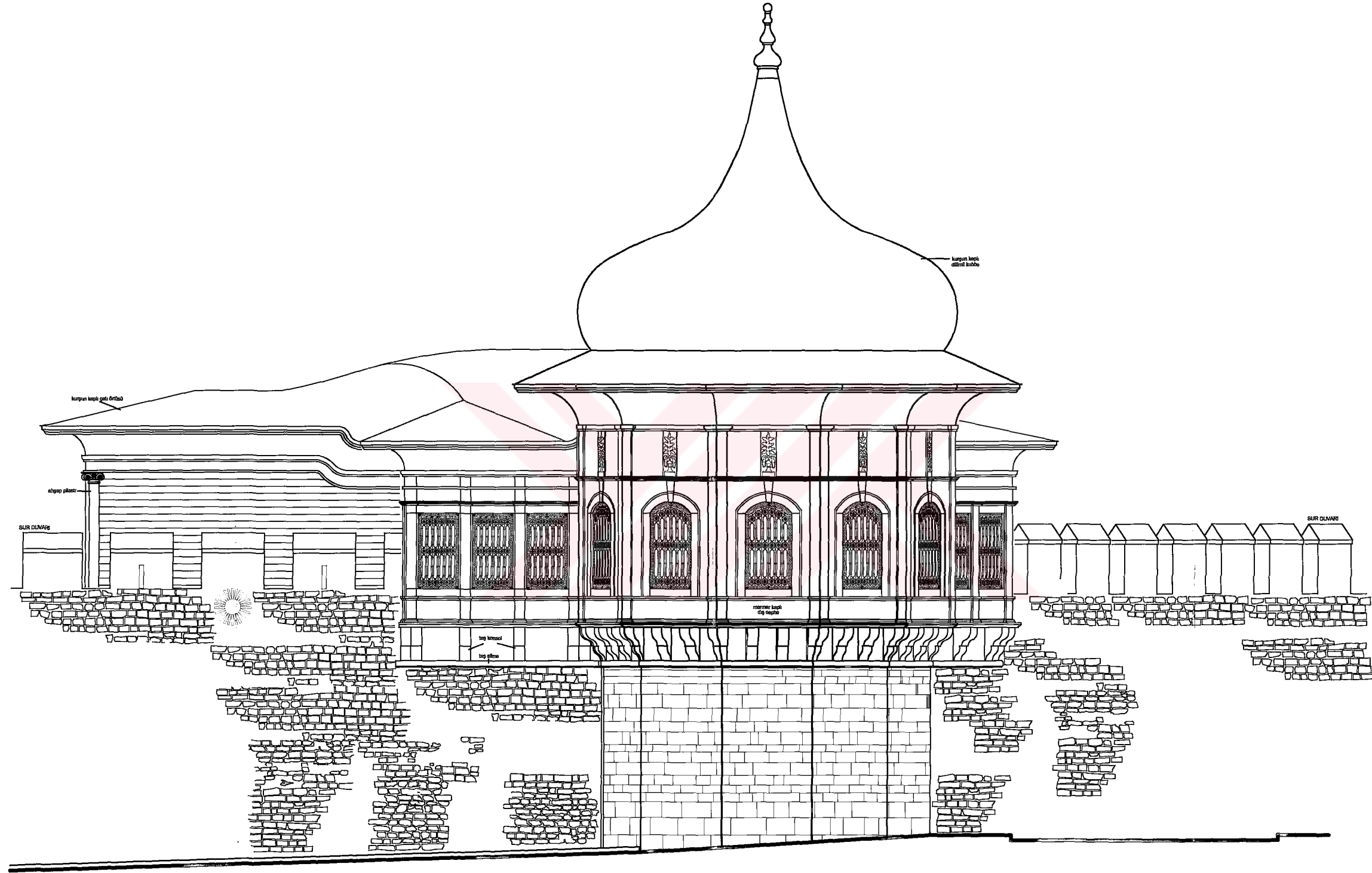
Şekil 4.50 Alay Köşkü Restitüsyonu (A - A Kesiti)

B-B KESİTİ
Ö: 1/50

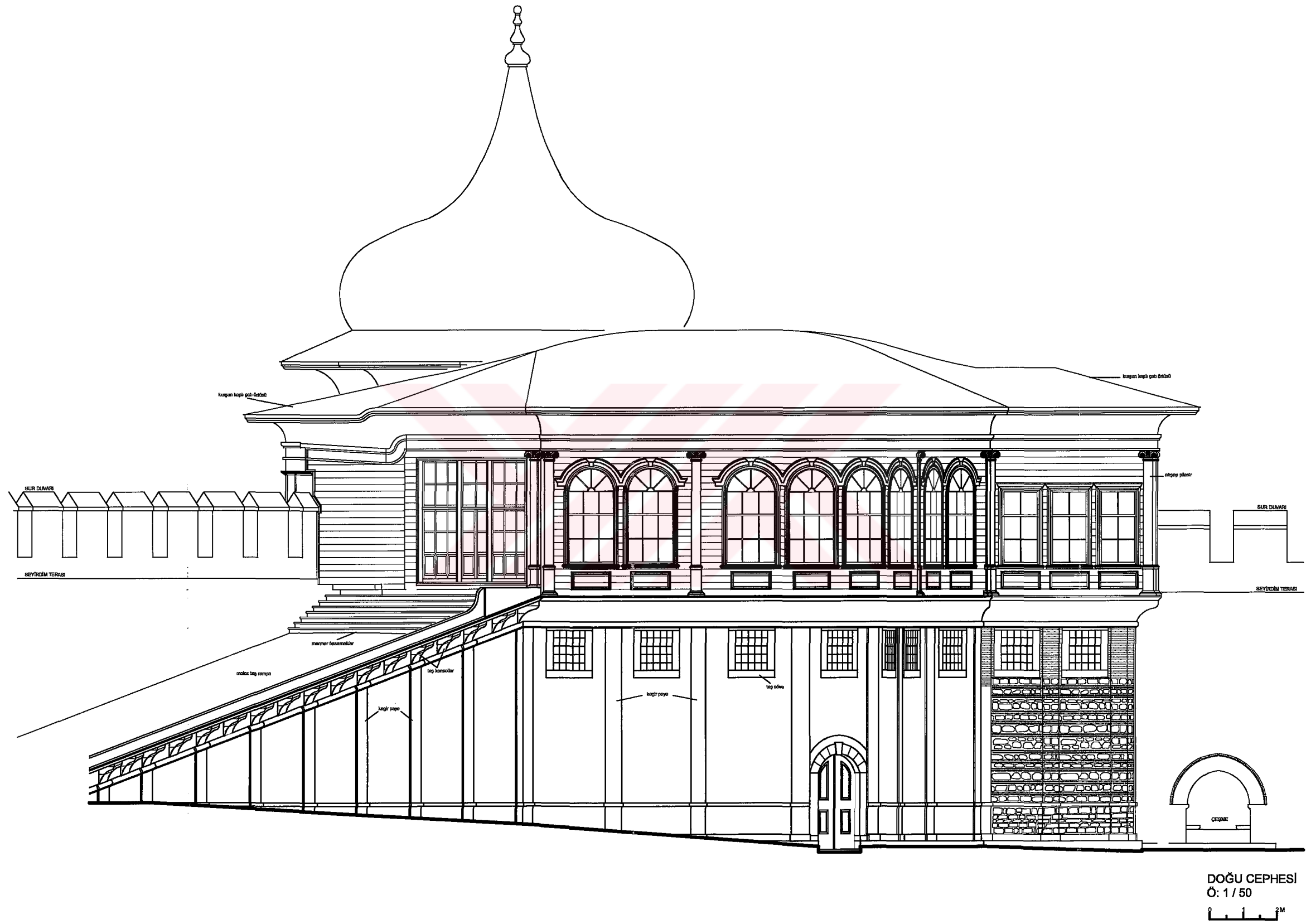

Şekil 4.51 Alay Köşkü Restitüsyonu (B - B Kesiti)

BATI CEPHESİ
Ö: 1/50

DOĞU CEPHESİ
Ö: 1/50

Şekil 4.53 Alay Köşkü Restitüsyonu (Doğu Cephesi)

Şekil 4.54 Alay Köşkü Restitüsyonu (Kuzey - Doğu Cephesi)

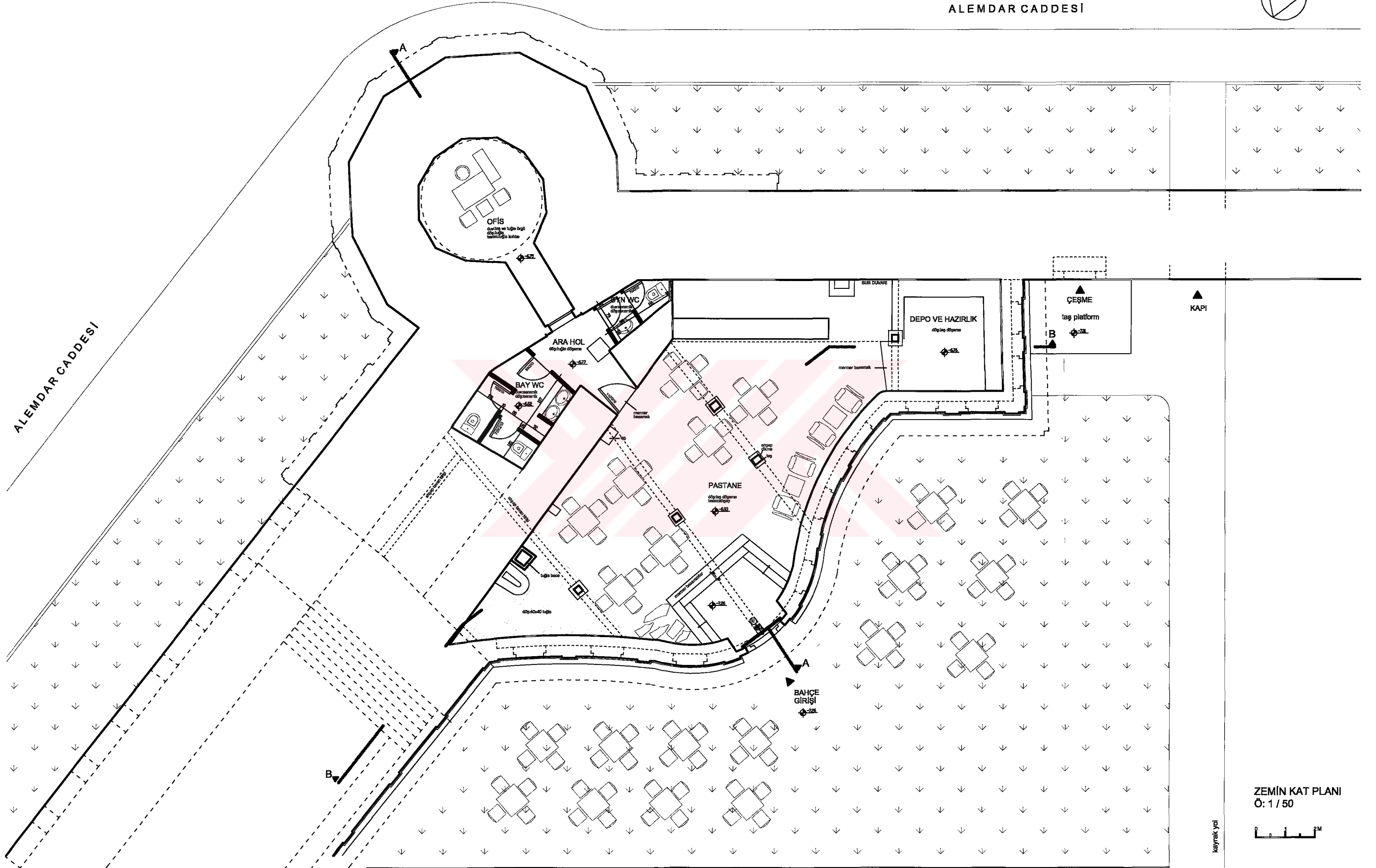
Ek 3	Alay Kōškü Restorasyonu
Pafta 31.38	Zemin Kat Planı
Pafta 32.38	Normal Kat Planı
Pafta 33.38	Örtü Planı
Pafta 34.38	A-A Kesiti
Pafta 35.38	B-B Kesiti
Pafta 36.38	Batı Cephesi
Pafta 37.38	Doğu Cephesi
Pafta 38.38	Kuzey – Doğu Cephesi

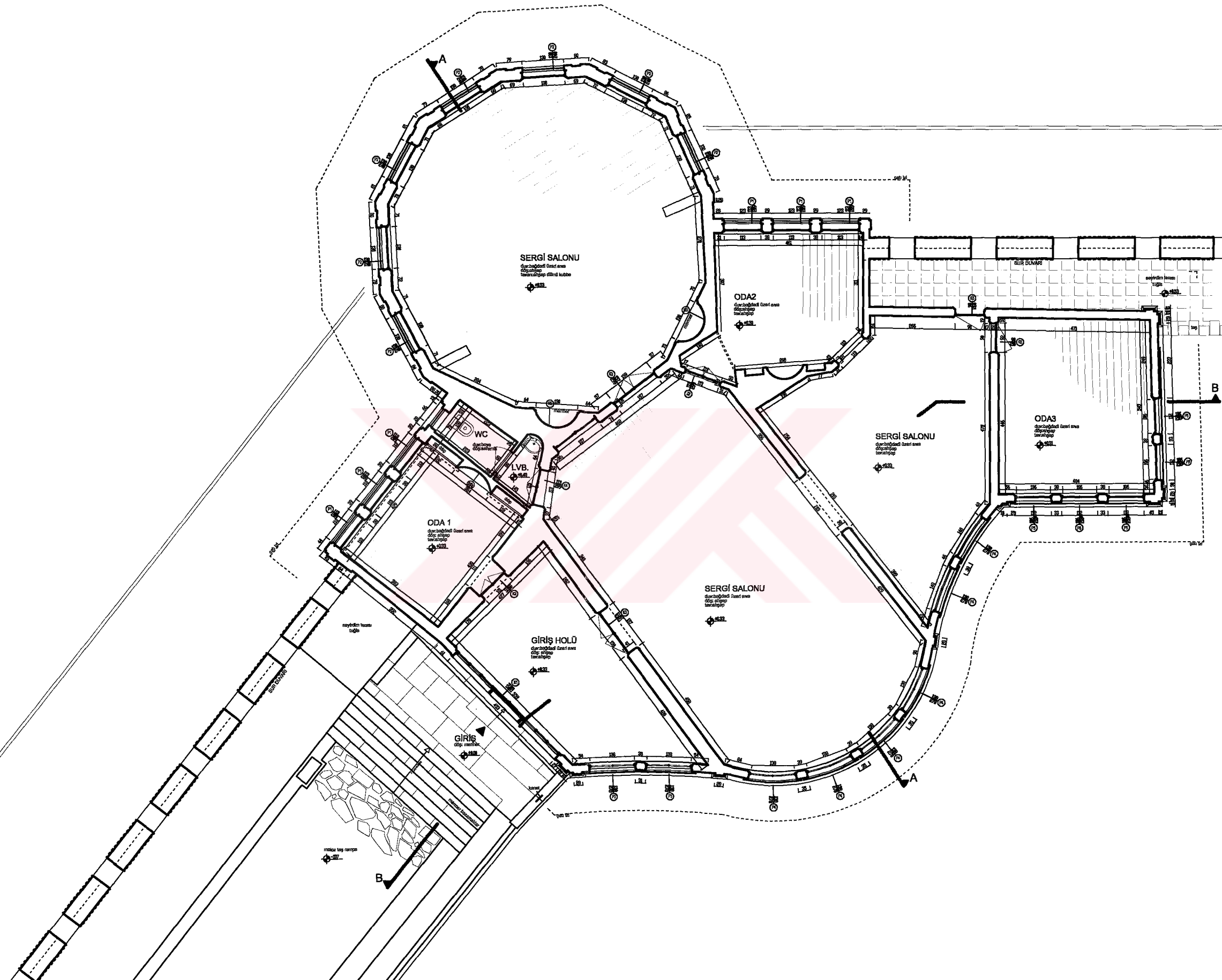
ALEMDAR CADESİ

ALEMDAR CADESİ

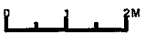
ZEMİN KAT PLANI
Ö: 1 / 50

kaynak: yal

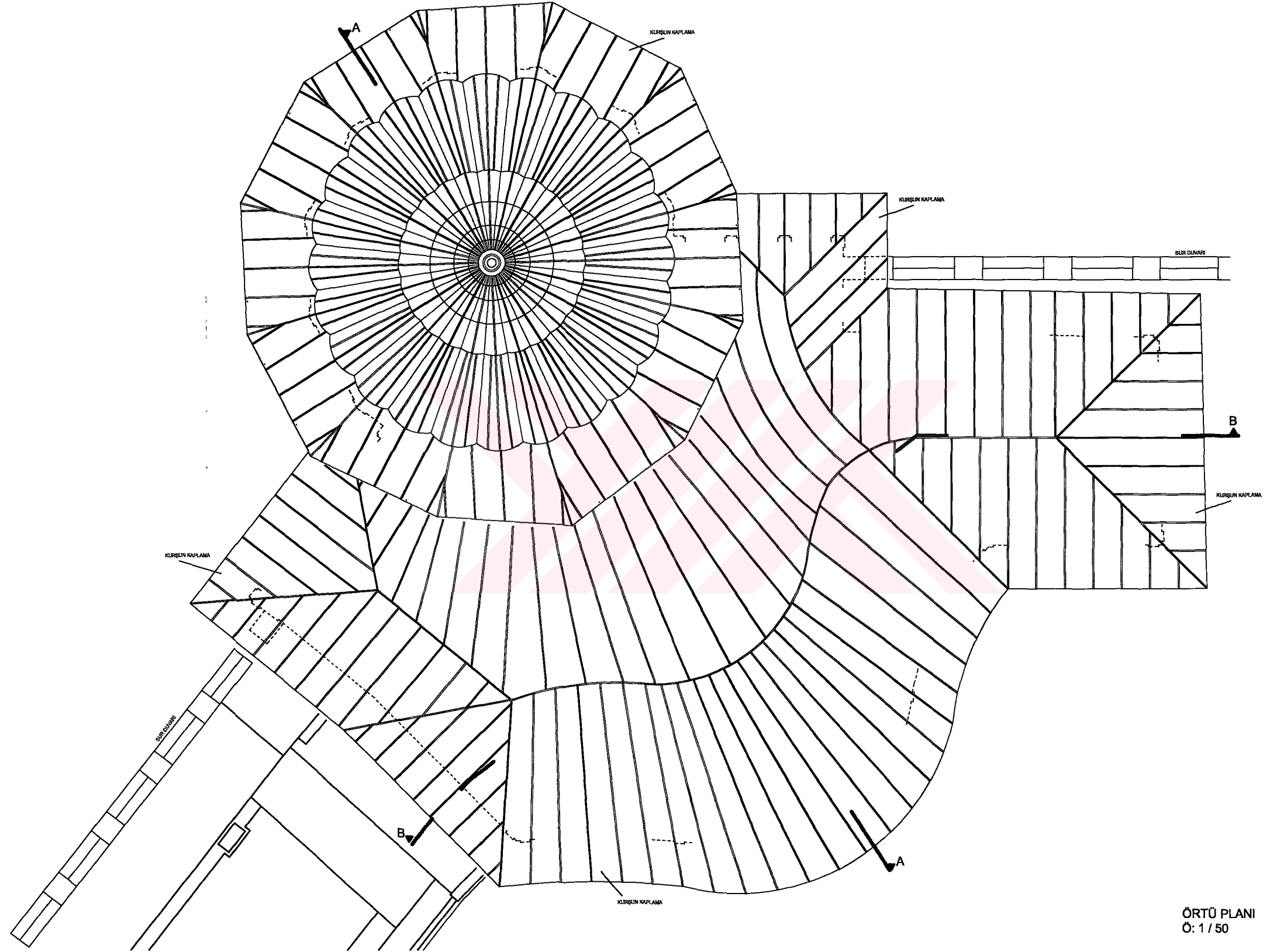
Şekil 4.55 Alay Köşkü Restorasyonu (Zemin Kat Planı)

NORMAL KAT PLANI
Ö: 1 / 50

Şekil 4.56 Alay Köşkü Restorasyonu (Normal Kat Planı)

ÖRTÜ PLANI
Ö: 1 / 50

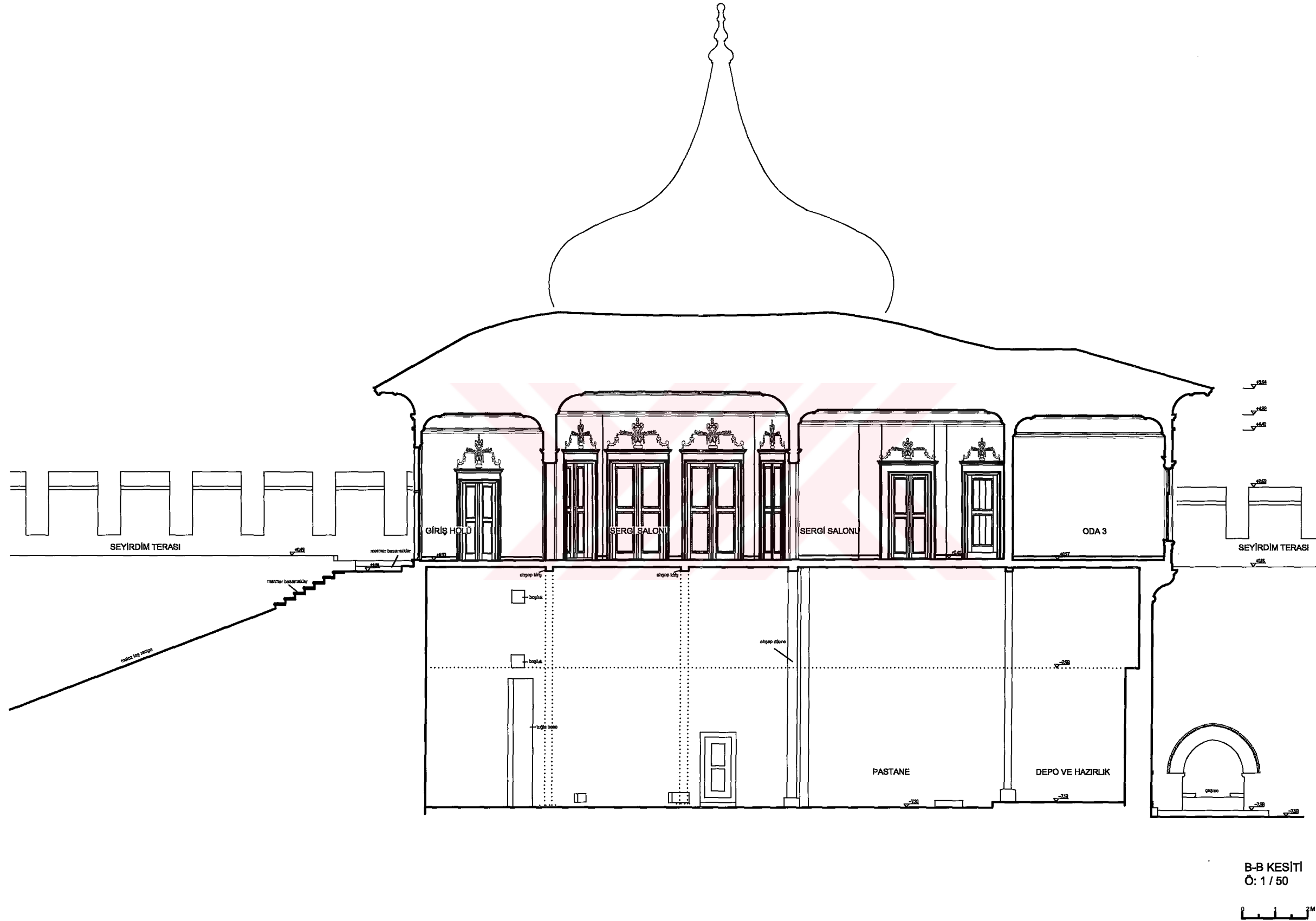
Şekil 4.57 Alay Köşkü Restorasyonu (Örtü Planı)

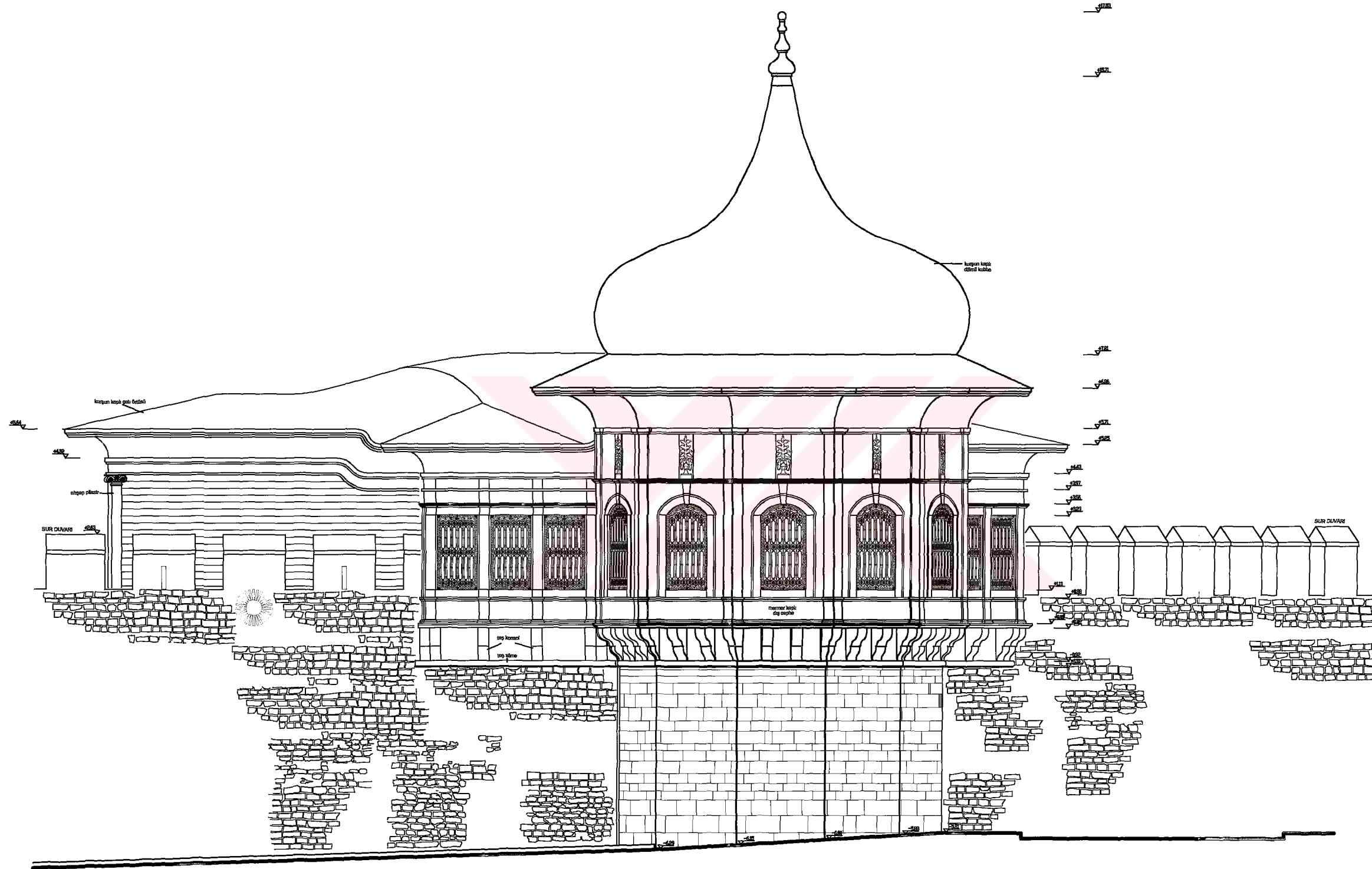
A-A KESİTİ
Ö: 1 / 50

Şekil 4.58 Alay Köşkü Restorasyonu (A - A Kesiti)

Şekil 4.59 Alay Köşkü Restorasyonu (B - B Kesiti)

BATI CEPHESİ
Ö: 1 / 50

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Tarihi	18.08.1976	
Doğum Yeri	Samsun	
Lise	1991-1993	Samsun Ondokuzmayıs Lisesi
Lisans	1994-1999	Karadeniz Teknik Üniversitesi Müh. Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Çalıştığı Kurumlar	1998-2002 2003-	Modül Mimarlık Mühendislik Ltd.Şti., Samsun Sega İnşaat Taah.A.Ş., İstanbul

